

ARGIA

KARMELO LANDA

«ETaren aldetik
markatutako bidea
ezkutarazi nahian
dabil PSOE»

YVES LACOSTE

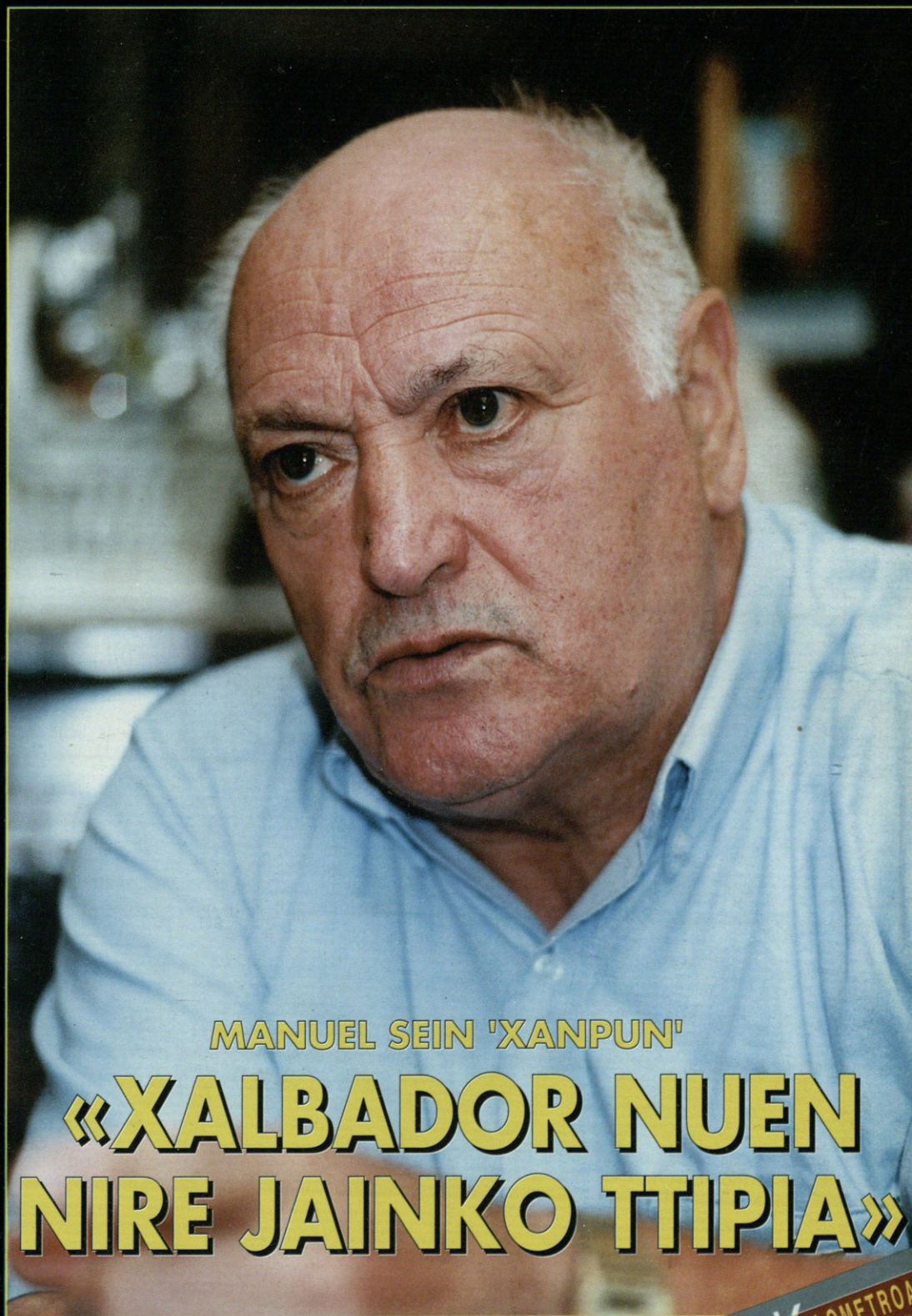
«Nazioa da
lurraldearen arazoa
plantearazten duena»

MUSIKA

Juan Mari Beltranen
Herri Musikaren
museoa Oiartzunen

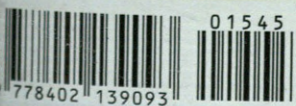
AMAIA RODRIGUEZ

«Dirurik ez dagoenez
ideiak aldatu eta
umilago jokatu
behar dugu»

MANUEL SEIN 'XANPUN'

«XALBADOR NUEN NIRE JAINKO TTIPIA»

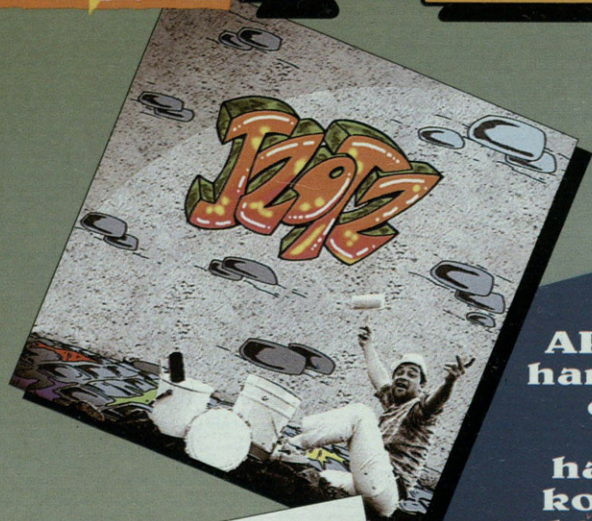

KILOMETROAK 95 DOSSIERRA ETA GEHIGARRIA BARRUAN

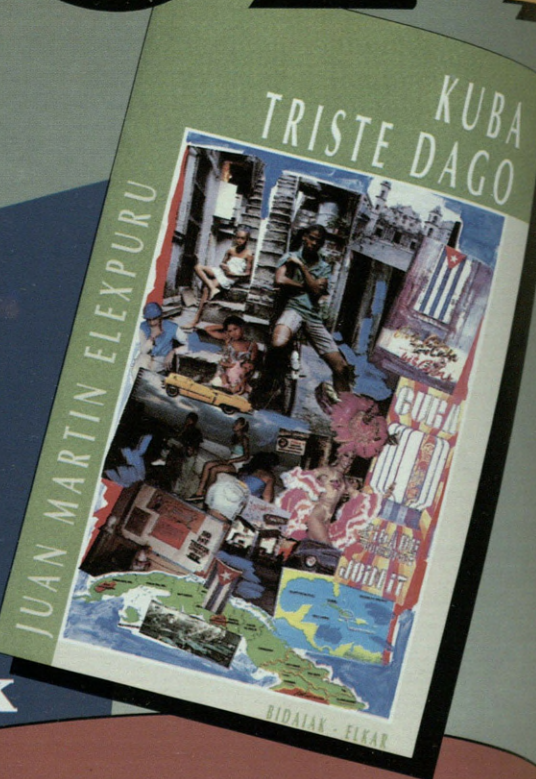

ARGIA

Orain
ARGIAren
harpidedun
eginez
gero
hauetako
konpakto,
bideo edo
liburu bat
eskuratuko
duzu

DOHAINIK

Telefonoz ere
egin dezakezu
harpidetza
zenbaki
honetara
deituaz

943 - 37 15 45

Goizeko 9etatik
1era eta 3etatik
7etara

ARGIAren harpidedun izan zaitez

IZOTzen
KONPAKTOA

"KUBA TRISTE DAGO"
JUAN MARTIN ELEXPURU

"MENHIRKADA"
BIDEOA

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____

1. DEITURA _____

2. DEITURA _____

HELBIDEA _____

TFNOA _____

HERRIA _____

POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

SUKURTSAL HELBIDEA _____

SUKURTSAL ZKIA. _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA _____

--	--	--	--

Enitatea

--	--	--	--

Sukurtsala

--	--

K.D

--	--	--	--	--	--	--	--

Kontu zenbakia

KIOSKOAN BAINO

%20a

MERKEAGO

HARPIDETZA SARIAK

(BEZ barne)

Hego Euskal Herria

11.600 pzo

Ipar Euskal Herria

685 libera

Espainia 11.600 pzo

Beste Atzerriak

15.100 pzo

Airez 23.850 pzo

Euskal Kulturaren

6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.
8. Karmelo Landa, HBko Mahai Nazionaleko kidea. «ETaren aldetik markatuta dagoen bidea ezkutarazi nahian dabil PSOE». MIKEL JAUREGI.
12. Asteazken zehar. XABIER LETONA.
14. Yves Lacoste, «Herodote» aldizkariaren zuzendariarekin elkarrizketa. PABLO SASTRE.
16. Aurtengo udan 'paterak' berriro itsasoratu dira Marokotik Espainiarantz. XABIER LETONA.
18. Javier Caceres, Euskal Herriko Elektronika Industrien Elkarteko zuzendari nagusiarekin solasean. XABIER LETONA.
20. Euskara urruntzen doa Bergarako UNEDetik. AINHARA ZUAZABEITIA.
22. Ernioko erromerien helmuga den gurutze handiak aurten 48 urte. AINHOA AZPIROZ.
25. Dosierra. Euskararen bidea, gurea. ANDONI URBISTONDO.
37. Manuel Sein «Xanpun»: «Nire jaingo ttipia Xalbador nuen, edozein gairi mamia ateratzen zion». JOXE MARI OSTOLAZA.
42. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
45. Amaia Rodriguez, Kultura Sortu eta Zabaltzeko zuzendaria. «Dirurik ez dagoenez, ideiak aldatu eta umilago jokatu behar dugu». J.J. PETRIKORENA.
48. Juan Mari Beltranek bizitzan zehar bildutako materiala laster ikusgai. JOSU ARANBERRI.
50. Donostiako Zinemaldia. XABIER PORTUGAL eta INES INTXAUSTI.
53. Argitalpenak. JOSU ARANBERRI.
56. Irrati-telebista. ARRITXU ZELAIA.
60. Aukeran. MIKEL JAUREGI.
64. Denborapasa.
66. Berriketa gutxiago eta fundamentu gehiago. JOSE JUAN TXABARRI

MANUEL SEIN «XANPUN»:

Donibane Lohizunen bere omenez igande honetan egin dioten jaia dela eta, girotuta aurkitu dugu bizitza osoan zehar bertsolaritzaren munduan murgilduta arituen Xanpun. Atzera eta aurrera begira jarri dizkiogu puntuak, Euskal Herriko, eta zehazkiago Ipar Euskal Herriko historian barneratzeko alde batetik, eta bertsolaritzaren etorkizunari begirada luzatzeko bestetik. Xanpunen begira- dak ekarri gaitu bere gaztarotik, euskal kulturaren historian barrena.

/37

KILOMETROAK: Kilometroak jaia Donostiako Uliar izango da igande honetan. Euskal ikastolen jaiaren antolakuntzak dakartzen abantaila eta desabantaila aritu gara hitz egiten Mikel Arrizabalaga eta Ane Zubeldia koordinatzaileekin. Biek egin den lana handia izan dela esan digute, baita pena merezi duela euskararen alde ahal den guziaz ematea. /25

ARGIA ESKURATZEN DUZUN HORRI!

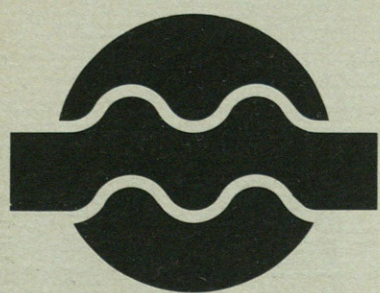
ESKA EZAZU ARGIAren
EUSKARRI TAULA

Argia astekaria non ipinia izateaz gain egur koloreko euskarri honek ziur txokoren bat apainduko duela. Egin ezazu eskaria goizeko 9etatik 1era edo eta arratsaldeko 3etatik 7ak bitarte. ARGIAren 37 15 45 telefonora deituz (2.000 pta. + 300 pta. bidalketa)

GAZTEA
eta
EUSKALDUNA

F.M. 102.6

Lekeition	98.1
Ondarroan	92.5
Markinan	96.7
Aramaion	104.9

BIZKAIA

irratia

Euskararen militanteak garela eta
PASA den asteko ARGIA, 1.544 zenbakia zerman alean, Abelin Linazisorok euskararen militanteen hizkuntza dela aipatzen zuen, eta ez nago ados. Garai batean bai, militanteen gotorlekua izango zen, baina asko aldatu dira garaiak.

Egun, irratia, telebista eta egunkaria ditugu euskaraz, milaka liburu argitaratzen dira, D eredua da nagusi hezkuntza munduan, funtzionariak aurrera doaz hizkuntz plangintzarekin... hainbat datu baditugu eskuartearen euskararen zabal-kunde gero eta sendoagoaz eta onarpen sozialaz ohartarazteko. Bera hain txukun ari den «Goenkale» programa dugu adibide bikaina. Zenbat milaka pertsona ikusten du egunero? Ez dut uste guztiak militanteak direnik, ezta urrik eman ere. Askio dago egiteko noski, hutsune handiak ditugu, eta ez ni ez inork ez dut uste borroka irabazi dugula eta, txaloka has-teko moduan gaudenik. Baina hortik Abelin Linazisorok planteatzen duen tesi-tarte handia dago, handiegia. Militanteak izan ziren, baina egun, bere burua militantetzat ez duen euskaldun askori

esker doa Bernat Etxepareren untzia aurrera. Eta jarrai dezala! Berriro esango dut, oraindik ere bere branka astintzen duten uhin handien erdian.

LEIRE LIZARRUSTI
ANDOAIN (GIPUZKOA)

Denontzako unibertsitatea?

IRAILA heldu zaigu ikasleoi, eta hara non aurkitzen geran unibertsitateko atarian, atarian diot, sartu ezinik baikaude. *Numerus clausus*-a dela eta ikasle talde haundi batek (ni tartean) ezin izango ditugu aukeratu genituen ikasketak burutu.

Ez da zilegizkoa horrelako galbahetik pasatu beharra; beranduago, lan mundura heltzean, jasango dugu galerazi ezin dugun bazterketa edo aukeraketa. Oraindik ikasle garela hainbat oztopo ez dira zilegi. Are gutxiago unibertsitateara sartu aurretik. Horrelako unibertsitatea ez da

denon unibertsitatea, gutxi batzuenak baizik. Ez dut uste emaitzak direnik neurri egokiena.

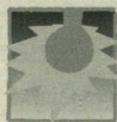
AINHOA EZKERRA
BILBO

Zuzenketa

ARGIAren 1.543. zenbakian «Bikingoak Euskal Herrian izan ziren» izenburua zerman erreportaiaren bikingoen asentamendu bezala infograman markatuta azaltzen ziren guztiak ez dira asentamenduak, musulmanen ibilbidearen inguruko herriak baizik.

Ostera, 1.544. alean, politika saileko elkarrizketa barruko «Tantoa» izeneko sailtxoan (10. orrialdea) akats nabarmena egin genuen. Arazo teknikoak medio, Jose Luis Elorzak Jesus Eguigurenez egindako perfilaren idatzia agertu beharrean, argazkia baino ez zen behar bezala agertu; aurreko aleko testua kaleratu genuen. Lerrootatik Jose Luis Elorzari barkamena eskatzea baino ez zaigu geratzen, berak egindako lana islatzerik ez baikenuen izan. Barka akatsak.

ARGIA

ARGIA

Gure ekipo komertzialean lan egingo duen pertsona bat behar dugu.

Kontutan hartuko ditugu:

- Lan komertzialean esperientzia.
- Komunikabideekiko zaletasuna.
- Ardurak hartzeko prestutasuna.

Interesatzen bazaizu,

bidali zure kurrikuluma helbide honetara:

ARGIA (Komertzial saila)
Zirkuitu ibilbidea, 15
20160 LASARTE-ORIA
Tel: (943) 37 15 45

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

HELBIDEAK

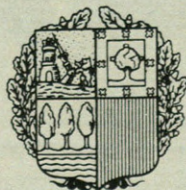
GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia, 20160 Lasarte-Oria.
Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.
BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo.
Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.
NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.
Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña.
Fax-Tlf: 59 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA:
72562 E.

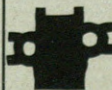
INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA:
Antza, S.A.L.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra sozial
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Muga deitzen da Pausua, berriro

EZKER Batua-Izquierda Unidari buruz —inork ez al zuen talenturik izan EB siglak gure artean Euskal Batasuna taldeak okupaturik zeuzkatela oharu eta beste batzuk asmatzeko?— behin baino gehiago hitzegin beharko dugu ondoko asteetan. Batetik, Julio Anguitak azken kontseilu federalean proposatutako manifestazio, hitzaldi eta mobilizazioak zehazten joango direlako Espainia osoan. Egoera politikoa eta «Gobernu deslejitimatu eta usteldu hau» salatzeak, alegia.

Eta bestetik, EAEkoak beren laugarren Batzarra prestazen ari direlako. Ponenziak iadanik prest daude, eta koalizioko taldeak eztabaidatzen ari dira. Urte luzez IUkoak ez dira hemen izan —mesprexurik ez ulertu hitzotan— pezero koa-drila bat eta Espainiako IUren oihartzuna baino askoz gehiago. Sindikalismoan zuten presentzia gain zenbait mugi-

mendutan —bakezaleetan bidenabar— protagonismoa hartu dute, ezkerreko beste hainbat jende bildu, LKItik hurbilduak adibidez. Eta azken hauteskundee-tan indar elektoral txukun bat erakutsi dute. Dituzten kargu politikoetan entrenatzen ari dira, gauzak normal joateko-tan hurrengoan ugariagoak izango dituzten handiagoetarako. PSOEn ezkerretara dagoen talde espainol nagusi-ko sukurtsal baten barne eztabaida jene-rikotik euskal politikan eragin nahi duen indar baten alternatiba izatera pasa nahi dutela diote. Euskal Herrian urteotan aparkatutako —edo ahaztutako— ezta-

baidak ikusi ditzakegu berriro laster.

PEZEROEN eskema klasikoetan, arazo nazionalak historiaren benetako motore omen den gizarte edo klase bo-rrorak estaltzeko lanbroak izan ohi zi-ren, gutxi edo gehiago. IU-EBkoen ez-tabaida honetan nazio arazoak harte de-zake du indarririk handiena, eguneroko politikarekin hain lotua dagoen alian-tzen gorabeherarekin batera. Aliantza politika estraineko aldir arazo gogorra bilakatukok da talde honetan: herriren batean HBekin batera —non eta Arra-

Ikustekoa izango da EB-IUn eztabaidatuko dena. Zer da eta zer izan behar du Euskal Herriak? Eta nolakoa izango da Ezker Batuaren subiranotasuna?

EAJk eta PSE-EEK batetik, eta EAKo Gipuzkoako exekutibak bestetik, egindako presioen aurrean Arrasateko EAKo hiru zinegotziek amore eman dute. Pasa den ostiralean ezezkoa eman zioten HB eta IU-EBekin batera gobernuan sartzeko gonbiteari. EAKo zinegotziek, beraz, oposizioan jarraituko dute, aurreko erabakiari uko eginez. Dena den, oraindik ez dute azaldu hirukoak sustatutako zentsura-mozioa bultzatuko duten ala ez.

(Argazkia: El Diario Vasco).

saten— beste batzuetan tripartitoarekin flirteatzen...

Euskal nazio arazoaz eta horren inguruan bizi dugun gatazkaz IUn eztabaidatuko dena ikustekoa izango da. Ponentziak berak aitortzen du: «Eztabaida politikoa kapitalaren eta lanaren arteko kontraesanean zentratzea ezinezkoa dirudi». Autodeterminazio eskubide jenerikoa nola aplikatu behar da Euskal Herrian? Zer da eta zer izan behar du Euskal Herriak? Eta nolakoa izango da EB-IUren subiranotasuna?

BURUJABETZA baita oraindik Europaren batasunak denen gusturako konpondu ez duen gai gordina. European berriro biztu da Schengen, Maastrich eta Europari buruzko eztabaida eta etxean daukagu frogak. Azken asteotan Irundik Belagoara —edo Hendaiatik Santaagrazira— arteko mugetakoren bat zeharkatu duena ohartu ahal izan da horretaz. Edo berdin Errobi bailarako edozein errepi-detan lejonarietara topo egin duena. Terrorismoaren beldurra haizatzuz, «Vigipirate» operazioaren aitzakiatan, mugak desagertuko zirela ziotenak gezurtatzen dituzte egunero.

Ikustekoa dago frontera, espainolak ageri ez eta frantsesak sekula baino zorrotzago lanean. Gure artean Europa berrian estatuak pikutara zihoazela saldu nahi izan diguten politikariak ez dira ohartu, eta Chiracen politika hexagonoaren beste aldetik ari dira salatzen, Beljikatik eta. Hango komunikabide batean irakurri dugu: «Asko harriturik daude eta protestaka ari dira, espero zutelako Chiracek beste politikari guztiek bezala egingo zuela, bat agindu eta beste egin. Baina gaullista honek abisatua zuen zer egingo zuen». Baiona-Donostia konurbazioa Ardanza eta Valadek mahai batean erabaki zezaketela predikatu zигuten, eta Parisko auzapezak agintea hartu bezain fite frontieretako askatasunaren mugak zein diren azpimarratu du eta Pazifikoko deitzen duten itsasoan bona atomikoa lehertarazi. Bada-ezpada.

PELLO ZUBIRIA

G O R D E T Z E K O A K

ARRASATEKO «INDAR BIZIAK» UDALEKO EGOERAZ KEZKATI

Arrasateko bizitzan garrantzia duen zenbait pertsona bildu dira uda honetan zehar Xabier Zubizarreta agintetik kendu-ez kendu dabilen hirukoaren ordezkarietara. Udalean egonkortasun minimo bat egoteak duen garrantziaz gain, munduan hain famatua den herri honen izenari komunikabideetan beti gai berarekin azalduz kalte handia egiten zaiola argudiatu diete politikariei. Egonkortasuna ez da erabat berreskuratu, baina EAko zinegotziek benetako saltsa abendurarte atzeratu dute.

JUAN JOSE IBARRETXEREN TARTEA

NOIZKO TRANSFERENTZIA GUZTIAK?

Gizartea atxikitu

Jaurilaritzak irailean onartu du Erabaki-gabeko Transferentzien Lehentasunen Txostena. Hala, hauen garrantzia ekonomiko-sozialaren arabera, Madril-ekin transferentziei buruz negoziatzeko lehentasunak finkatu ahal izan dira.

Lehentasuneko Transferentzien txostenak oinarritzko bi euskarri ditu. Bata, Estatutuaren garapenari buruzko 93ko Eusko Legebiltzarreko akordioa. Bestea, Ajuria Eneko Ituna. Akordio honen arabera, Estatutuaren erabateko garapena Euskadiko konfiantza demokratikoaren eta elkar-bizitza baketsuaren elementu oinarritzkoa da. Inork ez du dudatan jartzen Estatutua onartu eta 15 urteren buruan autogobernu-maila garrantzitsuak lortu direla. Baina egun ezinbestekoa da Estatutuaren erabateko garapena, bere atzerapenak eragiten dituen ondorio politiko, sozial, ekonomiko eta juridiko ezkorrak ekiditeko.

EAJk, PSE-EEK eta EAK aportazio maila eta kontsentsu politiko esanguratsua lortu dute, Estatutuaren garapena bermatu nahian, lanabes berri bat aurrera eramateko: lehentasuneko transferentzien txostena. Eta ez da kasualitatea Lana eta Segurtasun Soziala, Justizia

eta Azpiegiturak gisako eremu garrantzitsuetan etorkizuneko negoziazio prozesuak errezteko irizpideak finkatzen aurrera egin izana.

Transferentziak garatzen amaitzea ez da Jaurilaritzaren lana soilik. Euskal gizartearen babesa behar du, agente ekonomiko eta sozialen atxikitzea, Euskadiren giza, ekonomia, lan eta finantziar mailako erabateko autogobernua gehiengoaren bidez babesteko. Gehiengoaren kontsentsuaren inguruko oinarri sendo eta artikulatuen gain autogobernua eraikitzea lortu nahi da honekin. Ahalik eta borondate politiko, ekonomiko eta sozial gehienaren atxikimendua bilatzen da transferentzien lehentasunaren inguruan, herria bizkarrezurtzen duten erlazio pluralen akordio, integrazio eta normalizazioa oinarri izango duen gizarte eredu eraikitzeko.

Noiz itxiko da estatutuaren garapena? Jaurilaritzaren borondatea lehen bait lehen izatea da, baina gai hau ez dago kigu guri soilik, Administrazio zentralaren borondate eta sentikortasuna baldintza baitira. Hala ere, akordioetara ez iristeko eta egoera hau luzarazteko modu bakarra ez hitz egitea da.

Horregatik, euskal Administrazioak orain arte, aurrerantzean bezala, Estatutuaren garapena bultzatuko duen edozein gai hitz egiteko, aztertze eta hitzartze borondate mantendu du.

Karmelo Landa, HBko Mahai Nazionaleko kidea eta legebiltzarkidea

«ETAren aldetik markatuta dagoen bidea ezkutarazi nahian dabil PSOE»

Euskal kultura eta euskara politikagintzarako euskarri dituela, bide luzea egin du eatarrak Herri Batasunako Mahai Nazionalera eta bertako ordezkari bezala Gasteizko Legebiltzarrera iritsi aurretik. Egungo egoera politikoaren irtenbidea zein den oso argi du.

Elkarrizketaren gaia berriro ere pil-pilean dago PSE-EEko agintari batzuek egindako adierazpenen ostean. Nola interpretatzen dituzu bauek?

Une latzak bizi ditu PSOEk. Boto jaitsiera dela eta, Madrileko Gobernua galtzeaz da; badirudi EAJ eta EArri esker Gasteizko eta Iruñeko gobernuak sendoago dituela. Botoetan erreuperazioa nola edo hala behartzeko premia ikusten dute PSOEko buruek. Testuinguru horretan eta motibazio horiekin jokatzeko dute. Horrek galdera-ikur handia jartzen dio egin dezaketenei edozein mugimenduri.

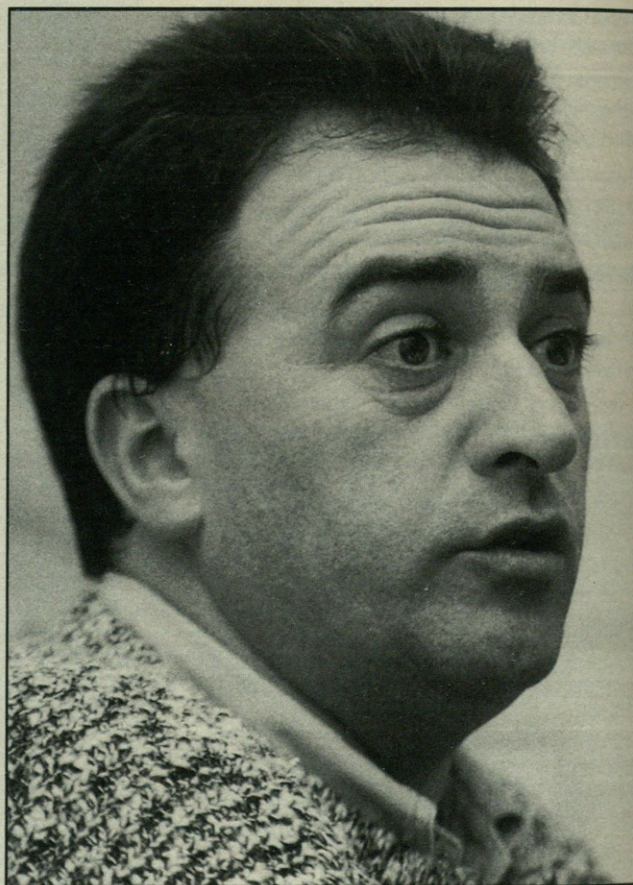
Negoiazio politikoaren iparra argi izan behar dugu. Euskal Herria eta Estatu espainiarraren arteko gatazkari irtenbide politikoak ematekotan, ardatza autodeterminazio eskubidearen

praktika eta lurralde batasuna edo euskal nazioaren ezagutza da. Benetako bidea, ETAren aldetik markatuta dagoena, ezkutarazi nahian dabil PSOE. Gobernuan dagoen artean, luzatuko dizkiogu proposamenak, baina mezu argi batekin: utz ditzala jokoak eta benetan har dezala irtenbide politikorako borondatezko bidea; solaskideak Santo Domingon dira.

Zuretzat, beraz, PSE-EEko buruzagien proposamen bori alderdiaren egoeraren ondorio da.

PSOEren zuzendaritzak azken hamar urteetan Euskal Herriarekiko agertu duen jarrerara oso azalekoa eta erratua izan da. Eta estrategia mailan ere erratua izan da, errepresioari, GALi eta gerra zikinari eutsi baitio.

Irtenbide politikoak egun bide argi bakarra du, eta ez

«Irtenbide politikoak irtenbide errepresiboaren lekuan jarri behar du EAJk». (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

besterik: ETA eta Estatuaren arteko negoziazioa burutzea eta horren ondorioz, gerora, Euskal Herrian indar politiko eta sozialen arteko elka-

rrizketa eta negoziazio politikoak etorriko da.

Jesus Egigurenek bitz egiten basteko proposamena bota du. Orain pi-

***lota HBren baratzan da-
goela esan zion ARGIAri.
Honen aurrean, HBk nola
jokatuko du?***

Egigurenek ARGIAri esan-
dakoa intentzio osoz esan-
dakoa da. Ezen gero beste
nonbait entzuten baitugu
Ramon Jauregi, GALen au-
zian ardura politikoa ikara-
garriak dituen hori, «guk
propagandistikoki jokatu
behar dugu, eta aditzera
eman ekimena orain HBri
dagokiola» esanez. Modu
horretan HBri pressing poli-
tikoa egin nahi diote iritzi
publikoaren aurrean. Ez
dezatela pentsa halako joko
merkeetan harrapatuko gai-
tuztenik.

ETak apirilean egin zuen
proposamenaren ostean
HBko ordezkari batzuk Ma-
drilera joan ginen eta PSOE-
ri, IUri eta PPri azterketa-gu-
tun bana utzi genien. Erant-
zuna praktikan etorri da eta
oso bestelako bidean: Ajuria
Eneko Ituna bultzatu, Ezker
Abertzalearen kontrako
errepresioa bultzatu, epai-
leak horretara bultzatu...
Gainera, PSOEek gerra ziki-
nean eta egundoko deslegi-
timazioan sartu ditu Gober-
nua eta Estatu espainiarra
bera. Gurekin nahi duten el-
karriketa hori bada, joko
maltzurtean, Egigureni gu
kontuan ez hartzeko esan
behar diogu.

Orain, benetan asmoa
baldin badago azterketa sa-
kona egiteko, bai orain ar-
tekoaz baina batez ere he-
mendik aurrera negoziazio
politikoa bideratzeko hartu
beharreko bideez, prest
gaude Madrilen PSOEren
zuzendaritzan utzitako gu-
tuneko hausnarketak be-
rriztatu eta hitz egiteko.
Baina uneotan negoziazio
politiko serioa bultzatzeko
proposamen bakarra dago:

■ **«ETarena da negoziazio politikorako proposamen serio bakarra». (Arg.: Garikoitz Garaialde).**

ETak apirilean egindako
proposamen egituratua.
Horri beste aldeak erantzun
behar dio, borondate ager-
pen batekin: Santo Domin-
gora joan, solaskideekin
harremanetan jarri... Eta al-
derdi politiko edo indar so-
zial mailan egin daitezkeen
hausnarketek, bilerek, mar-
ku-aldaketek... dagoen
proposamen serio bakar
hori babestu eta bultzatu be-
harko lukete, alferrikakoak
izango baitira bestela.

***Ez dirudi, baina, alderdi
politikoak ETaren pro-
posamen bori aztertze-
ko prest daudenik...***

PSOEak pauso praktikorik
eman nahi badu hor dauka
Madrileko Gobernua, eta
bertatik ETaren solaskidee-
kin Santo Domingon harre-
manetan jarri eta gaia bidera

dezake. Beste alderdiei da-
gokienez, HB ez da geldi
egon. Madrilen luzatu geni-
tuen hiru barne-gutun oso
mamitsuak. Hona itzuli eta,
hemengo indar sozial eta
politikoei, EA, EAJ, CDN,
CCOO, ELA eta LABi, ETA-
ren proposamena elkarrekin
aztertze-ko proposatu ge-
nien. Erantzun zain gaude.

Erantzunaren ardura na-
gusienetakoa bereziki EAJk
dauka. Zenbait adierazpen
egin dituzte gatazkaren izaer-
a politikoa aitortuz eta ir-
tenbideak politikoa behar
duela esanez, baina gero be-
re praktika kontrajarria da,
lotua baitago Madrileko Go-
bernuarekiko, PSOErekiko
eta Estatu espainiarrarekiko.
EAJk Estatu espainiarraren
botere faktikoekiko lotura
eta menpekotasun sakonak

agertzen ditu praktika politi-
koan. Eta horren adierazga-
rri mingarrienak errepresio
mailakoak dira.

***Kalean ere bortizkeria
giroak gora egin du. Zer
gertatzen ari da kalean?***

Mugimendu atzerakoi ikara-
garriaren aurrean gaude.
Joera horrek izaera politiko
eta soziala ukatu nahi dio
Euskal Herriko oldartze
mugimenduari eta batez ere
matxinatzen den gazte mu-
gimenduari, jabetzen baitira
gazteen eskakizunei erant-
zuteko zerga politiko eta
sozial garestia ordaindu be-
harko luketela eskuinak eta
sistema politiko-sozialak.

Egundoko zio politiko-
sozialak daude gazterien
zati handi baten matxina-
darako: erdia lanik gabe da-
go, gurasoen etxean bizi dira
bizitza euren kasa egiteko
aukerarik ez dutelako, nor-
tasun indibidual eta kolekti-
borako ezaugarri nagusiak
ukatzen zaizkie, intsumiso
eginez gero kartzelaratu...

**«Egundoko zio politiko-sozialak daude
gazterien matxinadarako; gizarte osoak
matxinatu beharko luke»**

«Gero eta errepresio handiagoa eskatuko diote Ertzaintzari». (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

Orain entzuten dugun diskurtso atzerakoi hori lehen-dik ere ezagutu dugu. Zer egin behar du gazte batek halako giza, politika, kultura eta hizkuntza mailako baldintzen aurrean? Zein bide dauka protesta egiteko, beti egin izan den bezala bortxaz altxatzea baino? HBrentzat protesta hori erabat legezkoa da; matxinada horren aldeko gara, eta gizarte osoak egon beharko genuke matxinaturik. Eta irtenbide politiko eta sozialak aurkitu behar zaizkio, batzuetan Euskal Herri mailakoak, hori ere eskatzen baitute, eta bestetan gazteriaren mailakoak. Halako kriminalizazio prozesua egin beharrean, zergatik hemen ez da planteatzen Europako hainbat tokitan bezala neurri minimo batzuk hartzea gazteriaren arazoak konpontzeko?

HBk aipatu izan du ka-lean ekimena bartzearen beharra. Egoera hau boren ildotik al dator?

Azkenaldian gertatutakoe-kin Estatu espainiarrak ez du jada inolako legitimazio demokratikorik. Espainiar Estatua sakonean zer den ikusi dugunean, Estatu hori estaltzen eta demokratiko gisa aurkezten ari ziren indar politiko guztiak, EAJ besteak beste, agerian geratu dira.

Estatu horrek ez du legiti-mitaterik gure eskubide eta garapen nazional eta sozial propioa ukatzeko. Beraz, matxinada horiek hedatu egin dira. EAJ eta EArentzat egoera gero eta deserosa-goa da, eta ondorioz, udan Estatuarekiko, Intxaurren-dorekiko, Goardia Zibilare-kiko... diskurtso kritikoa egin dute noizean behin. Kurtso politikoa hasi de-nean, baina, udako diskur-tso hori ahaztu eta lehengo

praktikara itzuli dira. Dis-kurtso mailan atzera itzuli dira diskurtso polizial eta errepresibo hutsera, gainon-tzeko guztiakin bat eginez.

Konzentrazioetan izan-dako istiluen aurrean Er-tzaintzaren jarrera pasi-botzat jo dute batzuek eta berau gogortzeko es-katu...

Hemen bi aukera daude: ga-tazkari irtenbide politikoa eman edota errepresiora jo. EAJk Estatu espainiarraren estrategiaren menpe segi-tzen duen artean, gero eta errepresio handiagoa eska-tuko diote Ertzaintzari «ABC»tik, Goardia Zibile-tik... Gero eta errepresio handiagoa herriaren, gazte-riaren, ETAko militanteen, independentisten... kontra. EAJ estrategia horren menpe

«Estatuko buruek ondo lotuta daukate Arzalluz, eta urtean behin adierazpen gogorxeagoak egiten uzten diote»

jarri den unetik, Ertzaintza okerreko bidean sartu du, bukaera onik ez duen bi-dean. EAJk Ertzaintza bide horretatik berehala atera behar du, eta irtenbide poli-tikoa irtenbide errepresi-boaren lekuan jarri.

Alderdi Egunean, Xabier Arzalluzek hitz gogorrak izan zituen KASen kontra, infantizidioa lepora-tuz.

Salburuko hori politika erri-tuala egiteko beste atal bat bilakatu da. Zer aldatzen du Salburukoak? Jende mordoa erakartzen dute, Arzalluzek ohi duena baino hitz gogo-ragoak izaten ditu Estatuko indar batzuekiko, Ezker Abertzalearen aurka sekula-koak esaten ditu... Gero, or-dea, ez du ezer aldatzen, esandakoa ez du eguneroko politikan praktikan jartzen.

Estatutua erabat garatu-ezean, Konstituzioaren zein zati beteko ez duten aztertuko dutela ere egin zuen mehatxu Arzallu-zek. EAJ horretarako gai ikusten al duzu?

Hitz soilak dira, eta praktika hitz horien aurkakoa da. Zenbat aldiz esan du Arza-lluzek Konstituzioa ez du-tela beteko? Espainiar Esta-tuko buruek ondo aski daki-te nola daukaten lotuta Ar-zalluz, eta urtean behin edo horrelakoak botatzen uzten diote.

Presoen sakabanaketa eta Euskal Herriratzea berriro auzitan dago. Posible izango ote da «presoak Euskal Herri-ra» leloa betetzea?

Orain ari dira altxatzen sa-kabanaketaren kontrako ahotsak, baina errealtate gordina da uneotan euskal preso zenbait gose-greban daudela Jaengo gartzelan, giza-baldintza duinak eska-

tuz eta amaierarik gabeko tortura egoera salatuz. Eta okerrera da Estatu ustel eta terrorista honen menpe dautela, eta estatu-terrorismoa egin duten guztietatik bakar bat ere ez dagoela espetxean. Eta hori horrela izan dadin laguntza ematen dute parlamentuan dauden indar politiko guztiek.

Donostiako Udala Intxaurrondo ikertzeko batzordearen aldeko agertu da. Sekula argituko al dira bertan gertatutakoak?

Jakin nahi duenak badaki Goardia Zibilaren, Poliziaren eta Ertzaintzaren koartelatan zer egin den. Orain Donostiako Udalean ikerketa batzordeari baiezkioa eman arren, Gasteizko Legebiltzarrean EAJk eta EAK, PSE-EE eta PPz gain, aurkako botoa eman zuten HBk Intxaurrondorako batzorde ikertzailea planteatu zuten, GAL ikertzea planteatu genuenean bezala.

Hemen arazoa ez da Intxaurrondo soilik, arazoa da goardia zibilek zer egiten duten oraindik Euskal Herrian. Indar politikoen artean planteatzen al da epe motzera goardia zibil eta polizia espainol guztiek aldegitiko? Edota, Ertzaintzaren barruan zenbat goardia zibil

T A N T O A

Gizon tinkoa

Burgosko epaiketaren inguruan borrokara esnatu ziren ikasle haietariko bat dugu Karmelo Landa. Hogeita bost urte inguru, bada, politikagintzako saltsa guztietan murgildua, ETako esziosio batetik sortutako Komunistak eta EMKko militantziatik Herri Batasunako Mahai Nazionalera; Ikastolen lehen denboretatik, Amnistiaren Aldeko Batzordeetara, beti ere euskara eta euskal kultura politikagintzarekiko lokarri izan duenari.

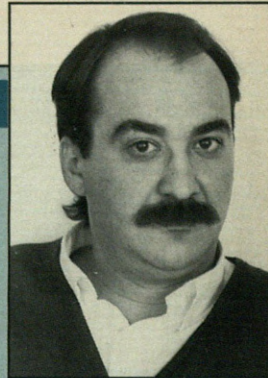
Deustuko Unibertsitatean ikasleen ordezkari zela Arrizabalagaren auzia eta Burgosko epaiketa ezagutu zituen, haien kontra jarduteagatik ederki zigortua izan zelarik. Aipatu talde ezker-tiarretan zebilelarik Gemika eta Deustuko ikastoletan jardun zuen irakasle gisa,

handik EHU-UPVko kaze-taritzako fakultatera iritsi aurretik. Unibertsitate irakaslea zela amnistiaren aldeko borrokan konprometitu zen, Joseba Asensio laguna eta ikaslearen heriotzak ietar honen zuntz guztiak astinduta.

Handik aurrera Landaren pausu guztiak aski eza-gunak dira. AABetatik HBko militantziara, lau urtez abertzaleek Bruselan zuten europarlamentariaren laguntzaile gisa, hurrengo hauteskundeetan Europako parlamentuan euskal ahotsa izatera iritsi arte.

Gaur egun Gasteizko Legebiltzarrean du aulkia, Mahai Nazionalekoa maitagarriagoa badu ere.

Ongi ezagutzen dutenek Karmelo Landaren tinkotasuna azpimarratu nahi luke-

Martin Garitano
«Egin»eko kazetaria

te, defendatzen dituen ideiek, erabiltzen dituen argudioek eta oihukatzen dituen konsignek sustrai sendoak dituztelakoan. Gizon irekia, tratuetarako jaioa, ez du edukazioa eta jatoriasuna mantentzearen hitza okertuko ezta bere ideien defentsan atzerapausurik emango. Hizlari indartsua, badu antzerkilaritzarako trebetasunik, beti ere kostaldeko itsasgizonek erakusten duten tinkotasunarekin.

eta polizia espainol dagoen? Norbaitek planteatzen al du horiek guztiak hortik kendu eta Ertzaintzari guztiz beselako norabidea ematea?

Galindo, bitartean, jeneralekin egin dute. Zer dago kargu igoeraren atzean?

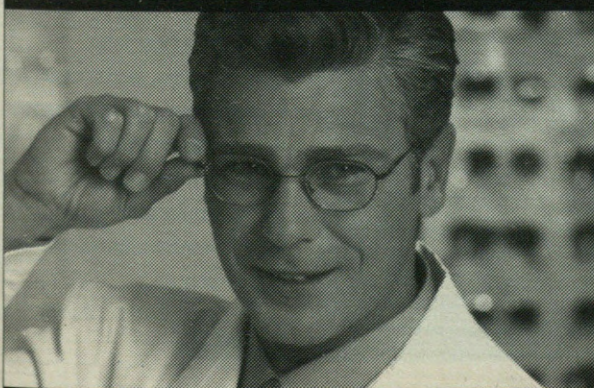
Normala da karguz igotzea.

Nahiz eta hemen batzuek sinestarazi diguten hau demokrazia dela eta hemen gizarte zibilak agintzen duela, gezurra da. Betiko botere faktikoek agintzen dute Estatu espainiarrean: indar militar eta armatuek, poliziek, bankariek, finantza indarrek...

Demokrazia itxura emateko jarri den hori, azala baino ez da. Orain ikusi dugu Rodriguez Galindo batek indar gehiago duela Barne eta Justizia 'biministro' omen den batek baino.

MIKEL JAUREGI

"EZ DUZU EZER HOBETO IKUSIKO"

VARILUX LENTE PROGRESIBOAK

HURBILEKO NAHIZ URRUNEKO, IKUSMEN EZINOBEA

Lente progresiboetako teknologia aitzindaria espezialista onenek zeuri egokitua. Zure ikusmena edozein distantziara ezinobea izateko. Berme onenarekin. Aitzindariarenarekin. Varilux. Ez duzu ezer hobeto ikusiko.

BERMEAREKIN:

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1 Zba

Hernani, 4 - DONOSTI

H I R U M U N D U

■ **BESTE URRATS BAT
ESTATUGINTZAN**

ZISJORDANIA-RAKO Iaser Arafat eta Simon Peresek sinatutako akordioa urtebete beranduago etorri arren, PAEk eta Israelek duela urtebete lortutako akordioaren sendotasuna erakusten du. Oraingoaren arabera, Zisjordaniako lurraldearen % 70ean oraindik Israelgo Armadak segituko du, tartean Hebron, judu eta arabiarrentzat hiri santua. 5.000 preso palestinar ere aterako bide dira kalera, eta aginte zibila Palestinako Autonomia Nazionalaren agintarien esku geratuko da. Ez da Arafatek gurako lukeen guztia, baina bai etorkizunean estatu palestinarra izan daitekeenaren enbrioi gisakoa; berorren arantza nagusia, bertan dauden 150.000 kolono.

■ **SU-ETENAREN
GARAIA DA**

ZAGREB eta Sarajevokoren erasoaldi azkarraren ondoren, su-eten eta akordioen inguruko atzerakadak eta aurreakadak datoz. EEBBek baimendutako erasoaldi arrakastatsuaren ondoren, Banja Luka bihur daiteke serbiarren Sarajevo. Elkarren aurkako eraso txikiekin batera, datorren fase honetan berriketaren benetako gerra etorriko da: esan bai baina bete ez, akordio berriak sinatu baina bakoitzak bere modura interpretatu... Horrela planifikatu zelako edo ez, baina dagoeneko alde bakoitzak Genevako akordioan sinatutako lurralde banaketa dauka. Negoziazio mahaian berau findu behar da beraz, sagarrekin legez lurraldeak trukatzuz. Genevako akordio zorro hura apurka betetzearen kontua dator.

■ **ESKOZIARRAK
AUTONOMIARANTZ?**

JOAN den asteburuan, SNPren (Eskoziako Alderdi Nazionalista) urteroko kongresuan autonomia zurrumurrak izan ziren zenbait agintariren artean. Militanteengan sortutako oihartzunak, oster, atzera bota zituen autonomia haizeok. Izan ere, alderdiko agintari batzuk beldur dira Alderdi Laboristak datozen hauteskundeetan ken diezaieketen boto mokadurekin. Laboristek, Erresuma Batuko gobernu eskuratu bezain laster Legebiltzar Autonomoa ezartzeko asmoa adierazi izan dute eta liberalek ere bat egiten dute proposamenarekin. Etorkizun hurbilean SNPn autonomista eta independisten arteko zanga zabal liteke.

FORMENTORREN berriro argi geratu zen benetako ordua datorrenean handiek bat egiten dutela, Erresuma Batuk eta Alemaniak azkenean Chiracen entseu nuklearren politika babestu zuten. Maastrichteko erreformari dagokionez, gailurreko benetako eztabaidagaia, berba ugari bai baina adostasunik ez dagoela ikusi da. Maastrichtek Hamabien batasunerantz jotzen zuen, erreformak Hogeitamarren Europarantz begiratzen du.

Narkodolarren indarra

HERNESTO SAMPER Kolonbiako lehendakariak une gaitzak bizi ditu, Heyne Mogollon Ordezkarien Ganbarako batzorde akusatzaileko lehendakariaren aurrean luze deklaratu ondoren, urriaren 10ean batzorde honek eman beharreko emaitzaren zain dago: jaso al zuen Cali cartelaren dirurik bere lehendakaritza kanpainarako, bera jakinaren gainean egonda? Erantzunaren zain egon behar, baina Colombia, Peru, Bolivia eta beste Hegoamerikako estatu batzuetan narkodiruarren indarra ezagututa ezin eskua suaren gainean jarri eta ezetz esan. Bere alderdiak, Alderdi Liberalak, diru hori jaso zuela nahiko garbi bide dago, beraz kontua ez da bakarrik berak ba ote zekien ala ez, boterean akaso narkodiruei esker dagoela baizik. Duintasunez jokatzu gero, beraz, eta susmo sendoa frogatzen bada garbitasuna saldu gura duenak dimisioa aurkeztu beharko luke. Hori ez bide da gertatuko, oster, eta etengabe korapilo juridikoak jarritz, Sanperrek lehendakari gisa jarrituko du.

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Ardo eta larrosezko egunak Pekinen

HUAIROU eta Pekinetik itzuli nintzen zeroztik, zenbait egun igaro ondoren eta hianba eritzi ezberdinak eta kontrajarriak entzun eta gero, Emakumeari Buruzko IV Konferentziakoak, ardo eta larrosezko egunak izan direla pres esateko egongo nintzatekeek, edo ta gazi-gozo zapore egunak, txinatar sukaldaritzan sarritan erabiltzen den saltsa bezalakoak hain zuzen ere.

Konferentziak, Estatu partaide ororen sinadura lortu du agiri baterakor bat aldarrikatzeko bainan, tamalez, sinatzaileak ez daude inola ere ez behartuak sinatu dutena betetzeko; are gehiago, ez da dirurik eskainiko, ezerritako programak aurrerantz abiatzeko. Halakoei, paper errea esaten zaie; ezerezean gelditzea ere bai.

Bizi garen garaian, gizon eta emakumezkoen eskubideak berdinarak direla edo, oraindik okerrago, emakumezkoen eskubideak giza eskubideak direla aldarrikatzea, Pekingo agiriak aldarrikatzen duen bezala, non kokatu beharko dugu? Gazi? Gozo? Behar bada, nork daki, garaipen bat izan da. Ez daki tzenbat milioi emakume mundu zabalean pertsona izatera iritsi da; gizakumeen mailara, behintzat ofizialki, heldu dira. Baina, bu, aho zabalik gaude halako 'aurrerakuntzen' aurrean.

Konferentzian emandako urrats konkretoak, bista aurrean agertzen direnak, benetazkoak, oso xumeak izan direla aitortu behar da.

Ondorioak ez dira berdinarak Huairoun ospatu den Forumari begiratzen badiogu, NGO Forumari hain zuzen. Han, hoge eta hamar mila emakume, munduko leku guztietatik etorritako emakumeak bildu ginen, eta Huairoun indarra zen nagusiki sumatzen zena; indarra, solidaritatea, bake desioa. Etsipenaren gaira amaitu da emakumezkoentzat; orain, dagokiguna esijitzen dugu. Bainan, baziren bai, Huairoun ere, gazi zaporezko seinaleak. Emakume eta neskato askok jasaten dituzten bortxakeriak, indarrak, tratatu txarrak, esplorazioak, mozketak, hobeto ezagutzeko parada berezia izan genuen. Noiz bukatuko dira horrelakoak? 465 urtez itxoin beharko dugu? NBEk egindako lan batek dioenez, 465 urte falta dira oraindik gizon eta emakumezkoen arteko berdintasuna lortzeko.

Gaziak gozoen genetik gelditu ez daitezen, Forum eta Konferentziaren ondorio nagusienetako bat, nire ustez, orain arte emakumezkoen arazoak izan direnak, gizarte osoaren eta gizarte guztien arazoak bihurtu direla ohartzeaz izan behar du; zeren gizakiak, arazo hauek konpontzen ez baditu, ezingo du aurrera jarraitu.

Bidean gaude. Nahiz eta bide luzea! Gertrude Mongella Konferentziako NBEko idazkariak zioen gisa: «Mundua ez da berbera izango Pekingo Konferentziaren ondoren. Ez da lan erraza gurea. Benetazko iraultza batetaz ari garelako».

L O L A V A L V E R D E

EHUko irakaslea

Yves Lacoste, Frantziako «Herodote» aldizkariaren zuzendaria

«Nazioa da lurraldearen arazoa plantearazten duena»

Historialari eta geografoa, geopolitika kontzeptuaren bultzatzaile ezagunenetakoa da Yves Lacoste frantsesa. Paris-VIIIⁿ irakasle, «Geografia: gerrarako arma» idatzi zuenetik hainbat lan publikatu ditu. Badira bospasei urte «Herodote» aldizkariaren zuzendari dena.

Zer da geopolitika?

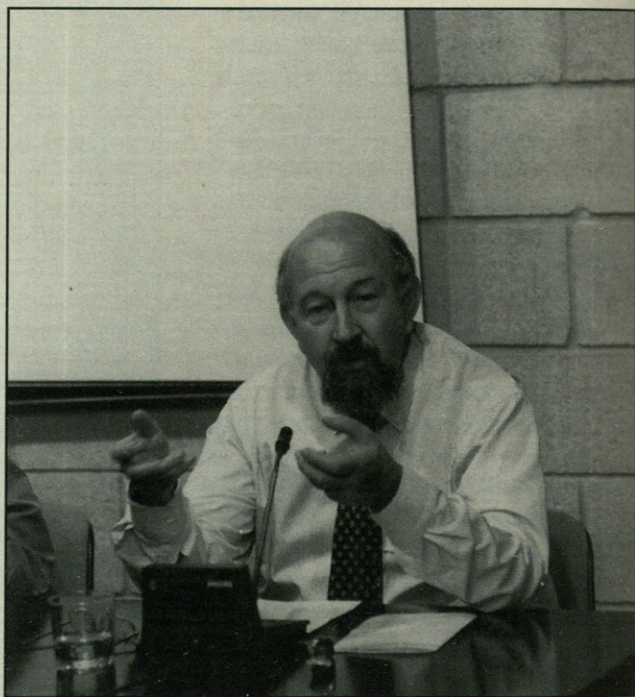
Hitz batean esateko, geopolitika botereen arteko erlazioa da. Boterea esaten dudanean, ez da soilik estatuak edo potentziak ulertu behar, edozein botere edo fenomeno mota izan daiteke. Zenbait kantarik Bosniaren alde kontzertu bat eskainiz gero, adibidez, berorri datu interesgarria izan daiteke, gatazka globalaren hobeki ulertzeko.

Eta kartak (mapak) egiten dituzue.

Aroa hobeki uler dezagun kartografia berriak ideatu behar dira. Karta bat ez da teknikoki hobeto edo okerrago errepresentatutako datu geografiko multzoa. Badira ohiko karten atzean

maiz ahaztu edo atzeman ere egiten ez ditugun beste fenomeno batzuk, fenomeno historikoak esate baterako, baina baita erlijio, medikuntza eta beste hainbat fenomeno ere. Horiek ere islatu egin daitezke kartetan. ***Zein dira Frantziak momentu bonetan dituen problema geopolitikorik inportanteenak?***

Nazioartekoari dagokionez, Bosniakoa da ez bakarrik Frantziak, baina Europa osoak daukan arazorik larrienetakoa. Beste arazo bat, Frantziarentzat, Aljeriako gatazka da. Ez baita kanpo-politikako arazoa soilik, ikusi behar da Frantzian bertan lau milioi musulman bizi dela. Hirugarren bat,

«Balkanetan, edozein bake izango da prekariora». (Argazkia: Iñaki Insausti).

gobernuaren kanpo politikarentzat, aurren, proba nuklearrak dira.

Inoiz esana duzu, ikerketa geografikoen abangoardian militarrek egon obi direla. Handia al da, gaur egun, ikerketa

militarren eta ikerketa zibilen arteko aldea?

Aldea egon badago, baina demokrazietan anitz tipitu da. Egund, hemen, geopolitika arazoak ez dira gobernuen eskusibak. Jendearen iritziek gerozt eta pisu han-

diagoa dute. Herriarrek eraginkortasun handiagoa dute, are zenbait erabakitan ere. Bosniaren kasuan, adibidez, handia izan da iritziz publikoaren eragina.

Ohar zaitez, Sobietar Batasun ohian, ez herriar arruntek, ezta Siberian ari ziren geologoez ere, ez zutela kartak izateko ahalik. Hango gobernariak bazuten obsesio kartografiko bat, eta bera azaltzeko «inperialismoak ez du ezagutu behar», esaten zuten; alferrik noski, amerikarrek beren sateliteen bidez-eta bai baitzekiten dena. Beraz, eta alde horretatik, kartak badira gizarte demokratikoen ezaugarrietako bat.

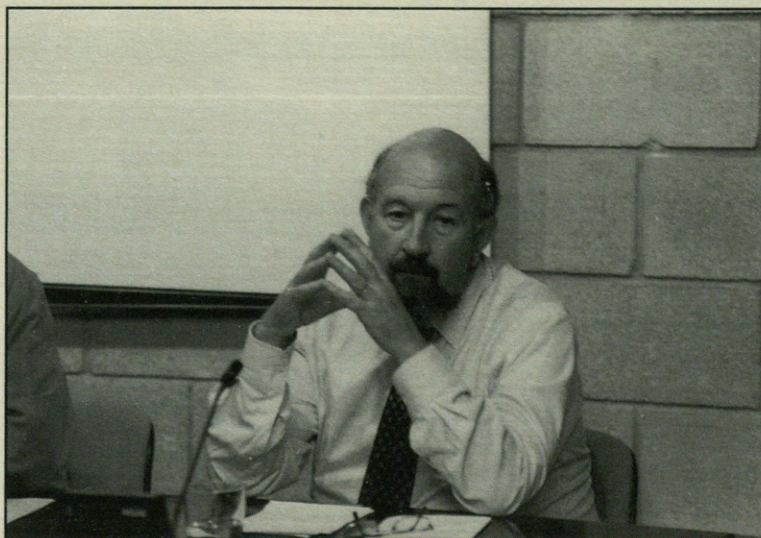
Militarrek izango dituzte guk ez ditugun hainbat datu, noski, baina guk ere baditugu eurek ez dituztenak. Guk -hainbat sailetatik iker-tzaileez ari naiz- badugu zer esana, zer aztertua.

Zein da estatu-mugen garrantzia gaur egun?

Estatua nazioaren erreferentzi-gaia da. Nazioa da lurraldearen arazoa planteazten duena. Alabaina, ez dago naziorik lurralderik gabe. Juduek, zergatik ez zuten mendeetan zehar estatu bat eraiki? Erlijioak debekatzen zielako: mesia itzuli bitartean ez ziren lurralde batean ezartzen ahal. Mende hasieran, berriz, nazioa eraikitzeko premia edo nahia izan zuten, eta ondorioz lurralde baten hautatu beharra somatu zuten.

Bosniara itzuliz: posible ote da zatiketa etnikoan oinarrituriko soluzioa?

“Ikerketa militarren eta ikerketa zibilen arteko aldean anitz murriztu da demokrazietan

«Hirietan sakabanaturik bizi izatea da Bosniako musulmanen handicap handia».
(Argazkia: Iñaki Insausti)

Historiara begiratu behar da. Egungo jarretan beti izaten da historia. Edo, hobeto esateko, beti izaten dira historiak; nork bere historia baitu, eta nork berari interesatzen zaion zatia, eta interesatzen zaion moduan kontatuko du. Bosnia, mende hasiera arte eta zenbait mendez, Inperio Otomanoaren ipar-mendebaldeko punta zen. Kroazia katolikoarekiko muga-mugan.

Serbia ortodoxoa berriz, Inperio Otomanoaren mende zegoen. Eta bazen, hala ere, nolabaiteko oreka. Mende honetan hautsi dira orekak, gertatu sarraskiak. Baina gauza bat konprenitu behar da, erlijio arazoa ez da izan determinantea.

Determinanteagoa, eta argigarriagoa da inoiz gutxitan aipatzen den beste datu bat: Bosnian, musulmanak haranetan, hirietan bizi dira. Serbiar eta kroaziarrak mendian bizi dira. Horrek *handicap* estrategiko bat dakarkie, bistan da, musul-

manei, euren populazioa artxipielago batean legez sakabanatuta baitago. Baina, inportanteagoa dena, mendiko serbiar eta kroaziarrak kazari, «basa-jendearen» eta (beti ere, izatez edo ustez, «aurreratuxeago»: zinemara joan, modaz jazten diren)

hirietako musulmanen artean badago aiherr bat, ez baitut uste laster amaituko denik. Bosnian, eta Balkanetan oro har, zoritxarrez, edozein bakek prekariora izaten segituko du.

PABLO SASTRE

Antzerki Musikala

IPARRAGIRRE

Hegalaria

150 Antzezle (Zeanuriko herria)
Euskadiko Orkestra Sinfonikoa
Donostiako Orfeioa
Gontzal Mendibil
Iparragirregan

ANOETAKO BELODROMOA
DONOSTIA
URRIAK 1 OCTUBRE
Arrats. 6.30 Tarde

Musika Zuzendaria: Ruper Lekue
Eszena Zuzendaria: Jose Miguel Elvira

Aurtengo udan 'paterak' berriro itsasoratu dira Marokkotik Espainiarantz

Afrikak Europa amets

Europara urtero dozenaka milaka pertsona sartzen dira Afrika, Asia eta Hegoamerikatik. Horietako askok, batez ere afrikarrek, Gibraltargo Itsasartea pasatuz Espainia erabiltzen dute zubi gisa.

EGOERA aspaldi aldatu da, ordea, krisiaren etorrerarekin eta langabeziak gora egin ahala, eskulana soberan da eta atzerritarren etorrera 'inbasio' bilakatu da gobernu desberdinen begietara. Europa bere legeharresia altxatzen ari da, Mediterraneoan zein ekialdean, baina legez gain neurri fisikoak ere begibistan dira, areago martxoan sei estaturen artean Schengeneko akordioa indarrean jarri zenetik: Ceutan bertan, zortzi kilometroko burdina eta zemenduzko harresia egiten ari dira.

Europar eta Espainiar uda honetan berriro argi gorria piztu da: 'tibueroi' mordoa dator Afrikatik Espainia aldera sabela 'atunez' gainezka duela. Oparotasunaren deiadarrak erakarrita, Afrika beltzetik edo Magrebetik Europara datozen inmigranteak dira 'atunak' eta, diru mordoska ederrak ordainaraziz, haiek ekartzen dituzten pertsonak 'tibueroiak'. Nkomo 25 urteko senegaldarrak Paris-Dakar rallyaren espejismoa ikusi zuen: «Rallyko jendea nola bizi zen eta eramaten zituzten gauzak ikustean,

aurreratuta neukana bildu eta Europara abiatu nintzen».

Patera-tan datoz, hots, sei bat metro luzeko txalupa batean 20-22 pertsona bat bestearen gainean. Afrikatik Tarifara (Cadizeko herria, hegoaldeko lurmuturrean dena) 14 kilometro besterik ez dira -egun garbia egokitu Tarifatik Afrikako kostaldea ikus liteke-, eta bidaia laburra izan arren, 'tibueroien' esku luzeek 80.000 pezetatik 160.000 pezeta bitartera (3.200-6.400 bat libera) ateratzen dituzte 'atunen' patrika zulatuetatik.

Sarritan telebistak erakarrita, oparotasun bila etorri eta euren herrietan baino miseria handiagoarekin egiten dute topo 'atunek'.

■ Ipar aberatsak Hegoarekiko harremanak aldatzen ez dituen artean, edozelako harresik ere nekez eutsiko dio miseriaren bultzadari

Lehorreratzea lortuz gero, taxista biziren baten esku luzeak ere berriro zulatuko ditu haien patrikak Andaluziako hiri handiren batera eramateagatik.

1992an heldu zen gorenera *pateren* oihartzuna: 1.600 inguru 'atun' Goardia Zibilaren sareetan jausi ziren, eta pentsatzekoa da beste horrenbestek —eta gehiagok ere— Espainia eta Europa aldera pasatzea lortuko zutela (ez dago datu zehatzik). Gerora, Goardia Zibilak harrapatutakoen kopurua asko jaitsi da —ia 400 1994an— baina aurten, datu zehatzik ez badago ere, *paterak* berriro itsasoratu dira. Zergatik aurten gehiago? Marokko eta Espainiaren arteko arrantza negoziazioa aipatu da, eta akaso Marokko presio moduan esku zabalez ari dela jokatzen Afrika beltzetik datozen *sorbalda bustiekin*. Beste

Etorkin batzuek lehorrera iristea lortzen dute, beste asko Poliziak atzeman eta atzera Afrikan jartzen ditu, eta beste batzuk itota bidean gelditzen dira.

batzuen ustez, Marokko eta Afrika beltzeko estatu askok jasaten duten lehortearen daude emigrazio ahalegin hauen arrazoi nagusiak.

Bidean gelditu

EDONOLA ere, etorri bada toz, heltzen direnak behinik-behin: ateratako asko harrapatu eta berriro Afrikan bidaltzen dituztelako edo, okerragoa dena, itsasoan itota hiltzen baitira. Batzuk jendez gainezka doazen txalupak itzuli edo hondoratu egiten direlako hiltzen dira, beste batzuk oster, kosta-zaindarien-gandik ihesi eta lehorrerainoko distantzia txarto neur-tuz igerian.

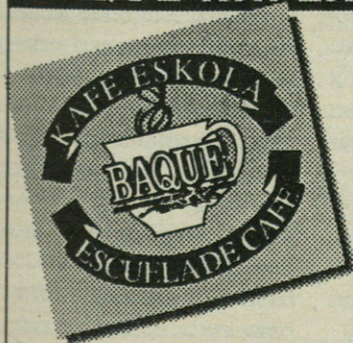
Ahaleginak ahalegin, arrerantzean afrikarrek gero eta oztopo gehiago izango dituzte: *Schengen jaunak* agintzen du eta haren bulegoko kutxetan ez dago elkartasunerako lekurik. Handik ordu batzuetara, aldiz, xenofobia edo arrazakeriaren aurkako manifestazio batean, tolerantzia, zabaltasuna eta elkartasunezko aho betea erakutsiko du. Moral bikoitzaren legea. Alemanian, adibidez, alderdietako buruzagi gehienak eraso arrazisten aurkako manifestaldietan ageri ziren bitartean, biharamunean atzerritarrei sartzeko oztopoak jarriko zizkien konstituzio aldaketak onartu zituzten. Edo Felipe Gonzalezek

moduan, elkartasunaren izenean egiturazko fondoe-tako milioika milioi pezeta eskatzen dituen bitartean, Ceutan harresia eraikitzen du.

Han eta hemengo harresiok, oster, XXI. mendeari begira lan gaitza dute: ikerketa desberdinek diotenez, 2000. urterako mila milioitik gora pertsona erabateko pobrezian biziko dira eta horietatik 40 milioi gosez hilko dira urtero. Ipar aberats iraingarriak Hegoarekiko harremanak birplanteiatu eta aldatzen ez dituen bitartean, edozelako harresik ere nekez eutsi ahal izango dio miseriaren bultzadari.

XABIER LETONA

BAQUE KAFEAK ESKEINITAKO ARGIBIDE KAFEZALEAK

KAFEA landare tropikala da erabat. Horrek esan nahi du Kantzer eta Kaprikornio tropikoen artean dauden lurretatik kanpora ezin dela kaferik hazi behar bezala. Hortik iparraldera edo hegoaldera ezinezkoa da kafea modu errentagarrian ateratzea. BAQUE KAFEA suabe...suabea

Poz handia ematen digu kafeaz dakigun guztia zure esku jartzeak.

Javier Caceres, Euskal Herriko Elektronika Industrien Elkarteko zuzendari nagusia

«Eskari instituzionala oso garrantzitsua da gure sektorearentzat»

Elektronika, informatika, telekomunikazioa, automatizazioa eta beste hainbat azpi sektoreko 94 enpresa biltzen ditu 1983an sortu zen elkarte honek. Javier Caceres, 47 urteko donostiarrak kontatu dizkigu gaur egun goian dagoen sektore garrantzitsu honen inguruko gora-beherak.

Elektronika-informatikaren industria bere maila gorenetakoa da go Euskal Herrian; goia jo du edo oraindik gora-ego egingo du?

Aurrera egingo du, areago, etorkizunera begira sektore moduan gehienetarik haziko direnen artean izango dela esango nuke, sektore zein teknologiarene eremuan. Gure teknologia horizontala izatean, gero eta aplikazio handiagoa dauka, bankuetan, industrian, etxean, osasunean... Beraz, gero eta aplikazio gehiago baldin badaude gero eta merkatu eta aukera gehiago egingo da.

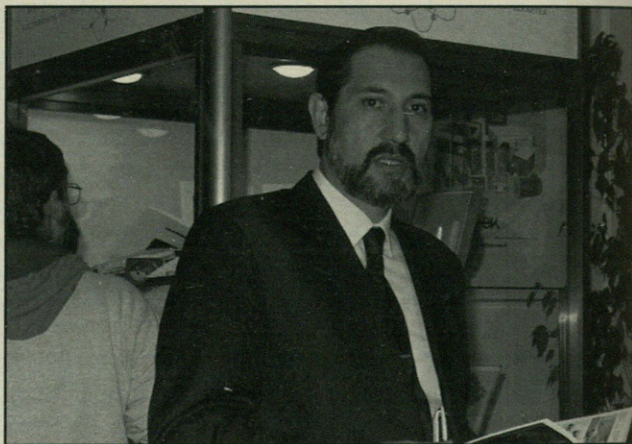
Eta datorren erronka horri eusteko moduan al

da elektronika-informatikaren sektorea?

Gu bizi garen lekuan bizi gara, bi milioi pertsona terdi dituen Euskal Herrian, ez gara Alemania, ez EEBB ere... baina gure zenbait azpisektoretan ahalmen handi samarra dugu. Enpresa txiki eta ertain askok teknologi maila handikoak dira... Automatizazioan ia edonorekin lehia gaitzke. Guk ez dugu Motorola, Philipps, Thomson eta abarrekorik, baina hori ez da ez ona ez txarra, gure errealitatea baizik.

Lehia arazoak, orduan, ez dira eremu teknologikokoak?

Azpisektore askotan ez, gehiago dira finantz arazoak,

Caceresen esanetan, azokara doan bisitaria gero eta profesionalagoa da.

egiturazko ahuldadea, sortuntzen prozesu luzeei aurre egin ez ahal izatea...

Atzerrian saltzen duzue, baina bertan gutxiago. Zer egin behar da etxean ere saltzeko?

Hori ez da gure arazoa bakarrik, hemen orokorra da, Espainian zein Euskal Herrian. Gure sektorea puntakoa da, defentsan, segurtasunean, komunikazioetan... Administrazioetik beren erosketetan kontuan hartu beharko lirateke bertako

produktuak, hori bai lehia-kortasunari muzin egin bari. Horrez gain, har litezkeen neurri makroekonomiko guztiak ere ondo leudeke, baina ez guretzat bakarrik, guztientzat baizik. Kontsumorik ez badago ez dago inbertsiorik, eta inbertsio gabe ez da automatizaziorik, eta orduan gure enpresek sufritu egiten dute... Kate bat da.

Dena den, zuen sektorean entzun izan da sektore publikoak hemengo

«Kontzentrazioa ez da halabeharrez ona, enpresa txiki eta ertainek handiek ez duten erreakzio ahalmena dute»

merkatuan erosi beharrean atzerrian erosten duela; produktu garestia eta txarra da, ala?

Guk esan nahi duguna sarritan txarto ulertu delakoan nago. Sektore hau, mundu osoan, neurri batean eskari instituzionalaren menpe dago. Frantzia, EEBBetan, Alemania, Italian... ederto asko dakite hori eta, lehiakortasunari muzin egin gabe, beren industriari arreta gehiago jartzen diote. Hemen EEEen berandu sartu ginen, akaso kontzepzio horietan ere atzera gabilta. Hori bai, gero inor baino europarragoak gara eta Europan erosten dugu. Ez da kexu garestia, baina gure eremua defenditu behar dugu, eta azkenengo boladan hobetzen ari bada ere, sektore publikotik ez dago sentsibilitate nahikorik. Eskari instituzionala oso garrantzitsua da gure sektorearentzat. Gure lanpostuak defenditzeaz gain, gure teknologi garapena defenditzeko modua ere bada.

Atzerrian, gaur egun Hegoamerikan oso zen-tratuak zaudete, bur-ringo erronkak non egingo dituzue?

Hegoamerika hazkunde eremua zen, eta jarraitzen du izaten, eta negozio eta garapen aukera handiak eskaintzen ditu. Hizkuntza eta euskal jatorriko abizen askok ere atek zabaltzen dituzte. Baina duela bi urtetik hona, Polonia, Txekiar Errepublikak eta Hungaria ere arrakastaz ari gara lanean. Eta Ekialde Urrunean ere

han gabilta, oraindik ezer gutxi lotuta; baina hangoa desberdina da, merkatu erraldoi hartan derrigorrez egon beharra dago. Etorkizunari begira han ez egotea ia pekatua da.

Mundu mailako lehiakortasunari aurre egiteko enpresa txikiak batzera jotzen dute. Zuen sektorean enpresa txiki eta ertaina da nagusi, aurrirakusten al duzue borrelakorik?

Joera hori ez da halabeharrez ona. EBk, hain zuzen, argi esan du behin eta berriro, enplegua benetan sortzen dutenak enpresa txiki eta ertainak direla. Erraldoi osasuntsu bat aldamenen izatea onuragarria da, baina enpresa txiki eta ertainek handiek ez duten erreakzio ahalmena dute. Jakina, beren desabantailak ere badi-tuzte, baina orduan zenbaiten artean esparru zehatz batzuetarako batu egiten dira: atzerri merkatuetara jo-tzeko, kalitate sistemen az-kerketak... horrela enpresak beren produktuetan zentra daitezke.

Nola ikusi duzu CITA'95?

Azoka hau txikia da, eta gainera kopuruz zein aza-leraz txikitu egin da. Bisita-riak ere gutxitu egin dira kopuruz, baina orain dato-rrena benetan ikusle profe-sionala da. Azokaren joera gero eta profesionalagoa da eta horrek eman diezaioke azokari, orain eta aurreran-tzean, bere benetako nortasu-na.

XABIER LETONA

DIRUAREN HOTSA

Interes tipo apalen ordua

MERIKETAKO Erreserba Federalak EEBBetan diruaren interes tipoak jaisteak, Europako tipoen jeitsiera ekarri zuen Bundesbak (BUBA) Alemaniako Banku Zentralak diruaren prezioa jaitea erabaki ondoren.

Espainiako merkatuetako zurrumurruak hala bazioten ere, Espainiako Bankuak ez zituen interes tipoak automatikoki jaitsi. Dena den, Banco Santanderren ekimenaren ostean, banku desberdinek mailegu hipotekarioen interes tipoen eskaintza egindako beherakadek erakusten duten gisa, merkatuak tipoen jeitsiera baztertu zuen.

Tipoen beherakada honen iturburua, urte bukaerarako defizit publikoa eta inflazioarekiko espero diren emaitza onetan dago. Abuztuko inflazioari buruzko azken datuak, urteko batez besteko tasa 4,3an jartzen duena, 1996rako inflazioa, % 3,5-% 4 artean mantentzeko daitezkeela adierazten du.

BERE tipoak jaistearen hasierako erabaki honen ondoren, Alemaniako Bundesbakek bere 'repo' tipoen jaitsierarekin jarraitu du eta, Belgika buruan, Europako gainerako estatuek ere joera hori jarraitu diote. Guzti honek nabarmen erakusten du Europako interes tipoek beherakadarako agertzen duten joera.

Zergatik tipoen jaitsiera hau? Estatu Batuek buru, mundu ekonomien garapenak barne produktu gordinaren igoera adierazten du eta, beraz, prezioen indizeekiko presio handiagoa.

Inflazio arrisku hau geldiarazteko interes tipoak igo ziren. Gaur egun, mundu mailako egoerak geldotasun maila handiagoa erakusten du ekonomi hazkundera, eta honek, ekonomi jardura bultzatu asmoz, interes tipoak jaisteko aukera eskaintzen du.

AMERIKAR ekonomia hazkunde erritmo handia lortu zuen lehena izan zen, eta haren ondoren, Alemania erreferentzi gisa, ekonomi europarrak abiatu ziren. Espainiako kasua desberdina da. Gure ekonomiaren aireratzea aurrez hasi bide da; barne kontsumoaren azkartze ahulak joera hori baiesten du.

Hemen ekonomi gorakada hau nabaritzen azkenak izan gara... baita industri ekonomian zein etxekoan horren eraginkorrak diren interes tipoen gozamenen ere. Edozelan ere, beheranzko joera nabarmena bide da.

MARCIAL HERRERO
Bankoako ekonomilaria

UNEDeko Patronatoak Euskara Departamentua kenduko duela esan du

EUSKARA URRUNTZEN DOA BERGARAKO UNED-ETIK

Bergarako UNEDeko Patronatoak bideragarritasun plan bati ekin dio, ekainaren 29an hartutako erabaki baten ondorioz. Berregituraketa prozesua egingo da, eta oraingoz, badirudi Euskara Departamentua izango dela plan honek bete-betea harrapatuko duen sail bakarra. Dena den, departamentu honek matrikulak zabalik dauzka.

EUSKAL HERRIARI dago-kionez Bergaran egoitza duen Espainiako Urrutiko Hezkuntzarako Unibertsitate Nazionalak, UNEDek, 1976an eman zituen lehenbiziko urratsak. Urtebetean irakaskuntza munduan murgildurik aritu ondoren, ikastetxe honek sail berezia sortu zuen: Euskal Kultura Departamentua. Sortzetik ia hogeit hamar urte igaro dira, eta ikasturte hauetan guztietan hamar mila ikasle gora, eta 150 irakasle eta hizlari pasatu dira Departamentu honetatik. Orain, itxiko dela zurrumurrua zabaldu da.

Joan den ekainaren 29an, orduan indarrean zegoen Patronatoko kideek, Peat Marwick auditoria enpresak egindako proposamena onartu, eta berregituraketa plana martxan jartzea era-

baki zuten. UNEDek sortzen duen defizita gairatzeko, bidegarritasun plana egitea beharrezkoa zela eta iteera bakarra langileen kopurua jaistean zegoela zioen auditoriak. Oraingoz, badirudi Euskara Departamentua izango dela berregituraketa plan honek bete-betea hartuko duen sail bakarra.

1977ko udazkenetik dago martxan, denborarekin euskara munduaren bilgune bihurtu den Departamentu hau. Bere lehenbiziko eginbharrean, Euskaltzaindiarekin harremanetan jarri, eta D eta B mailako tituluak

lortzeko ikasleak prestatzen hasi zen, Bergaran bertan. Horrelako ekimena egiten zen aurreneko aldia genuen, ordura arte azterketa librean bidez bakarrik lor baitzitezkeen tituluak. Euskal Geografia, Literatura, Morfosintaxia eta Itzulpena moduko gaiak jorratuz, leku garrantzitsua lortu zuen berehala euskal kulturaren munduan.

Dena den, 1982. urtea iristearekin batera, titulu banaketa hau Hezkuntza Saileira igaro, eta Euskal Herriko lehenbiziko zentro homologatua bihurtu zen Bergarako UNED. Sortu berria zen

EGA titulurako ikasketak prestatu, eta azterketak ikastetxean bertan egiteko modua aurkitu zuten.

Urte luze hauetan, euskara eta honen inguruko ikasketetan buru-belarri ibili dira, eta sortu dituzten ikastaro berriek arrakastaz arrakasta egin dute aurrera, betidanik egon diren ikasgaiekin batera. Dena dela, eta Peat Marwicken bideragarritasun planaren ondorioz, urte hauetako guztietako lana hankaz gora gera liteke.

Defizitaren aitzakia

PATRONATOKO kide den Bergarako alkatearen arabera, «*balorazio guztia eginak daude. Ikerketa orokorra egin, eta Euskara Departamentua errentagarri ez zela ikusi genuen. Une honetan Bergarako Udalak, Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Kutxak jartzen dute dirua. Defizita ikaragarria da, eta berregituraketa behar zen*», esan du Victoriano Gallastegik.

Nolanahi ere, ARGIAk ja-

“Euskarazko adarra kenduta, Estatu espainiarreko beste edozein UNED bihurtuko da Bergarakoa”
JON LOPATEGI

sotako datuen arabera, Patronatoak UNEDen gastatzen dituen 130 milioi pezetatik Euskara Departamentuak, asko jota, hamabost milioi pezetako (600.000 libera) gastua eragiten du. Departamentuko irakasle eta laguntzaileen soldatetan 20 milioi pezeta gastatzen dira urtero. Baina matrikula diruetatik 10 milioi lortzen ditu, batez beste. Ondorioz, defizit hori hamar milioi ingurukoa da.

Bergarako alkateaz gain, Gipuzkoako Foru Aldundiko Eli Galdos eta Maria Jesus Aranburu, eta Kutxako ordezkari batek osatzen zuten Patronatoa, Euskara Departamentua ixteko erabakia hartu zenean. «*Erabakia oso gogorra da* -dio Koruko Aizarnak, egun Foru Aldundiko Kultura eta Euskara diputatu eta uztailaz geroztik Patronatoko kideak-. *Lan ikaragarria egin dute, baina arrazionalitatearen garaian, berregituraketa beharrezkoa da*».

Beste arrazoi batzuk ere erabili dira Patronatotik Euskara Departamentuari atek ixteko. Azken urteotan matrikulen kopuruak behera egiteaz gain, EGA egiteko bestelako euskaltegiak badaudela esan dute Patronatokoek. Arrazoi hauekin ez

UNEDeko Euskara Departamentuak Bergaran duen egoitza. (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

dator bat Miren Azkarate, euskaltzaina eta Euskara Departamentuan ikastaroak ematen dituen irakasleetako bat. «*Iaz neronek emandako ikastaroan bi taldetan banatu behar izan nituen ikasleak, zegoen jende pilagatik. Gainera, EGA ezezik bestelako ikastaro asko ere badira. Urteotan egin-dako lana zapuzteak kalte ikaragarria egingo dio euskarari, zalantzarik gabe*».

Euskara Departamentu hau kentzeak euskarari

egingo dion kalteak larritzen du bertan aritutako jendea. «*Euskarazko adarra kentzen bada, Estatu espainiarreko beste edozein UNED bihurtuko da Bergarakoa, euskal ezaugarririk gabekoa. Kontuan hartu UNEDen egiten den euskal ekintza bakarrak departamentu bonetatik ateratzen direla*», adierazi digu Jon Lopategik, Bergaran aritutako irakasle ohiak. Ildo berean mintzatu zaigu Txillardegik ere, Fonologiako ira-

kaslea. «*Euskaltzaleentzat, erreferentzia lekua da Departamentua, eta lanean ari den jendea saiatua eta oso langilea da*».

Ixte-mehatxua gainean izanda ere, Euskara Departamentuak matrikula zabalik du EGA eta euskararen Saktontze mailarako. Iaz legez, jende asko espero dute, eta «*bizitza luze eta emankorra izateko itxaropenean*» segituko dute lanean.

AINHARA ZUAZABETIA

**SOLUZIO
GRAFIKOAK**

ANTZA
Maisuen Eskutik

**SOLUZIO
GRAFIKOAK**

Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 ☎ 37 15 45 - Faxe 37 34 03 • Lasarte Oria 20.160

Ernioko erromerien helmuga den gurutze handiak aurten 48 urte

GURUTZEAREN ITZALERA IGO

Iraileko igandeetan jende asko igo da Erniora (Gipuzkoa) urteroko ohiturari jarraiki. Puntara igo, atsedean hartu eta gurutzeari begirada bota. Baina gurutzeak, asko baitira, ez dira beti hor egon. Noiz eta nola egina da erdi-erdian dagoen gurutze handi hori?

1947-AN hasi ziren Aia aldean gauzak mugitzen. Garai hartan, herri guztietan bezala, Aian ere luistarrak eta Mariaren alabak zeuden. Luistarren lehendakaria orduan Andres Lertxundi zen, diru-kontatzaile Blas Odriozola eta idazkari Juan Arruti. Ernion gurutzea egiteko asmoa sortu zitzairen, eta baita egin ere.

Asmoari ekiteko, orduan Asteasun apaiz zegoen Jesus San Sebastian aiarrarengana jo zuten laguntza eta iritzi eske. Honek Aia eta Asteasuko bi taldeak elkartu eta denen artean egitea proposatu zuen, eta ontzat hartu zuten. Horrela, 1947ko uztailaren lehen igandea seinatu zuten lanari ekiteko eguna.

Aia eta Asteasuko ordezkarien taldeak Zarauzko Iñaxio Bidarte kontratista eta bere enkargatu zen Pepe Saikolarekin Erniora igo zi-

ren. Han Antonio Aitzarte artzainarekin elkartu ziren. «Ernioko erregea zen hau, eta muga guztiak ondo eza gutzen zituen», dio Andresek. Ernio gailurrean Bidarte eta Pepe neurketak egiten hasi omen ziren gurutzearen oinarriarentzat lekuri proposena aukeratuz. Baina Aitzartek zati hori Albizturgo mugetan zegoela eta berak ezin zuela baimenik lortu argitu zien. Beraz, Jesus San Sebastian eta Andres Lertxundi Albizturren izan ziren baimen eske.

Dena prest eta gora!

BITARTEAN materiala biltzeari ere ekin zioten. Julian Legarra, Aiako luistarren zuzendaria, Añorgako Rezolaren joan zen porlan eske. Jesus eta Andres, berriz, Legazpiko Patrizio Etxeberriaren burdina bila.

Lan astun eta gogor guztien ondoren, helburua lortu zuten gazteek: Ernioko gailurrean gurutzea zutitzea.

Uztailaren 16an, Ama Karmengo egunean, bi herrietatik hogeitabi abiatu ziren Erniora beren aizkora, pikatxo eta abarrekin. «Bakoitzak berrogei

bat kiloko zama eramango zuen», Andresen ustetan. Gailurrean taldea bitan banatu zen: batzuek gurutzearen oinarriko zuloa egiteari ekin zioten, eta bes-

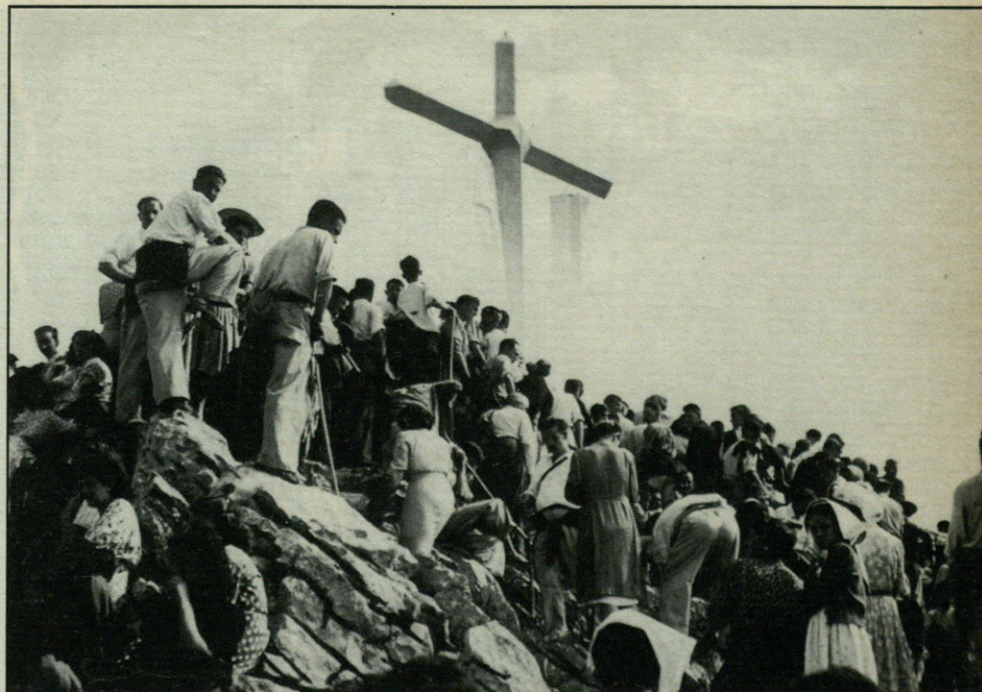
teek aldamiorako pago-egurrak garraiatzeari. Pila ederra bildu omen zen, baina bai kosta ere! Zulatzaillek ere lan ederra egin zuten, baina ez nahikoa. Horrela, bi egun beranduago, Asteasuko harrobi-gizon sonatua zen Txomin Ibiak dinamita mordoak igota, behar adinako zulo sakon eta zabala egin zuten.

Hurrengo pausoa materiala mendi puntara igotzea zen. Baina gurutzea egiteko behar zen harlegar kopuru izugarria karriatzea ezinezkoa zenez, matxaka eta motorea igotzea erabaki zuten. Errezilgo Errementetegia eta Agirretxeren idi pareak hamabost gazte indartsuren laguntzarekin lan astun eta arriskutsu horri lotu zitzaizkion uztailaren 26an. «Idi eta gizonak ito ez zirenean, pozik! Santa Ana egun hura izan baita gure ezaguera honetan izan den berorik handiena», azaldu digu Andresek. Zazpi ordu eman eta beroa, egarria eta ezinarekin ia itoan, gorriak ikusi eta hala ere ez zuten lortu gailurrera iristerik. Hiru egun beranduago bukatu zuten.

Matxaka eta motorea goian ziren. Beraz, Andazarrretan zeuzkaten porlan eta burdina garraiatzea baino ez zen falta. Guztira hiru bat mila kilo izango ziren, eta hamar idi pare inguru hasi

«Askotan aberezaleak behar adina zama jaso ezin eta guk lepaka jo behar izaten genuen»

ANDRES LERTXUNDI

Hamabost milatik gora izango ziren egun hartan Erniora hurbildutakoak.

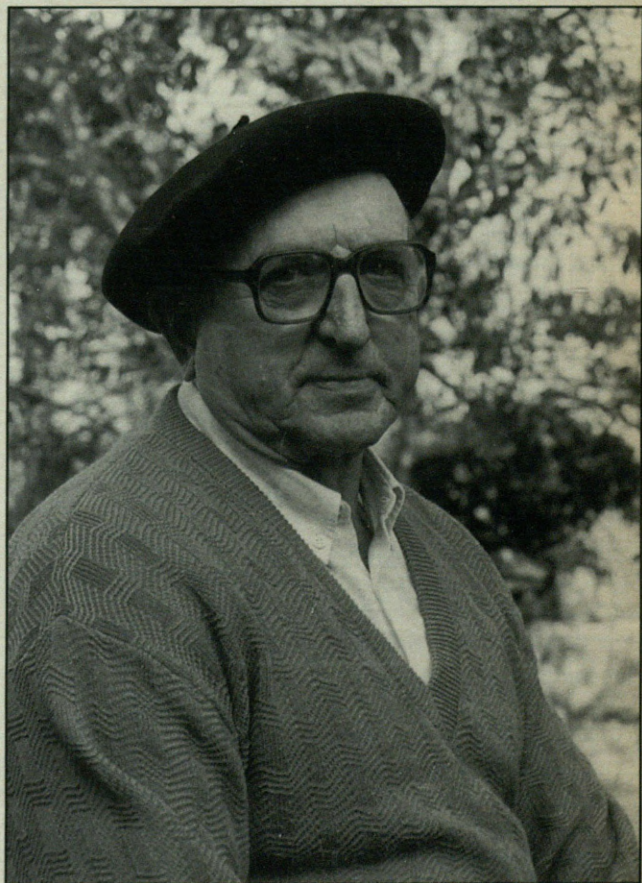
ziren Zelatunera igotzen. Okerrena ondoren etorri zen, Zelatundik Erniorako bide malkartsu eta nekagarrian. Egunero hamar edo hamabost aberek eta gizon mordoak gelditu gabe jardun zuten burdina, porlana eta ura igotzen. «Askotan aberezaleak behar adina jaso ezin eta guk bebeko iturrian hartuta lepaka jo behar izaten genuen».

Aldamioak ere lanik eman omen zuen. Lan astuna eta arriskutsua izan zen hura zutitzea. Hala ere, lortu zuten gurutzea puntaraino betetzea, eta hamabi egunetan lehortzen utzi zuten.

Ondoren tresna guztiak behera jaitsi behar zituzten, eta hori ere bereak eta bi kosta omen zitzaien.

Gurutzea zutik

1947-KO abuztuaren 31n goizeko lauretan abiatu ziren Asteasu eta Aiako neska-mutilak, eta eguna argitxerako Ernion ziren. Nes-

Andres Lertxundi, Aiako luistarren lehendakaria, berrogeita zazpi aldiz igo zen Erniora gurutzea egin zuten urte hartan.

Luistarren lehendakaria arratsaldeko bostak arte egon zen egun hartan gurutze ondoan jendearen galderei erantzuten.

kak Zelatundik Erniorako bidean jarri ziren, beren otarretxoekin, jendeari paper txo bat ezarriz txanpon batzuen truke. Bien bitartean, mutilak gurutzea apaintzen hasi ziren. Meza emateko aldarea prestatu zuten eta gurutzearen bi besoetatik oihal txuri-urdin bana zintzilikatu. Hauen hegaletan Maria eta Luis Onzagaren irudiko dominak jarri zituzten. Bertara iristen zirenak dominei musu eman eta aldamenean zegoen saski txora txanpon batzuk botatzeko aukera zuten.

Hamabietan meza santua egin zen. Jesus San Sebastianek esan zuen meza, Julian Legarra laguntzaile zuela. Ondoren gurutzea bedainkatu zen.

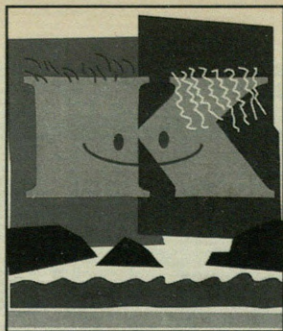
Hamabost mila pertsona inguru hurbilduak izango omen ziren egun hartan. Ernio barrenetik herrietara dauden bide guztiek etenik gabeko giza-soka omen ziruditen.

Hilabete t'erdian zutituta-ko gurutzeak hamaika metroko luzera hartu zuen, eta besoen zabalerak bost. Horretarako, oinarria hiru metro zulatu zuten beherantz eta lau zabaleran. Horrez gain, seiehun kilo burdina, berrogeita hamar zaku porlan eta hamabi metro harlegar behar izan ziren. Izan ere, irailean zehar erromesek ikusi ahal izan duten bezala, ez du eroriko den itxurarik.

AINHOA AZPIROZ

La Casa del Café

— Juan Irujo S. A. —
D O N O S T I A

EUSKARAREN BIDEA, GUREA

Urriaren 1ean, euskaltzale guztiak zeregin garrantzitsua dugu Donostiako Ulia auzoan. Guztiok, euskara bultzatzeko denok bete behar dugulako gure lana, ez bakar batzuek, Kilometroak 95eko «Zurea eta nirea, euskararen bidea» leloak dioenez. Donostiako jaia, Gipuzkoako ikastola guztien jaia izango da, bai publikoena, bai pribatuena. Jaia erabatekoa izateko, antolatzaileek bere eskutan dauden erraztasun guztiak eskainiko dituzte. Herri Ametsa eta Zurriola ikastoletako arduradunek eskakizun bakarra dute, eguraldi ona egitea.

KILOMETROAK 95 ■ KILOMETROAK 95 ■ KILOMETROAK 95 ■ KILOMETROAK 95

Antolatzaileak publiko eta pribatuen arteko banaketa alde batera utzi nahi dute

GIPUZKOAKO IKASTOLA GUZTIEN JAIA

Datorren igandean Kilometroak ekitaldiko 19. edizioa jarriko da martxan Herri Ametsa eta Zurriola ikastolen lanari esker. Sare publikotik at geratu diren bi ikastola hauek, duela hiru urte luzatu zioten Ikastolaren Federazioari Kilometroak festa antolatzeko asmoa, eta bi urtetan zehar lan asko egin ondoren, hasieran asmoazen gauzatzea lortuko dute.

GUZTIRA 350 pertsona aritu dira antolakuntzaren inguruan eta Mikel Arrizabalaga koordinatzaileak dioenez, «*antolakuntzak izugarritzko gorputza hartu du eta ez dauka zerikusirik hasieran zenarekin*». Bi ikastoletako arduradunek organigrama zehatza sortu zuten lanean hasi baino lehen, bakoitzak bere zeregina zein izango zen jakiteko. Bi ikastolen ekimena lotzeko, Herri Ametsa eta Zurriola ikastetxeetako zuzendariak osaturiko Talde Aholkularia eratu zen. Bestalde, bi koordinadoreek osatzen duten taldea eta azkenik, talde teknikoa, trafikoa, kultura eta ikuskizunak, zirkuitua eta

montajeak eta publizitatea bezalako arloak antolatze-ko.

Arazo ugari ere izan dituzte. Nabarmenena koordinatzailearen arabera, «*biria girotzea, Donostia Euskal Herriko hiribururik euskaldunen izan arren, biztanleriaren %20k bakarrik hitz egiten duelako euskarra*». Girotze hori errazagoa gerta dadin, antolatzaileek hainbat ekintza antolatu dituzte azken hilabeteetan, hala-nola abesbatzak, folk musikako jaiak, mendi aste bat eta xake txapelketa. Hala ere, jendeari Kilometroak 95 jaia Donostian egingo dela ezagutarazteko, ekintza nagusia kirol mailakoa izan da.

Organigrama zehatza sortu zen lanean hasi baino lehen.
(Argazkia: Alberto Elozegi).

Abuztu erdialdean, Gipuzkoako Real Sociedad taldeak eta Georgiako Dinamo

Tiblisik, Kilometroak-en alde futbol partidua jokatu zuten Anoetako futbol ze-

■ 350 pertsona aritu dira lanean atseden gabe aurtengo ikastolen jaia antolatzen

laian. Partidura hamar mila pertsona inguru joan ziren eta antolatzaileak nahiko atsekabetuta geratu ziren. Mikel Arrizabalaga koordinatzailearen esanetan, «ekintza horren helburua ez zen inolaz ere ekonomikoa, publizitarioa baizik, eta agertu zen jende kopurua ikusita, azkar konturatu ginen zein alde handia dagoen futbolak mugitzen duen jende masa eta gure jaiak mugitzen duen jendearen artean».

Bi ikastolek, leloa eta abestiaren letra egitean, Juan Mari Irigoien idazle ezagunarengana jo zuten. Idazleak, lelo ezberdinak proposatu ondoren, antolatzaileek «Zurea eta nirea,

euskararen bidea» aukeratu dute, «guztiok euskararekiko hartu behar dugun konpromezua erabatekoa izan behar dela adierazteko helburuarekin», koordinatzailearen esanetan. Logoarekin berriz, haurrek euskararen inguruan duten garrantzia azpimarratu nahi izan dute antolatzaileek, neska-mutil bi besarkatzen azaltzen direla ohiko K-ren inguruan. Aukeratutako logoa, «arrunt samarra da, baina umeek euskararen munduan duten garrantzia baieztatzeko, logo hori, egon daitekeen boherenetakoa da».

Abestia egitean, azken urteetan ez-ohikoa izan den prozedura jarraitu dute aurtengo Donostiako bi ikastolek,

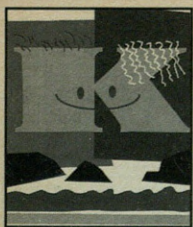
Guztira 350 pertsona aritu dira Kilometroak egunaren antolakuntzan. (Arg.: Alberto Eloseggi).

abestiaren sorkuntza talde nahiko ezezagun baten eskutan utziz. Legazpiko Zapotxin taldea izan da kantuar egilea, trikitixaren soinuaren oinarrituta batez ere.

Lau helburu

HEMERETZIGARREN edizioako Kilometroak aurreko urteetan egindakoen antze-

ko helburuak izango ditu. Orokorrean, 4 helburu izango dituzte antolatzaileek. Lehenengoa, Gipuzkoako Ikastolen jaia ospatzea, «publiko-pribatu arteko ezberdintasuna kontuan hartu gabe». Duela bi urte ikastolek ezagutu zuten hausturak zauri asko eragin zituela pentsatzen dute Zu-

Bi lan-talde lanean, helburu bakarra

JON ZURUTUZA,

Herri Ametsa ikastolako idazkaria

«Gure zona, Herrera, Altza, Bidebieta eta Intxaurrondoko auzoak, oso erdalduna da berez. Hala ere, matrikulazio kopuruak mantendu egin ditugu azken urteetan, nahiz eta haur kopurua oro har jaitsi egin den. Azken urte honetan, bi urte dituzten umeen kopurua inoiz baino handiagoa izan da. Kilometroak 95 jaiaren antolakuntzarekin, Herri Ametsa ikastolan, hamasei urte bitarteko irakaskuntza ezarriko dugu».

XABIN AIZARNA,

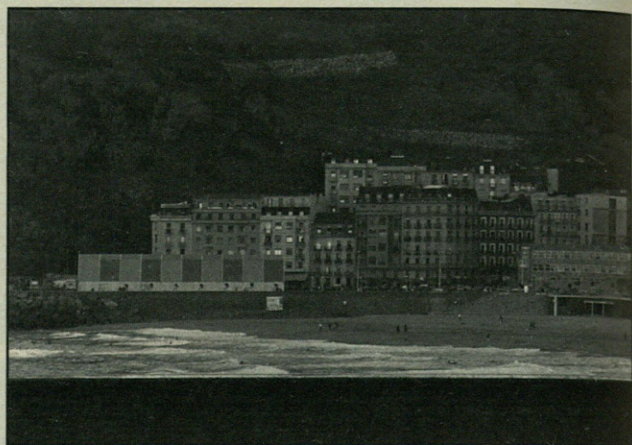
Zurriola ikastolako zuzendaria

«Gaur egun, Zurriola ikastolan 680 ikasle dau-de, %85 Gros auzokoa eta %15a Intxaurrondokoa. Gure helburu nagusia haur erdaldunak euskalduntzea da, eta horretarako euskara maila baxua duten haurrak gure ikastolara ekartzen ahalegina egiten dugu. Aurtengo Kilometroak-en antolakuntzarekin, ikastolen sendotasuna eta trinkotasuna bilatu nahi dugu, ikastola guziekiko zale-tasuna eta motibazioa indartuz.

riola eta Herri Ametsa ikastolako langileek, eta zauri horiek ixteko bideetako bat, Kilometroak festan ikastola guztiak egotea da, inolako bazterte edo kanporatzerik gabe. Bigarren helburua, dirua ateratzea duela urte batzuk hasi zuten erreformari jarraipena emateko, hau da, irakaskuntza ertaina jartzea bertako ikasleek Zurriola

nahiz Herri Ametsan ikasten jarraitzeko aukera izan de-zaten. Aukera hau izateko, ordea, eraikin berria egiteko beharra dago eta aterako den diru kopuruaren ge-

■ Arazo nagusiena hiria girotzea izan da, Donostian %20k bakarrik erabiltzen duelako euskara

Ulia auzuneko inguru ederrak erakustea ere helburu dute antolatzaileek. (Argazkia: Alberto Elosegia).

hiengoa eraikin berri hori egiten erabiliko da. Hirugarrena, helburu linguistikoa, ikastolari benetan duen garrantzia ematea dagokiona, alegia.

Koordinatzailearen uste-tan, «ikastolak euskararen erreferente nagusia izan be-bar di, ez bakarra, baina bai nagusienetakoa». Azken helburua 'paisaje alorreko' moduan definitzen dute antolatzaileek, eta Kilometroak-era hurbilduko diren jendeari Donostiako Ulia auzuneko inguru ederrak erakustea da.

Urriaren 1ean Ulia mendi inguruan egingo den ekitaldiko zirkuituak zortzi kilo-metro t'erdiko luzera izango du, eta sei area ezarriko dira. Area horietatik bat erraldoia izango da, kilometro t'erdiko luzera izango du eta Mirakruz-eko gainetik Nafarroako etorbideraino joango

da. Zirkuitua asfaltatuta da-go ia bere osotasunean, 250 metroko zati bat izan ezik. Zirkuitua «oso polita eta atsegina da, dituen aldapak oso txikiak direlako eta mendi eta zelai ugariak inguratzen dutelako», koordinatzaileak aipatu duenez.

Zirkuitua zein izango zen erabakitzean, antolatzaileek ez dute arazo handiegirik izan. Azken asteetan, nola-baiteko arazo teknikoak izan dituzte, batez ere areak eta atsedeen-lekuak zenbat izango ziren erabaki eta kokapen zehatza zehazteko orduan.

Herri Ametsa eta Zurriola ikastoletako langileek ez dute jende kopuru zehatz bat eman nahi, ez dute inguratuko den jendetzari buruzko aurrikuspenik egin nahi. Bestalde, ez dute nahi Kilometroak 95en antolakuntzaren balorazioa lor-tzen duten diruaren arabera izatea. Koordinatzailearen esanetan, «gure itxaropena jendeak jai egun batekin gozatzea da, ondo pasa-

tzea, alaitasunez igarotzea eguna, lortuko den diru kopuruan gehiegi pentsatu gabe. Asmo hau posible izateko, Donostiara joango den jende guztiak erraztasun ugari izango ditu zirkuituraino iristeko. Antolatzaileek zirkuitutik urrun dauden aparkalekuetan autobus berezi batzuk ezarriko dituzte jendea zirkuituko sarreretaraino garraiatzeko eta jaiaren bukaeran, jendea berriro bere autoetaraino eramateko. Horrexegatik, autoz joango diren lagunei antolakuntzak ezarritako aparkaleku horietaraino joatea gomendatzen diete antolatzaileek, beti ere iskanbila handiegia ez sortzeko auto ilarekin.

Probintziako herri ezberdinetatik etorriko den jendearentzat, Renfe garraio-erakundeak hainbat tren

berezi paratuko ditu urriaren lehenean bai Donostiara etortzeko, baita festa bukatu ondoren nor bere herrira itzultzeko ere. Trenetaz etorriko den jendeak Gros, Ategorrieta eta Herriako geltokiak erabili beharko ditu Kilometroak

95eko zirkuituko sarreretaraino hurbiltzeko.

Kilometroak-eko 19. edizioa antolatzea lan nekeza izan da, ordu eta izerdiak eskatu dizkie buru-belarri aritu direnei, baina ez dira kexu antolatzaileak. Donostiako bi ikastolek egin

beharrekoak gustora egin dituztela diote: «Euskararen alde egun bat ez baizik eta urteko egun guzietan lanean aritzeak pena merezi duelako, inolako zalantzarik gabe».

ANDONI URBISTONDO

Ibilbidea zein izango den erabakitzean, antolatzaileek ez dute arazo handiegirik izan, azken uneetako arazo teknikoak besterik ez. (Argazkia: A. Elosgi).

UNED-BERAGAR IKASTETXE ELKARTUA

1995/96 IKASTURTEKO MATRIKULA EPEAK

LEHENGO EPEA: Irailaren 15etik urriaren 16rarte

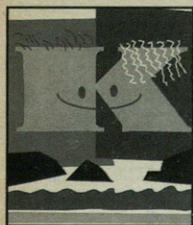
BIGARREN EPEA: Urriaren 2tik 31rarte

ARGIBIDEAK:

UNED-BERGARA Ikastetxea Elkartuko Idazkaritza
San Martin Agirren enparantza, z/g (69 aptdoa.)
20570 BERGARA
Tfnoa.: (943) 76 13 42 / 76 13 43

BULEGO ORDUAK: asteartetik ostiralera, 10:00etatik 13:00etara goizez eta 16:00etatik 20:00rarte arratsaldean. Larunbatetan berriz, 10:00etatik 13:00etara (urritik). Astelehenetan itxita.

KILOMETROAK 95 ■ KILOMETROAK 95 ■ KILOMETROAK 95 ■ KILOMETROAK 95

Antolatzaileek oso ezagunak ez diren Donostiako lekuak erakutsi nahi dituzte

DONOSTIAREN AURPEGI EZKUTUAK

Urriaren lehenengo egunean burutuko den Kilometroak 95 ospakizuna, donostiar eta gipuzkoar askorentzat oso ezaguna ez den ingurune batean izango da. Donostiako Uli mendiko eremuaren aukeraketa ez dute itsu-itsuan egin antolatzaileek, helburu oso garbi batekin baizik.

GIPUZKOAKO hiriburuaz hitz egiten denean, gehienek Donostiak dituen leku ederrenetan pentsatzen dute

Donostiako beste auzoak ere erakutsi nahi izan dituzte. (Argazkia: Alberto Elozegi).

soilik, postaletan agertu ohi diren tokiak. Kontxako hondartza, Santa Klarako uhartea, itsas-portua eta Alde Zaharra dira, besteak beste, guztiok oroimenean ditugun argazkiak. Leku polit hauek gain, ordea, badira beste hainbat Donostian, hain ezagunak ez di-

renak, baina ezagutzea pena merezi duena. Hauxe izango litzateke Herri Ametsa eta Zurriola ikastoletako partai-

deen nahi garrantzitsuena: bat, eta zer hobeagoa Uliako ingurunea ezagutua izan dadin, jendeak 'beste'

Antolatzaileen nahietako bat Donostian hain ezagunak ez diren lekuak erakustea da

■ Oiartzun eta Usurbilgo herrietako ikastoletan, haur-hezkuntza eta OHO-n, euskal eredua aukeratu daiteke soilik

Donostia ezagutu dezan, kilometroak 95 jaia Uliako mendiaren magalean egitea baino.

Zurriola eta Herri Ametsa ikastolak Gros eta Uliako auzoetan dauden arren, bertan Herrera, Altza eta Bidebietako ikasleak aritzen dira. Azken hiru auzootan, langabezia handia eta baliabide ekonomiko eskasak dituen jendea nabarmentzen da batez ere, Donostiako beste zenbait auzotan hainohikoa ez dena. Altza, Herrera eta Bidebietako auzuneetan biztanle-pilaketa ematen da eraiki diren etxe erraldoi ugarien eskutik, eta ikuspuntu hau ere baliatuz, Donostiako auzo batzuek beste batzuek eskaintzen dituzten erosotasuna eta erreztasunak ez dituztela erakutsi nahi dute ekitaldiaren antolatzaileek, jende askok ezagutzen ez duen 'beste' Donostia aurkezteko asmo eta nahiarekin beti ere.

Donostialdea

DONOSTIAKO eskualdea, Urnieta, Hernani, Lasarte-Oria, Usurbil, Pasaia, Lezo, Orereta eta Oiartzungo herriek osatzen dute. Donostialdeko herri hauen artean ere badira hainbat ezberdintasun. Pasaia, Orereta, Lasarte-Oria eta Hernaniko herrietan biztanle kopuru handia pilatzen da Altza,

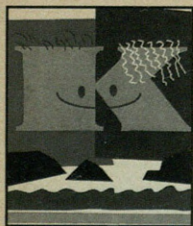
■ Herrera, Altza, Bidebieta auzoak ez dira kanpotarren artean ezagunak. (Arg.: A. Elozegi).

Herrera eta Bidebietako auzoen antzera. Pasaia, Orereta, Lasarte-Oria eta Hernaniko herriek, Donostiaz gain noski, Donostialde osoko langile kopuruaren gehiengoa erakartzen dute. Industri gune izatearen eragin edo ondorio zuzena biztanle ugari izatea da. Aipatutako bost herriek Donostialdeko bailarako biztanleria osoaren % 85 biltzen du-

te. Oiartzun, Urnieta eta Usurbil bezalako herrietan, berriz, biztanle kopurua askoz ere txikiagoa da eta ez da ematen herri handietan gertatzen den industri pilatzearen arrastorik, nahiz eta industri kopurua handi samarra izan. Hala ere, Oiartzun eta Usurbilgo herriek bost milatik gora biztanle dituzte, eta Urnietak ere, laster izango bide ditu. Az-

ken hiru herri hauek, beren demografi-hazkundean, inguruko herrietatik azken urteetan etorri diren hainbat biztanle jaso dituzte, batez ere Oiartzun eta Urnietak. Herri hauek, bere txikitasunean, jendeari eskaintzen dioten bizimodu lasaia izan daiteke arrazoi nagusietako bat.

ANDONI URBISTONDO

Donostialdean euskara askotxo erabiltzen bada ere, erdara nagusi da oraindik

EUSKARAREN PARADISUA ERDAL ERRESUMAN

Donostialdea Euskal Herriko zona euskaldunenetakoa izan arren, biztanleriaren soilik % 27k erabiltzen du, baina azken urteetako matrikulazio datuei begiratuz gero, euskararen erabileraren inguruko egoera hoberantz joan daiteke pixkanaka.

EUSKARA, gehiago erabiltzen da Urnieta, Hernani, Usurbil, Oiartzun eta Lezo bezalako herrietan, Donostialdea kontutan hartzen badugu. Orereta, Lasarte-Oria eta Pasaia, Donostialdeako herri handienetan, erdal hizkuntza erabiltzen dutenak biztanleriaren erdia baino gehiago dira. Gaztelaniar hizkuntzari dagokion gehiengo hori ulertzeko arrazoia Pasaia eta Orereta-

ko hirietan dagoen etorkin kopuru handian aurkituko dugu.

Donostiako datuak Donostialdekoekin konparatuz gero, aldiz, parekotasun handia ematen da. Donostialdeko herrietan % 31k

erabiltzen du euskara eta Donostian portzentaia % 27raino iristen da. Ondorioz, erdal hizkuntza ere, gehiago erabiltzen da Donostian Donostialdean baino. Hala ere, Gipuzkoako hiri-buruak, bailara osoa baino

jende euskaldun kopuru altuagoa dauka. Donostian berrogeita sei mila euskara erabiltzaile daude, eta bailara osoan kopurua berrogeita hiru mila pertsonara mugatzen da. Alderatzuz gero, hiru mila gutxiago. Eskualdea osotara hartuta, beraz, guztira laurogeita hamar mila euskara erabiltzaile daude.

Auzoz auzo

GROS, Ulia, Altza, Herrera eta Bidebietako ikasleak joaten dira Zurriola eta Herri Ametsa ikastoletara. Auzo hauetan, euskararen egoera Donostialdeko herri handien antzekoa da. Erdal

■ Donostialdean, eskualde osoan, bizilagunen % 27k bakarrik erabiltzen du euskara egunero

"TESTUAREN HARIAN"

SAKONTZE-IKASTAROAK

Urriaren 2tik hasita

IVAP HE-4

IRALE

Legazpi 6 euskaltegia, Lasala 3-behea. DONOSTIA.

■ **Idazkera-mintegia:** "Testuaren harian-1: Euskal esaldiaren estilistika". 120/06 ordu. Astelehen eta asteazkenetan 18:00-20:00

■ **Lexikoa aberasteko mintegia:** "Lexiko-sorkuntzarako bideak". 60 ordu. Asteartean 18:00-20:00

■ **Testugintza-mintegia:** "Testuaren harian-2. Testugintza eta itzulpen-praktika". 60 ordu. Ostegunetan 18:00-20:00

Matrikula-epea Irailaren 29rarte zabalik. 60 ordutako mintegiaren prezioa: 12.000 pezeta. Irale-HAEE. "Testuaren harian" gramatika aplikatuko liburu-sail berriaren aurre-mintegiak.

hizkuntza nagusi da, bizilagunen erdiak baino gehiagok (%52) erabiltzen duela erdara. Altza, Herrera eta Bidebietako auzoetan, gaztelaniaren nagusitasuna erabatekoa izateaz gain, euskararen erabilera oso maila baxuan gelditzen da eta biztanleen %17k baino ez dute hitz egiten geure hizkuntza. Euskara biztanleen %21ek erabiltzen dute bost auzoetan, kopuru oso baxua alegia. Datu honek aipatutako auzoetan euskaldunak ez diren hainbat etorkin bizi direla baieztatzen du. Altza, Herrera eta Bidebieta Donostiako auzo erdaldunenak dira zalanztari gabe eta Gros nahiz Ulian egoera hobeagoa izan arren, euskararen erabilera nahiko urria da hauetan, orokorrean hartzen badugu behintzat.

Matrikulazio kopuruak

MATRIKULAZIO datuen arabera, erdararen nagusitasun hori gutxituz joango da pixkanaka hurrengo urteetan zehar, ikasten hasten diren haurrek euskal ereduak aukeratzen dituztelako ia bere osotasunean. Horrela, haur hezkuntzan Pasaia eta Oreretan bakarrik daude erdal ereduak. Oinarizko Heziketa Orokorrean (OHO) ere euskal ereduak

nagusi dira herri guztietan eta Lezo eta Oiartzunen ez dago erdal eredurik, ez haur hezkuntzan, ez OHOn.

Donostian, 1992-1993 eta 1994-1995 iaksturteetako datuak konparatzen baditugu, euskal eredutan matrikulatutako haurren kopurua gorantza doa eta erdal ereduatan matrikulaturikoak berriz, beherantz. Bi urteren buruan, erdal ereduatan 2.000 ikasle gutxiago matrikulatu dira.

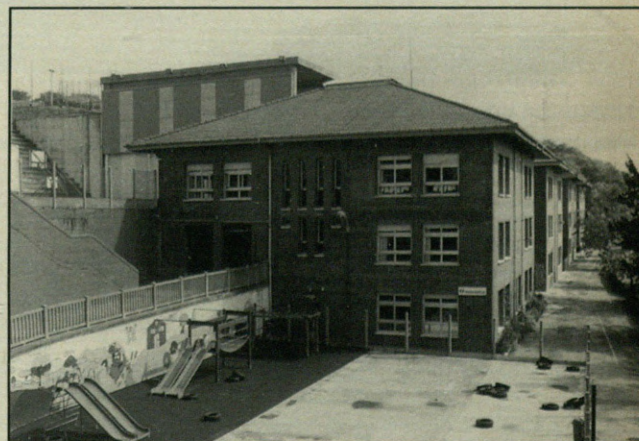
ANDONI URBISTONDO

EUSKARAREN ERABILPENA ETA MATRIKULAZIOAK DONOSTIAN ETA DONOSTIALDEAN

Euskararen erabilpena	Biztanleria	Euskaldunak	Ia euskaldunak	Erdaldunak
DONOSTIA	168.062	46.083 (%27,42)	43.994 (%26,17)	78.525 (%46,72)
DONOSTIALDEA	286.694	89.981 (% 31,38)	67.916 (% 23,68)	128.797 (%44,92)
BOST AUZOAK	55.446	11.990 (% 21,62)	14.406 (%25,98)	29.050 (%52,39)

*Altza, Herrera, Bidebieta, Gros eta Ulia

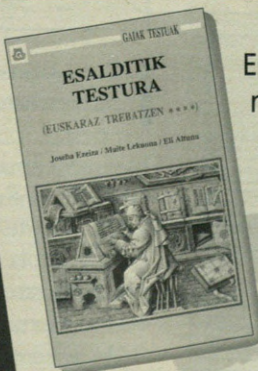
Matrikulazioak	Erdal ereduak	Euskal ereduak	Haur hezkuntzan euskal ereduak bakarrik
DONOSTIA	22.304	19.020	4.319
DONOSTIALDEA	7.956	12.078	2.328

Zurriola eta Herri Ametsa Ikastolak ez daude Donostiako ingururik euskaldunenean. (Arg.: Alberto Elozegi).

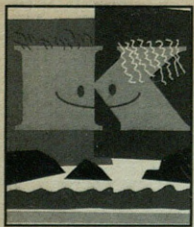
LEGAZPI
euskaltegia

Informazio zehatzagoa
Lasala enparantza, 3 behea
Tfno./Fax: 42 43 66

Eskura duzu dagoeneko EGA mailako komunikazio-helburuei lotutako idazmena garatzeko programa praktikoa, IRALEko HE-2 nahiz HAEEko HE-3 prestatzeko ere beharrezkoa.

LEGAZPI
euskaltegia
Lasala enparantza, 3 behea
Tfno./Fax: 42 43 66

Zurriola eta Herri Ametsa ikastolek 30 urte daramatzate euskararen alde lanean

LORALDIAREN ONDORIO

Kilometroak ekitaldiaren 19. edizioa antolatuko duten Donostiako bi ikastolak 60ko hamarkadan sortu ziren, garai hartan kultura eta politikaren munduan izan zen suspertzeari esker.

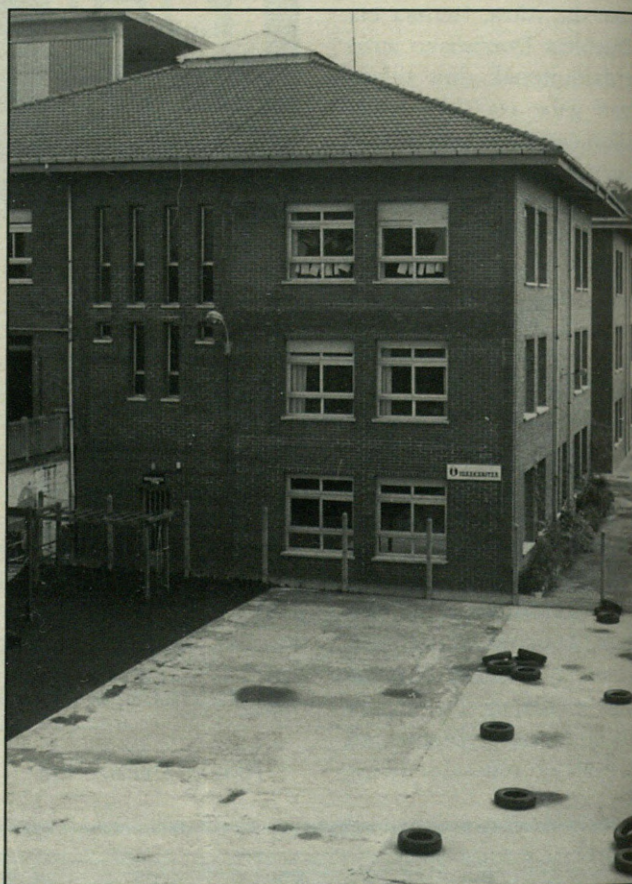
GURE hizkuntza aspaldidantik sartuta zegoen zulo ilunetik ateratzeko beharra ikusten zen urte haietan, eta 1960. urte inguruan sortutako ikastolek lan garrantzitsua bete zuten zeregin horretan.

Herri Ametsa ikastolaren sorrer, modu berezi batean eman zen, hasiera batean Herrera, Intxaurren eta Altzako auzoek bere ikastola propioa eraiki zutelako. Herrerakoa Herri Ametsa izenarekin jaio zen 1966. urtean; Intxaurrendoko Gure Nahia 1968an eta Altzako ikastola 1971. urtean. Hasieran diru eta leku faltaren ohiko arazoei aurre egin ondoren, ikastola bakoitzak aurrera jarraitu zuen bere

bidetik; baina hiru ikastolak bateratzeko beharra gero eta nabarmenagoa zen, bakoitzak bere bidea jarraituz gero ez zutelako inolako diru laguntzarik jasotzen.

1975. urtean, Herrera, Intxaurren eta Altzako ikastolak bildu zituen koordinakundea sortu zen, 1976eko otsailean Herri Ametsa elkarte anonimoa eratuz. Hiru auzoetako ikasleak bildu ondoren, lehenengo diru-laguntzak iritsi ziren, eta 1977an Mendiolaiko ingurunean hogeita mila metro karratuko lur saila erosi zuen elkarteak. 1979-1980 ikasturteaz geroztik gaur egunera arte, ikasle guztiak leku berean ikasteko aukera izan dute, nahiz eta 1980-1981 ikasturtean Intxaurrendoko eskolaurreko ikasleak Intxaurrendoko ikastolara joatea erabaki zen.

Zurriola ikastolaren lehen urteak izenik gabe eta ez-kutuan joan ziren. Zurriola ikastolaren sorrera 1968an

Herri Ametsa ikastolak 1976an hartu zuen izen hori, beste hiruren batuketaren ondorioz. (A.: Alberto Eloseggi).

Herri Ametsa ikastola 1976. urtean sortu zen Herrera, Alza eta Intxaurrendoko ikastolak elkartzuz

hasi zen ernaltzen, Zurriolako Elkarte Kulturalaren eskuetik. Elkarte hau Gros auzoan ikastola irekitzeko asmo bakarrarekin sortu zen eta hori lortzeko, Elizara jo zuten, jesuitengana, ikastola erlijioaren babesaren pean

eraikitzeko. Ikastola eraikitzea lortzeko ez zen beste modurik eta horrela, Zurriola ikastolaren aitzindaria izan zen Escuela Parroquial San Ignacio sortu zen 1968ko urriaren 8an, hiru-rogeiren bat ikaslerekin.

Zurriola ikastolaren lehen urteak izenik gabe eta ezkutuan joan ziren, eta 1968an hasi zen ernaltzen. (Argazkia: Alberto Elosegí).

Urteak aurrera joan ahala, ikasle kopurua gehitzen zihuan eta egoitza berria bilatu beharra zegoen. Egoitza berri hori Villa Sacramento izan zen 1971-1972. ikasturteetik aurrera, baina lehenengo zikloko ikasleentzat bakarrik. 1980an Zurriolako Elkartek Kulturalak kooperatiba izaera hartu zuen, 280 kooperatibistek osatuta. Zeregin nagusia kokapen berria bilatzea izan zen berriro ere, Villa Sacramentoko egoitza ere txikia geratu zelako. Eraikuntza berria Urrako futbol zelaian ezarri zen azkenean.

1980ko abenduaren 11n Escuela Parroquial San Ignaciok ikastolaren titulartatearen zesia egin zion Zurriola kooperatibari, eta 1980-1981 ikasturtean Zu-

urriola ikastolak OHoko goi zikloko ikasketa guztiak burutzeko aukera eskaini zuen lehenengo aldiz. Garai hartatik gaur eguneraino, Zurriola ikastolako ikasle kopurua hazten joan da eten gabe.

Ikasle kopurua

HERRI Ametsako ikasle kopuru garaiena 1979-1980 ikasturtean lortu zen, 675 ikasleekin. Urte horiek baino lehenago ere, kopurua hazten joan zen etengabe, baina hazkuntza nabarmena, 1975-76 ikasturtean eman zen, Herrera, Altza eta Intxaurrendoko ikastolak elkartu zirenean. 1980-81 ikasturtean, ikasle kopurua seiehun eta hirurogeita hamabostetik seiehun eta hamabostera jaitsi zen, In-

MAIZPIDE

euskaltegia

**URTE OSOAN, EUSKARA IKASIZ EUSKARAZ
BIZI BARNETEGIAN NAHIZ
KANPO-IKASTAROETAN ALFABETATZE ETA
EUSKALDUNTZE MAILA GUZTIAK**

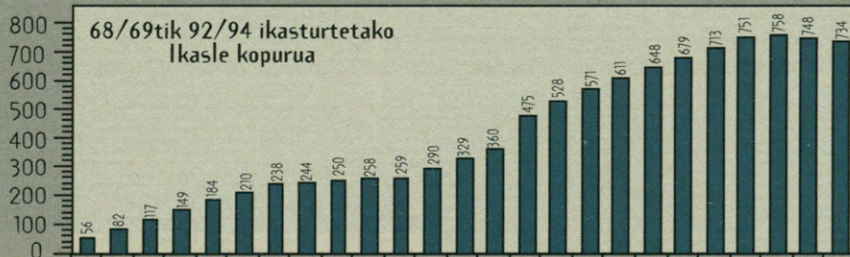
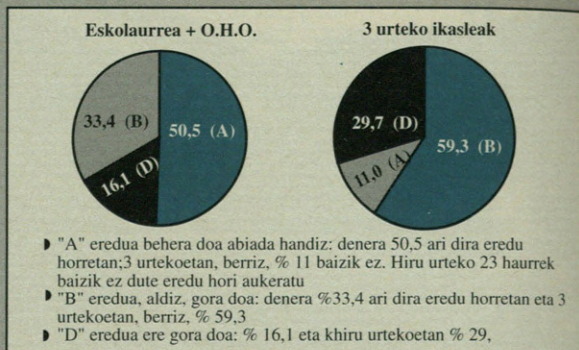
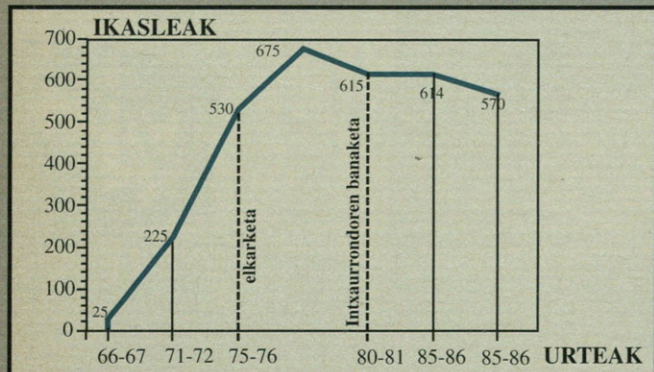
**ESKATU INFORMAZIO GEHIAGO
HABEREN DIRU-LAGUNTZAZ**

20210 LAZKAO (Gipuzkoa). Tel.: 88 92 31 - 88 92 32

IKASLE-KOPURUAREN GARAPENA

Zurriola ikastola jesuiten babespean jaio zen, euskaraz erakusteko ez zelako beste biderik

txaurrondoko ikastolak bere bide propioa jarraitzea erabaki ondoren. Azken urteetan, ikasle kopurua bostehun eta seiehun ikasle artean mantendu da, ikastolako arduradunen nahia betetzeko, hau da, ikastolako gelak beteegiak ez egoteko helburuarekin. Ereduei dagokienez, A eredia oraindik aukeratuena izan arren eskolaurrea eta oinarrizko heziketan, 3 urteko ikasleen artean %11k bakarrik aukeratu du A eredia; B eta D ereduak gero eta onarpen handiagoa dute gurasoen artean. Datu honek euskararen egoera apurka-apurka hobertzen doala baieztatzen du.

Zurriola ikastolak, berriz, 734 ikasle ditu gaur egun, guztiek D eredia aukeratuta dutela. 1968 ezkerotik gaur egunera arte, Zurriola ikasle kopurua igotzen joan da, igoera nabarmenena 1982-1983 ikasturtean eman zela, OHoko bigarren zikloa jarri ondoren. Hurrengo urteetan, kopurua gorantz joan zen. Ikasle kopuru garaia 1990-1991 ikasturtean izan zen 758 ikaslerekin. Ondorengo urteetan ikastolako arduradunek haur kopurua gutxitu dute, ikasle eta gela arteko ratioa egokitzeko helburuarekin.

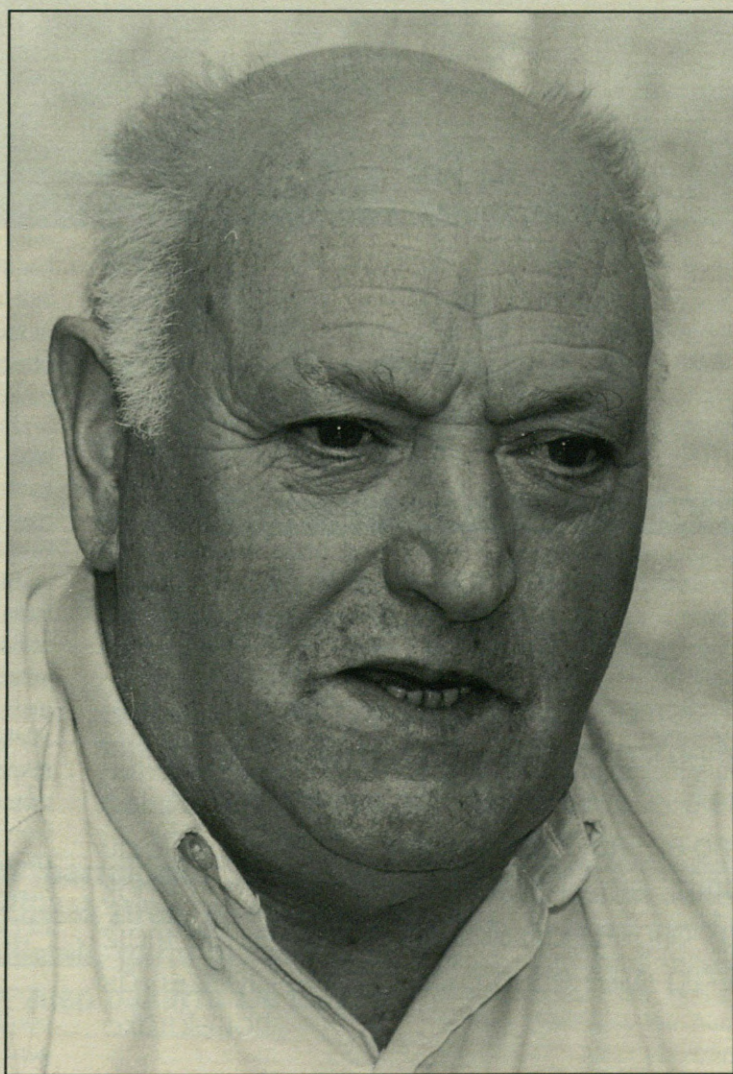
ANDONI URBISTONDO

*“1973tik bideak idekitzen
Hasi ginenetik helburuak argi
Lurralde mugak gaingintuz
Hizkuntzaz gogoak elkartuz
Hego eta iparraldeko lankideez
Erdizka osaturik lantegia
Gaurko eta biharko beharrer
Erantzuna emaitako gertu.”*

INDUSTRIA ELEKTRONIKA
OSAGAI
HORNITZAILEAK ARLOETAN
RAT

Tel. 07/33 59 20 03 82 - Fax: 07/33 59 20 46 39
BEHOBIA BIDEA 26 - 64700 HENDAIA

«Nire jainko ttipia Xalbador nuen, edozer gairi mamia ateratzen zion»

«Nik gaztetan
nituen gogoekin,
Hegoaldeko herri
txiki batean jaioa
izanez gero lan
gehitxoago
egingo nuen.
Jendearekin
konfiantza hartu
behar baituzu
bertsotan, jendea
ezagutuz».
(Argazkia:
Alberto Elozegi).

Donibane
Lohizunen
topatu dugu
bertsolari
urruñarra,
igande honetan
bertan egin
dioten
omenaldiaren
giroan
murgilduta.
Bertsolaritzaren
eta euskararen
mundua izan
ditugu kantugai,
geu gai-jartzaile.

*Urruñan basi zinen es-
kolan bertara bizitzera
etorri ondoren. Frantse-
sez?*

Beharko! Guk orduan ba-
genuen erraztasun bat izu-
garria, ez baikeuen euska-
ra baizik erabiltzen. Merezi-
mendua ematen diot nik
gauza horri: Urruñako apai-
zen eskolan buru Mendibu-

«Hegoaldeko entzuleak badakite zein den bertso ona eta zein ez. Hori, ordea, oso urria da Iparraldean».
(Argazkia: Alberto Ellosegi)

ru zen, euskalduna, eta honek egiten zuen, ikusten zuenez guk frantsesa nola-baitka egiten genuela, frantsesez idatziak zirenak euskarara itzularaztea. Horrela, frantsesa piska bat ikasi ge-

nuen eta euskarari behar zuen merezimendu guztia ematen genion.

Noiz eta nola obartu zinen bertsoak egiteko gauza zinela?

Beti izan dut halango gutizia

bat ditzoka, norbaitek zerbait esaten bazuen hari ditzo batekin erantzuteko. Nire erraztasuna hori izan da eta maite dut.

Gero izan dut grazia bat, nire amona bertsolari izugarria zela. Beti prest botatzeko. Denek maite zuten bertsoa nire familian. Ni hamabi-hamahiru urte nituelarik hasi nintzen bertsoan, erdipurdika. Lagun artean aritzen nintzen. Gero, hamabost bat urterekin, Errexilekin, Mattin Ahetzekoarekin aritzen nintzen bertsoan; orduan beraiek ibiltzen baitziren.

Guda izan zenuten bertsoartean.

Ez Hegoaldekoentzat bezala gerlari gisa, baina nahiko lanekin. Etxean hogeita bi edo hiru animalia genituen, gero aita erreumak josia hil

NORTASUN AGIRIA

Senperen jaio eta Urruñan bizi izan zen gaztarora arte ● Emaztea, Anttoni, mutrikuarra du, baina 62 urte daramatza Urruñan bizitzen, etxe berean ● Bi alaba eta semea izan zituzten, baina alaba galdu zuten duela 22 hilabete ● Asko atsegin du emaztea lruna eramatea erosketetara ● Pilota maite du anitz, era guztietara, bere aita eta osabak pilotariak ziren. Hankak ongi ez dituela eta, ordea, ez da maiz ibiltzen jostatzen ● Kantua asko atsegin du, irratia erabiltzen du horretarako

zen, anaiak gerlan... Hamabi urte nituen orduan eta eskolara noizean behin joaten nintzen.

Gogoratzen al duzu alemanak Urruñan ibili zirenekoa?

Guk behiak kanpora ateratzen genituen, hamabost inguru genituen, baina baguenen behi bat biziata, zaldiak ez zituen ikusten ahal. Zaldia sartzen baldin bazen gure eremuetan, lehenbiziko lana hura bidaltzea izaten zen. Egun batean behien zain ginela, etorri ziren hamar bat aleman zalditan, saltoan hesiaren gainetik. Jokatu zen aleman zaldiari gure betizua, tripak aterako zizkiola zirudien. Uste genuen aleman hark animalia hilen zuela, baina ez zuen garbitu.

Orduan mugan joan-etorriak eta ikusiko zenituzten?

Baziren batzuk gizonak ekartzeaz arduratzen zirenak. Behin gauean animaliak sartzerantz nindoala entzun nituen ahots batzuk sasian, bordan. Hurbildu nintzen, eta entzun nuen ahots bat bortitx-bortitza, esanez: «Hemen badaude belarri batzuk sobera interesatuak daudenak gugaratik, konpreniarazi behar zaio ez dela hurbildu behar bona». Frantsesez erran zituen hitzok. Pentsatuko duzu Xanpunek animaliak hartu eta aldegin zuela handik aguro. Une latzak ziren. Hala eta guztiz ere, horrela izan arren harro-harro ibil-

tzen ginen, jatekorik eta bagenuen.

Hegoaldean ibili izan zara bertsotan zure adineko jendearekin. Espainiako gerrarekin alderatuz gero, hemengo euskaldunak ez ote ziren gehiago frantsestu gerrarekin? Abulagoa izan zen Ipar Euskal Herrian

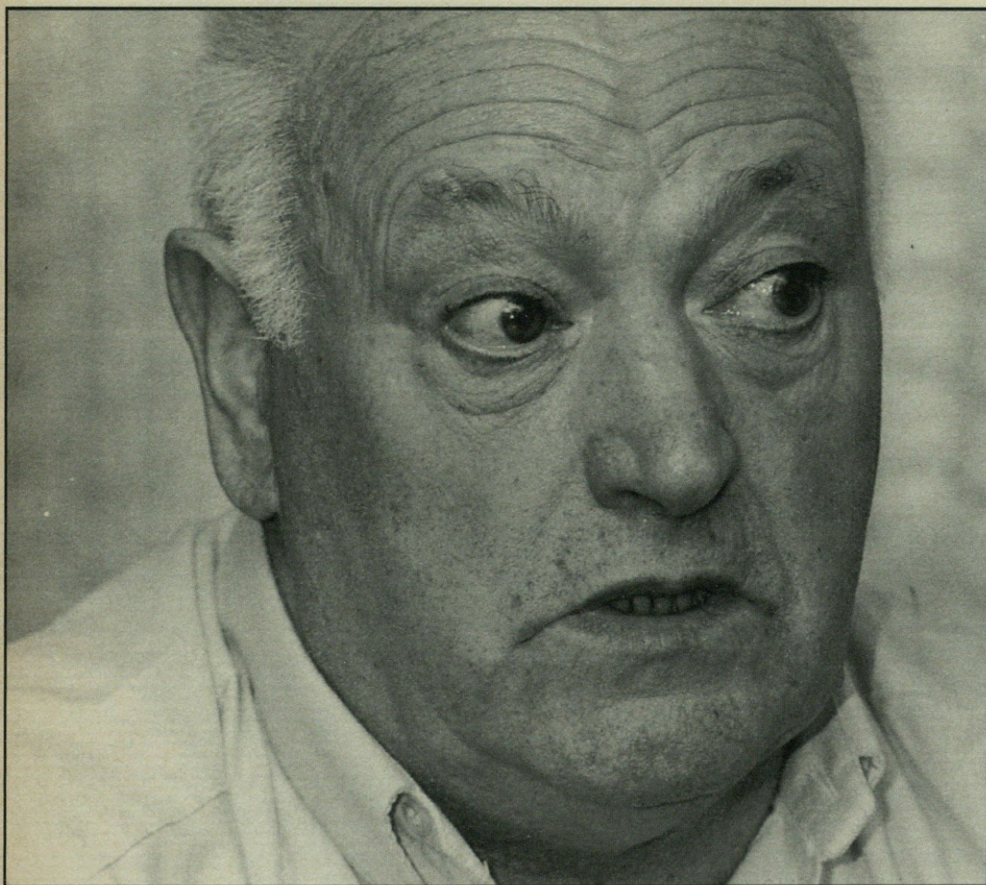
abertzaletasuna bertsoetan.

Hori horrela izan da hemen, alde honetan. Hala ere, baziren guda garaian euskaldunak alemanen alde zirenak ere. Hala ere, denak gaullistak ziren, nire adineko guztiak dira gaullistak, garai batean itxaropena eman zuen bakarra De Gaulle izan zelako.

Hegoaldean, berriz, sentitu da hango gerlen gora-beheren ondorioa. Familia osoak etorri ziren handik hona. Eta haiekin, berriz, halako berotasun bat hartzen zen, haiek ekartzen

«Eskola horietatik, besterik ez bada, bertsozaleak aterako dira, nahiz eta bertsolariak ez atera. Horrek salbatuko du bertsolaritza». (Argazkia: Alberto Elozegi).

“Guda garaian Iparraldeko euskaldunak gaullistak ziren, nire adineko guztiak dira gaullistak, garai batean itxaropena eman zuen bakarra De Gaulle izan zelako»

«Mattinek eta Xalbadorrek bazituzten bi dohain, oso aldatuak. Mattini gai serioa emanda ere behar zion hark beti atera zerbait irrigarri. Xalbadorrek, berriz, edozer emanda ere mamia ateratzen zion, gai arina izanda ere. Nik biei irabazi nahi nien beren arloetan. (Argazkia: Alberto Elosegia).

baitzuten pairatzen zutena. Guretzat handi egunak izan dira. Guk atxiki dugu anaitasun hori.

Gerla garaian Urruñako gebienak kontrabandoan ibiliak dira.

Beharko! Gipuzkoa eta Nafarroa aldean bazen behar zena, baina hemen ez zen. Ogia ere paperekin. Soldadua nintzelarik ere, 19 urterekin, ogia kartekin hartzen nuen. Janaria ez zen sobera soldaduentzat ere.

Soldadutzaren ondoren, zenbat plaza egiten zenituzten urtean?

Oso gutxi, Donibane Garazin, Kanbon, Baigorri... Lauzpabost bat joaten ginen: Mattin, Errexil, Xalbador, Hiriarde eta ni. Agurra egiten genuen hasieran, gero beste bertso bat edo bi, eta gero berriz ere agurra.

Eta noiz basi zinen beste

aldera bertsotan joaten?

Berandu xamar. Xalbador zenak 'eraman nahi izaten ninduen hara. Donostian kantatu nuen lehenengo aldiz Hegoaldean. Txapelketa izan zen Anoetan eta bi azkenak Joxe Agirre eta Xanpun gelditu ginen, 1976 inguruan.

Nik nituen gogoekin, hango herri txiki batean jaio banintz lan gehitxoago egingo nuen. Jendearekin konfiantza hartu behar baituzu, jendea ezagutuz. Eta lana eginez, noski. Hasieran ondo jarduten baduzu bertsotan, hurrengoan huts eginda ere jendeak ulertzen du; gaizki hasiz gero, ordea, kontuz, e!

Hargintzan aritua zara. Urte asko egin al zenituen lan borretan?

Sei zazpi bat urtetan aritu nintzen. Gero udan itsasora

«Bertsotan bada gazterik, baina eman zaie aski kuraia? Huts horixe dugu, publikoa oso gutti dela»

joaten ginen, arrantzan, eta neguan berriz hargin. Dena den, hargintzan beti segit dut piska bat. Ofizioa erakutsi zidana, poliki, Elizalde izan zen, Ziburun. Oso langilea zen, lanean oso ondo zekiena. Hari oso ondo egin behar zitzaion lana, eta horrelako pertsonekin ikasten da lanean. Gero beti jarraitu nuen hargintzan, udan bi-beroaren lana nuen bitartean.

Donibane eta Ziburuko portua ezagutu zenuen garai hartan.

Izugarria. Frantziako porturik handiena, eta agian Frantzia eta Espainiako handiena. Zenbat mila kilo tona sartzen ziren! Atunez betebete egiten zen portu guztia. Kamioiak etorri eta etorri egiten ziren, eta betetzen joaten ziren guztiak. Orain berriz, zer atun ateratzen da. Gutxi ateratzen da atuna. Arrantza asko gutxitu da azken urteetan.

Iparraldean bertsotan urteko zirkuitua zein izaten zen?

Zuberoan izana naiz, lau-pabost alditan joaten nintzen urtean. Nafarroan Baztan aldean ibiltzen nintzen, Elizondon sei edo zazpi alditan, Erratzun eta inguruetan ere ibili ginen, Mattin eta biok. Iparraldean Donibane Garazin, Donapaleun, Hazparnen... Kanbon ere urtero egiten zen saioa.

Nik txalorik gehiena jaso dudana lekua, hala ere, Ber-

meo izan zen. Gero bermeotar batzuekin hizketan hasi nintzen eta ez nuen ulertzen; izan ere, bizkaitar oso itxia da. Neure buruari galdetzen nion ea zergatik txalotu ote ninduten, ulertu nindutela-ko edo niri kuraia emateagatik?

Zuk ez duzu arazorik izan Hegoaldean, gaiak ulertzeko espainola jakin beharra zegoelako?

Alkatek esan zuen hori. Han, hemen bezala, badira hitz batzuk erdaratik datozenak, baina ibili naizen lekuetan Hegoaldean dena euskara garbia zen. Bizkaian izango da, behar bada, espainolezko hitz batzuk ihes egiten diren lekua.

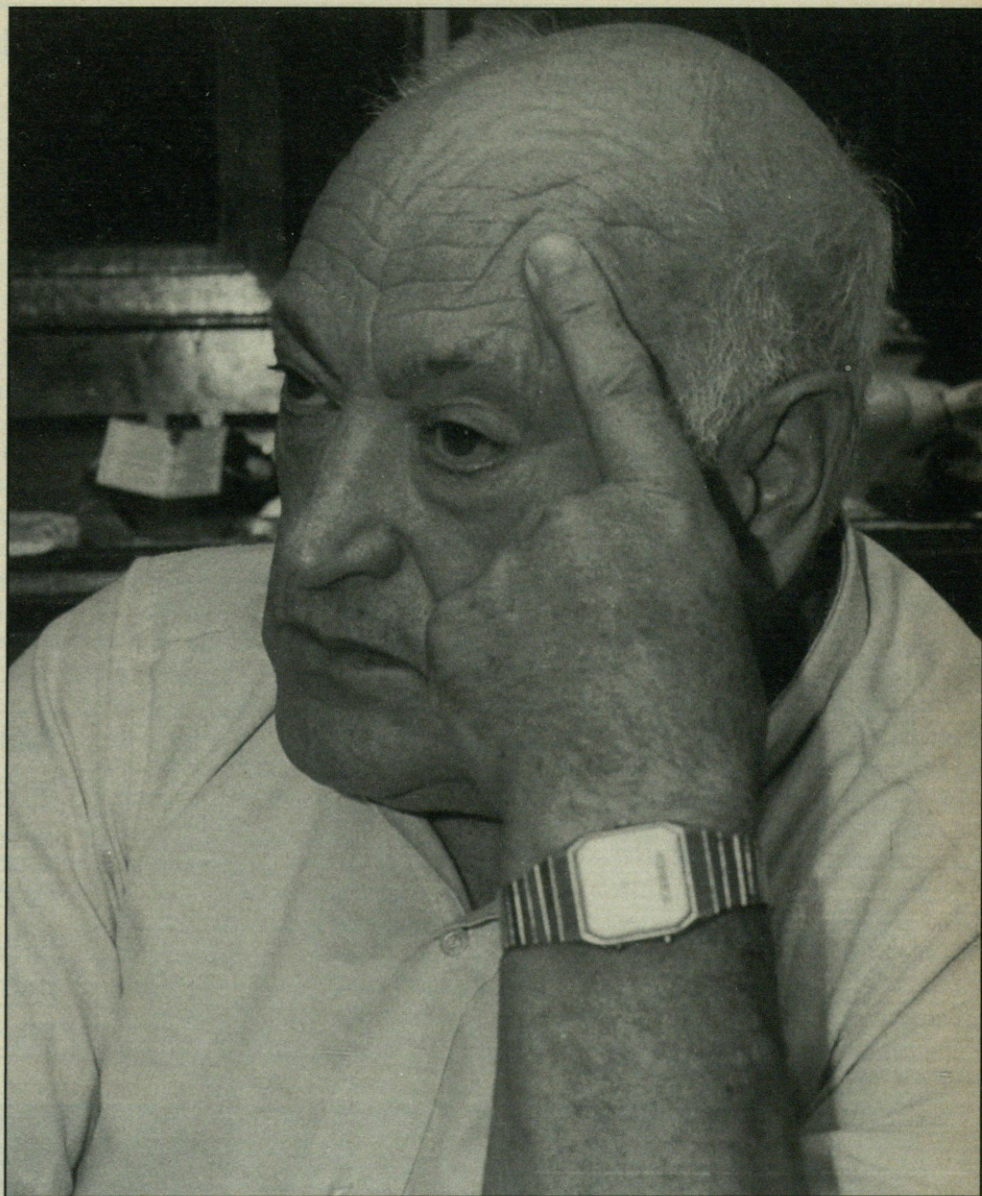
Iparraldean ezagutu dituzu bertsolariak, baina hori gero pittinka gutxituz joan da. Zer pasatu da hor?

Bertsolariak ezagutu ditut: hasieran Xalbador, Mattin eta horiek denak zeuden, gero gu etorri ginen. Orain bada gazterik, baina eman zaie aski kuraia hauei? Gure huts haundiena horixe dugu, publikoa oso gutti dela. ***Ostatuaren beharra aipatu duzu bertsotarako. Ostiatutan, ordea, frantsesez egiten dute gazteek.***

Bertsolaritza zerbaitek galtzen badu euskara eskasiak galduko du. Bertsolariak euskara ondo dakiena behar du izan, hitzerdika esaten da asko bertsoa. Euskara azkarra behar du bertsolariak. Hegoaldeko entzuleak badakite zein den bertso ona eta zein ez. Hori, ordea, oso urria da Iparraldean.

Ez badu buruzagiren batek sentitzen euskara, euskara galdu da. Eta horretarako denen beharra da.

Eta bertso-eskolen lana

■ «Bertsolaritza zerbaitek galtzen badu euskara eskasiak galduko du». (Arg.: Alberto Elsoegi).

zein da hor?

Hortik aterako dira bertsolariak, gazte horietatik. Baina hasten direlarik gero sostengua behar dute, behar baitzaie lagundu. Eskola horretatik, besterik ez bada, bertsozaleak aterako dira, nahiz eta bertsolariak ez atera. Horrek salbatuko du bertsolaritza. Eskola batean lehen urratsa egin behar da. Gero, dohaina badu, berak sentituko du eta dohain hori gero landu egin behar du.

Zein bertsolari ikusten duzu egokien ispilu, eredu bezala gazteentzat?

Egaña hedadura handiko bertsolaria da, gainera al daketa handiak egiten dituen, doinuetan-eta. Gero Lizaso, Lazkao eta horiek denak gazteentzat eredugarri dira.

Zuk nori so egiten zenion bogeita hamar urte zeni-tuenean?

Nire jainko ttipia Xalbador nuen, baita Mattin ere. Ma-

ttinek eta Xalbadorrek bazituzten bi dohain, oso aldatuak. Mattini gai serioa emanda ere behar zion hark beti atera zerbaite irrigarri. Xalbadorrek, berriz, edozer emanda ere mamia ateratzen zion, gai arina izanda ere. Nik biei irabazi nahi nien beren arloan, Mattinek baino irri gehiago sortu eta Xalbadorrek baino mami gehiago atera.

JOXE MARI OSTOLAZA

Oharkabeen pasatako irudiak

«**TXISKOLA» REKIN** lehian has-teko asmorik ez dut (aizue, oso ona otsoarena egiten duen amonaren txis-tea!), baina demagun epaiketa batera deitzen dizutela, eta zuk euskaraz egin nahi, eta kasualitatea, itzultzailearik ez momentu hartan, bada nola ulertarazi epaileari, EAEko bigarren mailako hizkuntza ofizial eta arraro horretan mintzatuz beti ere, intsumisoa zarela: «*Nienetxiek*... Ez du grazia-rik noski, eta «Txiskola»-n kontatuz gero, txistu-kada seguru. Juan Mari Larrarte Gi-puzkoako AEKko arduradunari ere ez zion grazia-rik egingo, seguru, berari gertatutakoak, intsumisoa izateagatik epaiketara deitu, eta epaiketarik gabe etxera bueltan, zergatik eta, euskaraz egitea nahi eta epaileak itzultzailearik ez zuelako ondoan. Hau guztia Do-nostian gertatu zen, pasa den astean, baina halakoak hain ohikoak edo,

gertatzen zaizkigunez, ez du inoren arretarik merezi izan, oharkabeen pa-sa da, pasa da.

EPAITEGIE-TATIK aurrerago, Zi-nemaldia bete-bete-antzman zite-keen, jendea orroeka eta marruka, Reaves, Almodovar eta enparauen aurrean galtzetan pisa eginez. Auto-grafo-zaletuen tropela inoiz baino bil-duago agertu zen Victoria Eugeniako helmugan, Urrezko Maskorra ahaztu eta Zinemaldiaren hamar egunetako esprinta guztiz ikusgarria bihurtuz. Izan ere, nola asmatu, aurreko edi-zioak eta gero, dena galduta zegoela zirudienean, izar eta filme bikainen trotea zekarren zalditeria gidatuz Die-go Galanek gauzak bere lekuan jarriko zituenik? Erditik asmatu du. Ez dago Cannes edo Venezia imitatu beharrik, eta imitatuz gero akabo, gutxiago

baikara, nahikoa da Susan Sarandon baten kategoria eta filme on batzuk elkartzea (alkimia hori, alegia) besteak ere hemengoaz ohar daitezen. Antze-ko zerbait adierazi digu, Victoria Eu-genia inguruko patata-tortila guztiak garbitu dituzten 700dik gora kazetari eta adituren *off*-eko ahotsak. Susanek berriz, lehen plano guztiak *jan* zituen,

■ **Euskal Media guztiak baino garrantzitsuagoa gerta daiteke euskarazko zinema sustatzeko neurriei lehenbaitlehen heltzea, filmeen bikoizketatik hasita**

Euskadiko eta Bilboko Orkestra Sinfonikoen jarraipena azertu-ko duen komisioa eratu da. Atze-tik datorren kontua dugu hona-koa; bi orkestrak mantentzeko adina dirurik ez zegoela eta, Bil-bokoa birrantolatu beharraz mintzatu zen bere garaian Jo-seba Arregi, eta hitz haiek go-goan dituela nonbait, eta komi-sioak har ditzakeen erabakien aurrean, Bilboko Orkestraren bazterketa salatu du Jose Maria Gorordok. Sinfonia nahasi ho-netako batutak dantzan dira, beraz. (A.: Leire Arzuaga).

eta Donostia Saria, *eskerrikasko* batez eskertu ziguna. Ez zitzaion ordea, euskaraz erantzun, beste sari guztiak ere ez ziren euskaraz banatu, eta sail paraleloetan euskarazko azpituluek pantailaratu ziren bi fimeez landa (lehen aldia da antzekorik egiten denik, eta beraz, azpimarratzekoa), arrastorik ere ez, Zinemaldiak euskararen eszena kupidagabe moztu baitlue, aurreko edizioetan ikusitakoari jarraikiz.

Zera, ez epaitegietan ez Zinemaldian aurki daiteke euskararen irudi garbirik, ez lehen ez bigarren planoan. Ez da zaila haatik, gidoi berri bat asmatzea. Zinemaldiak jasotzen duen oihartzunaz ohardun, eta bertatik pasatzen diren hainbat filme karteldegian izango direla kontuan harturik, zer dela eta ez zaio euskarari tarte zabalagoa eskaitzen, filmeak bikoizteko saioak antolatzen, ikuslegoak aukeran euskarazko bertsioa izan dezan eta ohitu dadin? Zer dela eta ez zaio euskarari ekintza ofizialetan (prentsaurrekoak direla, aurkezpenak, sari banaketak...) tarterik egiten, halakoetan erabat txertagarria dela erakutsiz? Izan ere, Euskal Media guztiak baino garrantzitsuagoa gerta daiteke antzeko neurriei lehenbaitlehen heltzea.

HORI defenditu digu bederen, Amaia Rodriguez Kultura Sortu eta Zabaltzeko zuzendariak, orain arte zinemaren alorrean Eusko Jaurlaritzak eraman duen politika goitik behera aldatuko duela adieraziz. Euskal Mediaren helburuak, euskal zinemaren industria indartzea hain zuzen ere, aurrera eramateko dirurik ez dagoela eta, koprodukzioak ahaztuta bestelako lehentasunetara jarri behar dela dio, hots, bikoizketen alorra edo gidoigintza sustatzera.

Egia esatera, eskuetan dituzten 120 milioi pezetarekin (4,8 milioi libera inguru) ezin urrutira egin. Baina zertan aritu dira orain artean, ez dirurik, eta larriago dena, ez plangintzarik gabe? Aldatuko ahal dira irudiok ere...

J.J. PETRIKORENA

MINTZOAK MINTZO

Beleak zozoari

I**KASTURTE** berri honen hasieran berri pozgarririk ekarri digu komunikabideek hain maitagarri duten estadistikagintzak: aurreneko aldiz eta soilik mendebaldeko hiru lurraldeei dagozkion datuei kasu eginez D ereduan matrikulaturiko haurrek gehiengoak osatzen dute.

Kopuruen diktaduran edozein gatazka, edozein asmo itotzeko ohitura duen sistema batetan bizi garelarik, gehiengoak osatzea errealitatea eraldatzeko tresna majiko eta nagusia bilaka egiten da, itxuraz.

EDERRA izanik ere, zuhaitzari begiratzeak ezin digu basoaren kontzientzia ezabatu. Euskal Herrian egun bizi diren ikasleen gutxienezko esku-bidea, bere herriaren hizkuntza eza-gutzeko aukera izatearena, ukatua da. Gaur egun, euskaldunok ahalegin kolektibo etengabeari esker aurrera goazela ikusita, datozen urte-tarako hizkuntza gatazka iraultzeko baldintzak ari dira prestatzen, irakaskuntza munduan bunkerizatu diren sektoreen bidez, egun funtzionaritzaren arloan egin bezala.

Oraindik ere, Euskal Herria bere luze zabalean begiratzeko gaitasuna galdu ez badugu bederen, eskola herri honen sustraien ahultze maki-neria erraldoia da. Hizkuntzaz eta mamiaz. Iazko ikasturtearen amaieran, OHOk 6. ikasturteko haurrei amaiera lan gisa «Espainia, egitasmoa» izeneko unitate «didaktikoa» landu zuen ikastolarena adibidez.

XABIER ALEGRIA

BITARTEAN, apezpikuarena pil-pilean. Elzo jaun soziologo txit argiak Blazquez delako horri agindu bezala, lasai egon daiteke, euskaraz jakitea, aritzea, inork ez baitio serioski eskatuko. Ez behintzat, hizkuntzari kasu eginez, abizen italiarra duen nuntzio horren bezain «trabucaire» den Madrillgo korteko bozeramaile jeltzailea. Bilboko udaletxean edo Diputazioan bazegoen ereduak eskeintzeko aukerarik. Bestela, zozoak beleari... ipurdia ageri.

TXUTXU - MUTXUKA

BAI TEATRO TALDEAREN «GAXENeko INESA»

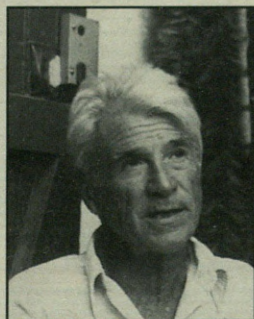
Bai Teatro antzeztaldeak «Gaxeneko Inesa» obra estreinatuko du Miarriritzen, urriaren 18tik 21era bitartean egingo den Antzerki Jaialdian. Gaxeneko Inesa sorginkeria arrazoiengatik epaitua izan zen Hondarribian, 1611n. Aurretik ere, hainbatetan epaitu zuten, eta bizitza osoa herri batetik bestera egin zuen, ihesian. Bai Teatrok pertsonaia eguneratu eta deserriraturako edozein biktimaren drama aurkeztu nahi izan du. Urriaren 18an taularatuko da Miarriritzeko Jaialdian, frantsesez, eta jarraian Donostiako Victoria Eugenia izango da ikusgai, azaroaren 3, 4 eta 5ean zehar, euskaraz eta erdaraz.

NOR - NORI - NOR

J. SARRIONANDIA

galtza bete lan datorkigu: Durangoko Azokan poesia liburua kaleratuko du Elkar etxearekin. Pamielarekin bestalde, poesia brasildarraren bilduma bat prestatuko du, urte amaierarekin edo, argitaratu daitekeena. Azkenez, Txalapartak «Hau, hori eta bestea» izeneko liburua plazaratuko dio, datorren urteko lehenengo erdialdean. Lan honetan gertakizun historikoetan oinarrituriko hainbat kontakizun kateatuko ditu ●

P. OYHAMBURURI

omenaldia luzatuko diote Olaeta, Etorki, Oidarra eta Errepika taldeetan bere zuzendari-tzapean aritu diren dantzariak. 1.500 dantzari pasatu dira mende erdi honetan taldeotatik, eta horietarik 300 bilduko dira, irailaren 29, 30 eta urriaren 1ean, Miarriritzen. Dantza saioak izango dira omenaldiaren ardatz, baina honez gain, Oyhambururen lehen emazteak eginiko hainbat filme eta bideo ikuskatuko dituzte ●

M.P. SOBERONEK

irabazi du Kutxa Fundazioak eta Gipuzkoako Foru Aldundiak antolaturiko Artista Berrien Lehiaketa, «Cita al jinete del cubo de Kafka» izena duen paperezko eskulturarekin. Bigarren saria Sergio Prego Imazek jaso du. Guztira 103 egileren 412 obra aurkeztu ziren Artista Berrien lehiaketara, eta epai-mahaiak 39 aukeratu zituen. Lan horiek guztiak Koldo Mitxelena Kulturunean jarri dituzte ikusgai ●

UDAZKENEKO BIRA ABIATU DA NAFARROAN

PRINCIPE de Viana erakundeak antolaturik, martxan da Udazkeneko Bira Nafarroan. Abenduaren 9a bitartean, 220 eta 775 biztanle bitarteko 47 herri ibiliko ditu, musika, antzerkia, dantza, zinema eta folkloreaki tarte egingez. Guztira 37 dira Biraren hamabigarren edizioan parte hartuko dutenak, Poloniako dantza talde bat ezik, nafarrak guztiak.

EHU-REN AURREKONTUA

EUSKAL Herriko Unibertsitateak onartu berri du 1995eko aurrekontua, zeina 29.065 milioi pezetakoa (1,16 milioi libera inguru) izango den, iazkoa baino %14 gehiago. Zatirik handiena, %63 hain zuzen, langileen gastuetan xahutuko da, eta bestea, egitarauak finantzatzeko. Ikerkuntza eta liburutegientzat laguntzak 153 milioi pezetatan igo dira. Euskarari dagokion atalean, aurrekontuak %35ean hazi dira eta Euskararen Errektoreordetzak 70.250.000 pezeta izango ditu hainbat egitasmo burutzeko. Egitasmo horien artean hamar liburu euskaratzeko asmoa dago (dagoeneko hogeitau testuliburu plazaratu dira Euskarako Institutua bildumaren baitan). Honez gain, euskarazko tesi eta tesinei dirulaguntzak zuzenduko zaizkie. Diru kopurua urtean zehar irakurritako tesi-tesinen arabera zehaztuko da. Laguntza hauek baliatu nahi dituenak baina, idazkia bidali beharko du Euskarazko Errektoreordetzara, abenduaren 25a baino lehen.

Amaia Rodriguez, Kultura Sortu eta Zabaltzeko zuzendaria

«Dirurik ez dagoenez, ideiak aldatu eta umilago jokatu behar dugu»

Zinema, antzerkia, musika eta dantza modukoak sustatzea dagokio Amaia Rodriguez. Eta ez du diru askorik izango horretarako; aurreratu digunez, kultura aurrekontuak % 5 jaitsiko dira.

Zer egiten du biologo batek kultura kontuetan?

Hori ez da nire kurrikulumean garrantzitsuena. Nire balio garrantzitsuena enpresa pribatuan lan eginga izan da, eta nire lana momentu honetan gehiago ikusten dut kudeatzaile bezala kultur espezialista baino. Lanpostuan ez zait eskatzen gai batean espezialista izatea, diru publikoaren gestio ona egitea baizik.

Zeintzuk dira finkatu dituzun lehenetsunak?

Amaia Rodriguezek esan digunez, bere lanean lehenetsuna izango du euskarak.

Guretzat lehenetsun handia du euskarak. Telebista eta irratan aurrerapenik eza gutu du, esparru horietan eguneroko bizitzan sartuta dago. Baina ez da aski. Hor ditugu antzerkia eta zinema, arlo oso garrantzitsuak dira eta horietan euskara normaltzeak lehenetsuna du.

Zure aurrekoak ere, Eusebio Larrañagak, adierazi zigun euskararen aldeko diskriminazio positiboaz aritzeko asmoa. Hala ere, aipatu dituzun bi alor horietan euskarazko produkzioak ez du bururik jaso.

Hori errealitatea da, baina gizarteak erakusten du bidea... Dramaturgiaren alorrean adibidez, hemengo jendeak askoz ere aukera gehiago du erdal munduan, euskaraz oso gauza klasiko eta mugatuak daude. Dramaturgia berria sortzeke gaude, eta horrek denbora

beharko du. Epe laburrera, erdira eta luzera begirako plangintzak egin behar dira, beraz, orain azpian dauden egiturak landuz: dramaturgiak ari naiz, zinema mailan gidioen kontuaz, idazleen munduaz...

Antzerki eta gero, antzerkia unibertsitatera eraman zen, diplomatura sortuz. Orain urrats hori eten egin duzue. Zer gertatzen da antzerkiaren hezkuntzarekin?

Ohitura falta dago; dantza, antzerkia edo zinema ez dira hezkuntza munduan txertatuta egon, eta asko kostatzen da makineria astun hori aldatzea.

Momentu honetan, bai antzerkian bai dantzan, iniziatiba txiki eta bakanak daude, ez dago normalizazio bat. Guk argi dugu hezkuntza munduko jendearekin lan egin behar dugula, eta lerro hauek hezkuntzan txertatu behar ditugula, kulturen prest gaude, baina gure arazoa diru falta da. Ez dugu dirurik horrelako plangintza serio bati aurre egiteko, antzerkiaren hezkuntzan adibidez.

Donostian egindako postgraduaren esperientzia interesgarria izan da, baina ez da aski, plangintza serioa behar dugu; zentzu honetan gure asmoa litzateke gutxienez lurralde bakoitzean horrelako eskaintza zabaltzea. Horretan ari gara. Baina zer gertatzen da? Donostiakoa postgradua zen, aukera hori izateko aurretik gradua izan behar duzu ordea, eta graduak ez dago. Graduak bultzatzeko Madrilera legeak aldatu behar dira, eta orain kaleratu diren ikasketak berrien artean ez dago antzerkia edo dantza ikusten duenik.

«Gure helburua ekintza handietarako babesleak bilatu eta diru publikoa programa sakonago eta zailagoetara jartzea da».

Egitura publikoak bultzatzeko orduan, beraz, hau guztia kontuan hartu behar da. Honek ez du esan nahi lanean jarraituko ez dugunik. Ni prest nago jarrera hau behar den lekuan defenditzeko.

Zertan da antzerkiaren zirkuitu iraunkorra?

Zirkuitua behar-beharrezkoa da, baina egiturak aurrera egin dezan programatzaileen esku dago batik bat. Gaur egun 40 lagunekoa Bilztzar Orokorrean bildurik lan egiten dute, eta hainbeste jenderekin zaila gertatzen da

zerbait konkretua gauzatzeko; gauzak honela, urrats bat eman dute eta lan talde txikiagoak sortu, helburu batzuk aitzineratzeko. Zabalak kanpaina bati heldu diote, adibidez. Izan ere, haxe dugu antzerki munduko arazo nagusia, gero eta jende gutxiago joaten da obra bat ikustera. Jendeak ihes egin du.

Alor honetan zein izango da zure egitekoa, orain artean bezala zabalkundeak foru aldundien esku utzi eta kreazioa laguntzea?

«Ez dugu dirurik antzerkiaren hezkuntzari dagokionez plangintza serio bati aurre egiteko»

Hemen pentsatzen zen Eusko Jaurlaritzak kreazio edo produkzioari lagundu behar ziola. Antzerkia eta zinemaren munduan ordea, ez dauka zentzurik kreazioari ematen zaion laguntza zabalak edo esplotazio plangintzatik bereiztea. Eta honen ondorio dira gertatutakoak. Arrazoi osoz kritikatu izan zaigu diru publiko asko bota izan dugula eta gero obrak ez direla ikusi. Hori ez da posible. Prozesua bere osotasunean hartu behar da. Ez dauka zentzurik muntaia ponpoxo, eder eta garestia bultzatzea, gero zirkuituan sartzeko aukerarik ez badago. Nik hori argi daukat, eta nire lanerako modua aldatu egingo dut, prest nago produkzioak babesteko, baina ez dut begibistatik aldendu nahi esplotazio plana, bestela dirua alferrik botatzen ari gara eta. Zuzen jokatu ezean, gauza oso kaltegarriak gertatzen dira. Seriotasuna eta profesionaltasuna erakusten duten taldeak saritu behar dira eta ez bakarrik muntaia bat egiteko prest daudenak.

Euskal Mediarekin ko-produkzio sistema jarri zen indarrean. Euskal zinema sendotzeko orduan errentagarria gertatu al da?

Euskal Mediaren helburua Euskal Herriko produkzioa bultzatzea eta bertan ekoizle sendo eta indartsuak sortzea zen. Baina administrazioak erronka horri erantzuteko diru mardoa jarri behar zuen mahai gainean, eta ez du jarri, ezin du jarri. Helburu honi heltzeko 120 milioi pezeta baino ez ditugu urtero. Nola bultzatu produkzio indartsurik kopuru horrekin? Beste hausnarketa bat egin beharrean gara: ideia

“Jaurlaritzak diru mordoa jarri behar zuen mahai gainean Euskal Mediaren erronkari erantzuteko, eta ez du jarri, ezin du jarri, ez dauka»

oso ona da, baina prest al gaude diru gehiago jartzeko? Ez bagaude, hasierako ideiak aldatu eta askoz ere umilago jokatu beharko dugu, beheko egituretan lan eginez, gidoigileak direla edo laburmetraiak. Dauka-gun diruarekiko politika zintzoa osatzea dagokigu.

Beste bide bati heltzeko ordua da: filmeak euskaraz egiteko dirurik ez dugunez, zergatik ez ditugu bikoizketa on batzuk egin eta horiek zabaltzen? Zergatik ez ditugu gure herrietan euskal zinemaren zirkuitu kulturallak programatzen? Filme mordoa dugu Euskadiko Filmategian gordeta; atera eta erabil ditzagun.

Zertan dira aurtengo aurrekontuak?

Kulturako aurrekontuak %5aren inguruan jaitsiko dira. Guk bestalde, plangintza berri batzuk sortu nahi ditugu, eta beraz, aurreko le-

Herri kulturaren finantziazioa udaletxeen esku behar duela dio. (Argazkiak: Alberto Elozegi).

gealdietan mantendu diren hainbat programa nagusi, zinemaldiak, Musika Hamabostaldia, OLBE... gehiago jaitsiko dira. Gure helburua ekintza handi horietan babesleak sartzeta da, oso pozik parte hartzen baitute horrelakoetan, eta diru publikoa hortik askatu eta beste programa askoz ere sakonago eta zailagoetara jartzea; adibidez, dramaturgia zaintzen, gidoigintza lantzen edo dantza garaikidea bultzatzen.

Hainbatetan kritikatu izan denez, laguntzarik ezean baztertua izan den herri kulturari nola erreparatuko diozu?

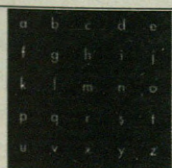
Behar-beharrezkoa da eguneroko kultura. Herrian sustrai eta azpiegitura zabalik ez badago, akabo! Zaindu eta animatu egin behar da. Baina herri kultura askoz ere hurbilago dago udaletxeetatik Eusko Jaurlaritzatik baino. Guk plangintza handi batzuk sortuko ditugu dinamika hori bultzatzeko, di-

rurik ez dugu, ordea, udalez udal banatzeko.

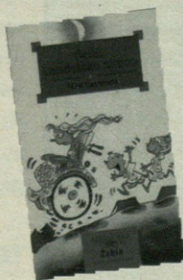
Udaletxeek ere sakelak butsik dituzte.

Beste on antzera, beren lehenetasunak ezarri beharko dituzte, beharbada horrenbeste egitura ponpoxo egin beharrean gauza sinpleetara joz. Azken batean herri honetan dena nahi izaten dugu, izugarrizko kontzertuak antolatzea, munduko kantari onenak ekartzea...

J.J. PETRIKORENA

zubia
editoriala

10 urtetik aurrera

ALFAGUARA

Zubia
HAUR-LITERATURA

Juan Mari Beltranek bizitzan zehar bildutako material guztia laster ikusgai

Herri musikaren museoan

O iartzungo Udalarekin lorturiko akordioaren ondoren herri musikaren txokoa jartzeko zuen ametsa beteko du Juan Mari Beltran musikariak. Urrats garrantzitsuena jadanik eman badu ere, urtebete baino gehiago itxaron beharko du bere aspaldiko ametsa egi bihurtu eta euskaldun guztiok musika herrikoaz gozatzeko aukera izan dezagun.

ALBOKARIA, txistularia, dultzaineroa, txalapartaria eta herri musikaren maitale sutsua den Juan Mari Beltrani, Euskal Herrian inoiz izan ez den herri musikaren topagunerako zentro bat egiteko asmoa aspaldidanik

zetorkion. Hainbat erakunde ofizialetan bere proiektua aurkeztu eta gero, Oiarzungo Udalak onartu eta jo eta ke lanean hasiak dira, mundu osoari eta batez ere euskal herritarroei musika tresnen inguruko erakuske-

ta zabal eta oso bat eskaintzeko asmoz.

Berak aurkezturiko proiektu honen barnean atal ezberdinak aurkituko ditugu. «*Alde batetik soinu-tresna herrikoien erakusketa egongo da, urteetan zehar*

bildu ditudan 300etik gora musika-tresna ikusgai izango direla. Honekin batera, herri musikari buruzko liburutegia, filmoteka eta Euskal Herriko eta mundu osoko musika jasoko duen fonoteka bat erabili ahal izango dira». Tailer txikia jartzeko asmoa ere badu, soinu-tresna batzuk egin, nolakoak diren, zer garaitakoak eta non eta nola egiten diren ikasi ahal izan dezaten zentro honetara gerturatzen diren guztiak.

Euskal Herrian beharrezkoa ikusten du Juan Mari Beltranek honelako zentro bat. Urteetan zehar piskana material ugari biltzen joan denez, iritsi da momentu bat horri guztiari etekina ateratzea beharrezko ikusi duena, besteen zerbitzuan jartzea erabakiz.

Guztientzat baliagarri

BERE ustez, «jende askorentzat baliotsua izango da honelako lekua. Batez ere musikaren inguruan lan egiten dutenei zuzendua izango da, ikerketan ari diren bertako eta kanpoko jendeari eskainia. Honez gain, beste askorentzat aberasgarria izango delakoan nago,

Euskal musika tresna tradizionalak krisian?

JUAN Mari Beltran bezalako musikari batek ondo baino hobeto ezagutzen ditu Euskal Herriko musika-tresnen nondik norakoak. Hauen egoera eta etorkizunaz hitz egiterakoan gauza interesgarriekin topo egiten dugu.

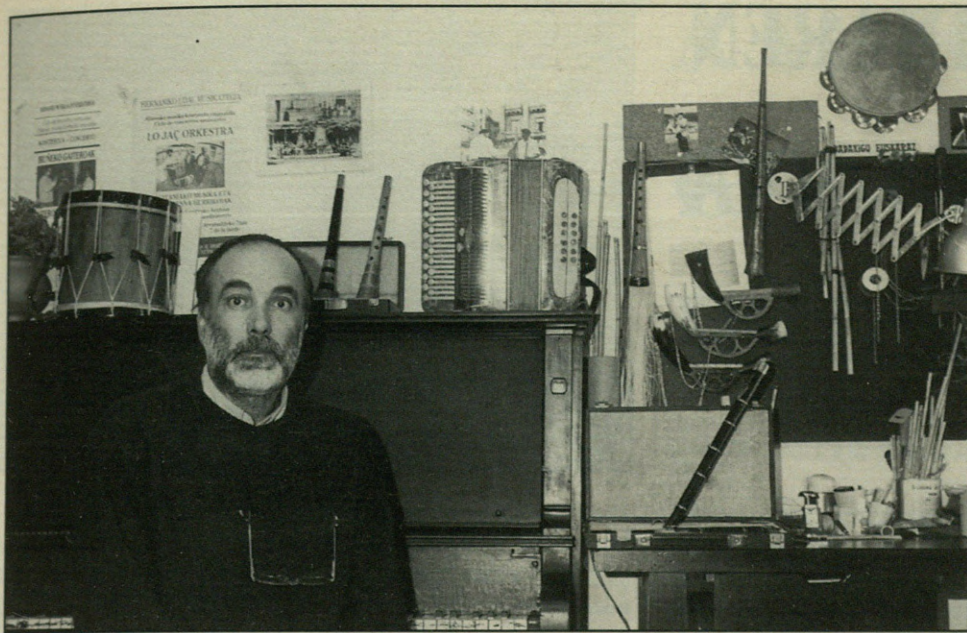
Berak azaldu moduan, «*euskal musika-tresnak iraunkorra den prozesu baten barnean daude. Prozesu hau urtetik urtera mantendu egiten da eta mantentzeaz gain piskana-piskanaka gorantz doa. Baina eboluzio bo-*

rretatik kanpo 'boom' edo moda delakoak egongo lirateke, urte batzutan iraun eta gero berriez behar egiten dutenak. Hala ere, 'boom' hori gertatzen den bitartean aurreko prozesu horrek bere bidean jarraitzen du, gelditu gabe.

Aurrez esandakoa hobeto ulertzeko, azken urteetan gertaturikoa ikusi besterik ez dago. Gaur egun trikitixa modan badago ere orain dela gutxi arte txistuak izan du nagusitasuna. Urte batzuk

igaro ondoren txistua bere lehengo bidera itzuli da, kopuruak beherantz egin duenean. Baina txistularien maila gora doa eta txistua jotzen duen jendeak serioski hartzen du.

Beltranen ustez, musika tresna tradizionalen errealitatea aztertzerakoan musikari kopurua eta maila hartu behar dira kontuan. «*Euskal Herrian albokari asko ez egon arren daudenak onak dira eta jendea ikastera animatzen da, maila gorantz doa urtetik urtera.*

Beltran material guztiaren txukunketan ari da museoa zabaldu aurretik. (A.: Alberto Elozegi).

hala-nola kultura herrikoia-
ren inguruan kuriositate mi-
nimoa duen jende arrunta-
rentzat, ikastola, musika-
eskola, institutuko ikas-
leentzat eta folklore mun-
duko pertsonentzat. Beste
eginkizun batzuetarako ere
balioko du erakusketak,
irakasleen formaziorako,
musika herrikoia-
ren inguru-
ko jendeari ikastaroak
emateko. «Taldea etortzen
direnei bisita bizia aurkez-
ten saiatuko naiz, musika
tresnak ikusteaz gain, be-
raien soinuak entzunaz».

Proiektu barruan dagoen
beste ideia bat editora bat
ateratzea da, zenbait ma-
terial argitaratzeko. Hone-
kin ez diote konpetentzia
inori egin nahi. Hori horre-
la izateko argitaletxeak ate-
ra obi ez dituzten lanak ar-
gitaratzeko asmoa izango
lukete, herri ezberdinetako

kanpaien soinu-
en graba-
keta, adibidez. Ondoren lan
hau erakunde edo pertsona
bereziei banatuko liekete,
material hori toki interes-
garrietan utziz betiko.

Aspaldidaniko ametsa

PROIEKTU honen presta-
keta bidea luzea izan dela
azpimarratzen du Beltranek:
«Orain dela hamar urte
izan nuen erakusketa
erraldoi bonen ideia baina
serioski pentsatzen duela
bost urte hasi nintzen. Hala
ere, beste lan bat egin be-
harrean egokitu nintzen eta
hau amaitzean berriz heldu
nion lanari. Bere ustez
urrats garrantzitsuena ema-
na dago, hainbat erakunde
ofiziali eskaini ostean Oiar-
tzungo Udalarekin akordio
batera iritsi baita.

Hala ere, oraindik lan as-

ko egin beharra dagoela
garbi utzi zigun Juan Marik.
«Akordiora iritsi bagara ere,
orain muntaketa lana falta

da. Udaletxeak eraikuntza
jarria du jadanik, eta era-
kusketa tokia prestatzen
bastear daude. Ni, berriz,
bitarte honetan material
guztiaren txukunketan na-
bil. Nire kalkuluen arabera
urtebete baino gehiago pa-
satuko da guztia prest egon
dadin». Beraz, musikaza-
leek oraindik itxaron egin
beharko dute herri musika-
ren txokoaz gozatu ahal iza-
teko.

Bestalde, beste asmo ba-
tzuk ez ditu alde batera utzi.
Txanbela taldearen partaide
izanik, beren laugarren dis-
koko abestiak prestatuak
dituzte, grabatzeko zain
daudela. Zenbait gauza
idazten jarraitzen du eta txal-
laparta eta albokari buruzko
materiala biltzen ari da libu-
rua egiteko.

JOSU ARANBERRI

URTXINTXA ESKOLA

Matrikulazioa: Irailaren 18tik Urriaren 15era

Telefonoak: (94) 4320455 - (943) 321297

95-96 ATSEDENALDIKO IKASTAROAK

- Aisialdiko Begirale eta Zuzendari
tituloak
- 3 Adineko Dinamizatzailea eta Gazte
Dinamizatzailea
- Ingurugiro Heziketa eta Abenturazko
begiralea
- Baztertze eta Heziketa Berezia

■ Urteetan zehar bildu dituen 300etik
gora musika-tresna ikusgai izango dituzte
hurbiltzen direnek

ZINEMALDIAREN ARGI ETA ITZALAK

XABIER PORTUGAL

Zabaltegi izan da aurten ere ikusle gehien beregatu duen Saila. Euskal Mediak ematen duen 40 milioietako saria lortu duen «Sale gosse» filmearekin batera aurkeztu diren beste filmeen batz besteko kalitate maila asko hobetu da aurten.

Dena den, sail honetara beste Zinemaldietatik iritsi zaizkigun filmeak izan dira, zalantzarik gabe, ikusleek gehien estimatu dituztenak, eskeintzen ziren guztietan aretoak betez. Dena den, ez gaude frankismoaren zentsuraren garaian eta jakin badakigu emanaldi berezi hauek zenbait filmeren aurrestreinaldiak besterik ez direla izan. Alde horretatik pentsatu beharko litzateke Zinemaldia plataforma egokia dela ere zentsura ekonomikoaren eraginez urtean zehar gure pantailetara iristen ez diren filmeak erre-kupratzeko.

Bestalde, Zinemaldiaren antolatzaileen lanari esker, 1921-1947 urte tarteko Gregori LaCavaren filmografia osoa ezagutzeko parada izateaz gain, gaur egungo zinegile bati ere eskeini diote beste sail bat, Taiwaneko zinemaren gaur egungo

maisua den Hou Hsiao Hsien-i hain zuzen.

British film institute-k babesturik, lehen mailako hainbat zinegilek Zinemaren mendeurrena ospatzeko eta herrialde bakoitzaren zazpigarren artearen historia hobeto ezagutzeko buruturiko dokumental saila

ezagutu ahal izan dugu ere. Aukera izanez gero, ez zenukete Scorsesek egindakoa galdu behar.

Ez da falta izan espainiar zinemaren gorabehera ezezagunen panorama, ezta azkeneko urtean Estatuan errodututako filmeen erakusketa ere. Kritikoen elkarte den FIFRESCIk, aurten, beste zinemaldietan saritutako filmek, Belodromoan haurrei eskainitako saioak, San Telmon antolaturiko argazki erakusketa eta beste hamai-ka ekitaldi antolatu dira jendea zinemaruntz hurbiltzeko asmoekin.

Bestalde, aurten eta lehenengo aldiz esango nuke nik «El Odio» eta «Desperado» filmeen bi emanaldietan, azpituak euskaraz ipinita

zeuden. Gure nazio hizkuntzak, bere normalizazioarako bidean, horrelako iniziatiba eta ekimen ugari behar du, baina hala ere ez da nahikoa izan, aurkezpenetan, oharretan, prentsaurrekoetan, sarien irakurketan, eta abar, gure hizkuntza ez baita inondik inora en-

antolatzaileen erruz, gaurko errealtatearen ondorioz baizik. Konturatzen al da inor gure zinegilerik onenak Madrilgo industrian lan egitera behartuta daudela? Herri honek, eta bereziki bere agintariek, lehen bait lehen eta seriooki planteatu behar duten arazoa da euskal zine-

«Gure herriak ez du mundu osoan egiten den zinemaren erakustoki soila izan nahi, sustraiak zanpatzen dizkiola»

tzun. Mexikoko delegazioak banaturiko dokumentazioa hiru hizkuntzetan zetorren (gaztelaniaz, euskaraz eta ingelesez, hain zuzen). Kanpotik etorri behar al dute etxean zer egin behar dugun erakustera?

Ezin dut artikulu hau amaitu euskal zinemaren aldeko hilmeza bat eskatu gabe. Euskal zinemari eskainitako saioan «Maité» izan zen luzemetraia bakarra, eta ez

maren etorkizunari dago-kiona.

Nola pentsatzen dute agintariek euskal zinema bultzatzea? Gure herriak ez du mundu osoan egiten den zinemaren erakustoki soil bat izan nahi, bere barruko sustraiak zanpatzen baditu aipatu zinema horrek. Gure herriak euskal zinema behar du, hain zuzen ere, mundu osoari bere nortasuna proiektatzeko ■

A KATEGORIATIK GERO ETA HURBILAGO

INES INTXAUSTI

Donostiako Zinemaldia-
ren azken urteek ez zuten
kritikaren adostasun na-
barmenik jaso, Sail Ofizia-
laren kalitateari dagokio-
nez. Baina aurten lehiake-
tara aurkeztutako 15 fil-
meek bolada batean hain
eztabaidatua izan den A ka-
tegoria exigentearen neu-
rria justifikatu dute, Zine-
maldiaren prestigioa be-
rreratsiz. Kasualitatea gerta-
tuko zen agian, ondo neur-
tutako merezimendua be-
harbada.

Donostiakoa azken zi-
nema jaialdia izaten da egu-
tegian eta horregatik nekez
aurki ditzake puntako fil-
meak, lan guztiak Berlin,
Cannes edo Venezian iza-
ten direlako, eta horietako
batzuk saritu egiten dituz-
telako. Ondorioz, zinema-
gintza exotiko bezain eze-
zagun eta prekario baten
agerpena ziurtatzera jo be-
har izaten du tarteka, pro-
gramazioaren hutsuneak
betetzearren. Horren adibi-
de ditugu aurtengo edi-
zioan India, Txina edo Iran-
dik etorritako hiru filmeak,
nahiko itxurosoak eta au-
rretik kurrikulum interes-
garriak zekartenak.

Egunero bi pelikula ikusi
eta dastatu dituzten kriti-

kariak ez dira iaz edo orain
dela bi urte beste kexu izan.
Iritzi orekatuak iritsi dira
komunikabideen orrietara
eta hori kalitatearen sinto-
ma da. Ikus-entzuleak ere,
beti ados. Bestelakoa izaten
da epaimahairen erabakia.
Zinema aretoak betetzen
dituen ikuslego masiboa
kritikarekin bat datorre-
nean, zertarako behar dugu
epaimahaia? Ariketa epa-
tante eta manieristak egi-
teko, gero eta bihurriagoak.

Aurten Montxo Armen-
dariz izan da mahaiaren bu-
ru, eta mahaiaren kont-
sentsuak ez omen zuen
sartu nahi izan Carl Fran-
klinen «Devil in a blue
dress» biribila, Kean Lo-
achen mahaiak «Miller's
Crossing» baztertu zuen
bezala. Hori bai da ezta-
baidagarria. Sail Ofizialaren
kalitatea ona denean, pal-
maresean agertzen ohi dira
bigarren mailako azpijoko
ilogiko eta abusiboak.

Dena dela, Donostiako
Zinemaldia gero eta sines-
garritasun gehiago ari da
lortzen. Zeresanik ez, taki-
lako etekin ekonomiko eta
kulturaleri dagokiela. Hiria
ustu egin da jaialdiak iraun
dituen hamar egun oniri-
koetan. Eta izarrak ere ez

dira 'majors' ahalguztidu-
nen aurrean makurtu,
hauek beren azken «Bat-
man» zorionekoa sal die-
zaieten. Susan Sarandon,
Helena Bonham-Carter,
Emma Thompson, Maria
Paredes edo Keanu Reeves
izan dira hemen, zentzuz,
nork bere lana aurkeztuz.

Catherine Deneuve ere
pelikula besapean zuela
etorri da behingoz hona,
ustekabeen, emakume ho-
nek begirada baten truke
ere dirua kobratzen baitu.
Zentzuzkoa hori ere, nahiz
eta zeharka Guerlainen
publizitatea egin eta saldu
zigun ■

GURE PRINTZPIOEKIKO LEIAL

PROFESIONALITASUNA,
ESPERIENTZIA ETA ARRETA.

OPEL

Z A I N G A I T U Z U

10°
URTEURRENA

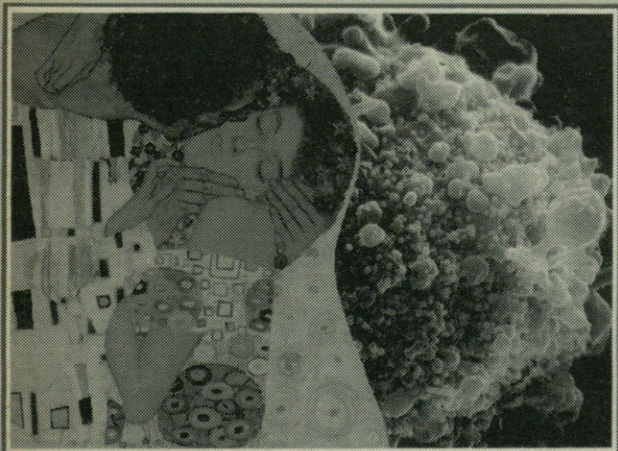
TALLERES
OLA

Olabarrena Auzoa, z/g. Tfnoak: 76 33 44 / 45 / 46. BERGARA (Gipuzkoa)

Erakusketa ARRASATEN: Loramendi, 2. Tfnoak: 79 05 86

DEBA ARRO. LEINTZ BAILARA ETA GOIERRI GARAIako kontzesionaria
OPEL BANATZAILE OFIZIAK. ESPERIENTZIAGATIK ONENAK.

HIESA: PREBENTZIOA, SEXUALITATEA ETA DROGAK

- Euskal herritik gairik modernoenak gure hizkuntzaz.
- Puntako esfortzu editorialaren ondorioz, orain, 160 orrialde eta beste hainbeste argazki.
- Jadanik badituzu hiru titulu hauek kalean. Eskatu zure liburudendan.

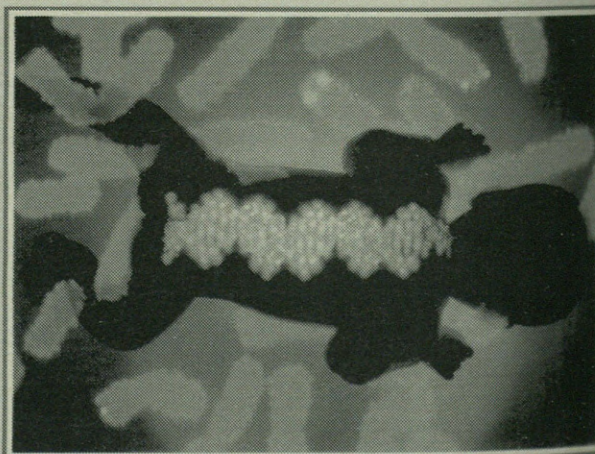
OINARRIZKO LIBURUTEGIA

PIRINIOAK ETA EUSKAL HERRIA: MITOAK ETA SINESKIZUNAK

GENETIKA, ETIKA ETA IDEOLOGIA

(Genetikaren historia eta *Genoma* proiektua)

GAIK ARGITALDARIA

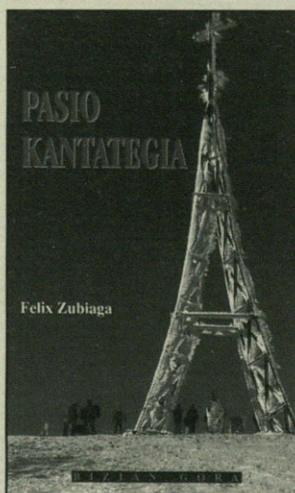
L I B U R U A K

«LAGUN-LAGUNAK»
PAULA DAZINGER
ITZULTZAILEA: XABIER

MONASTERIO
ALFAGUARA, ZUBIA
100or.

Goizargi eta Unai lagun-lagunak dira. Txikitan ezagutu eta elkarrekin egon ohi dira une oro. Egun batean Unai beste toki batera bizitzera joango dela esaten dio Goizargiri, bien arteko haserrea sortuz. Lortuko ote du Paula Dizinger idazle estatubatuarrek bi adiskideak lagun-lagunak izaten jarraitzea? Irakasle izan ondoren umeentzat idazteari ekin zion idazleak hainbat sari jasoak ditu, bere liburuko haurren sentimenduek duten sinesgarritasunagatik ●

«PASIO KANTATEGIA»
FELIX ZUBIAGA
IBAZABAL, 93 or.

Bizian Gora sailaren barnean bigarren liburua argitaratu du Felix Zubiagak Eusko Jaurlaritzako kultura sailaren laguntzaz. Bertan pasioaren inguruko zenbait kantu eta doinu eskaintzen zaizkigu. Kantuak lau zatitan banatzen dira: Jesukristoren pasioa, pasio kantategia, misino-kurutzearen ospakizuna eta gaurko kurutzatuak. Zati bakoitzaren hasieran Itun Berriko aipamena egiten du autoreak. Liburuaren bigarren zatian berri, kanta horiei dagozkien doinuak agertzen zaizkigu bildurik, pentagrama eta guzti ●

XABIER MENDIGUREN ELIZEGIREN BEGIETAN

Alde batekoentzat eta bestekoentzat

Ezin hasiko gara Telesforo Monzonen biografia berritzen. Nahikoa izan bedi gogoratzea

euskaldunok politikoki zatitzen gaituen zauriaren erdi-erdian dagoela; txaloak eta txistuak ekarri zizkion horrek, baina, gorroto eta maitasun guztien gainetik, idazle handi bat gelditu da deskubritu gabe.

Niretzat behintzat, benetako deskubrimendua izan da liburu hau: kanta aberzaleen egiletzat neukan Monzon, baina idazle zoragarria aurkitu dut hemen. 1950-60 bitartean EAJren Alderdi aldizkarian ateratako ipuin antzeko artikulu-sorta bat aukeratu du Koldo Izagirrek, Monzonen alderdi literarioa azpimarratzen dutenak. Oso estilo berea zuen Telesforok: deskribapen, gogoeta eta istorioak nahasten ditu, dibagatzen ari balitz bezala, kontalari-sen izugarritzko batekin ari da, modu naturalean, bazkalondo lasai batean kontu-kontari bezala, baina pasadizo txikietatik tiraka beti iristen da eredu orokorretara.

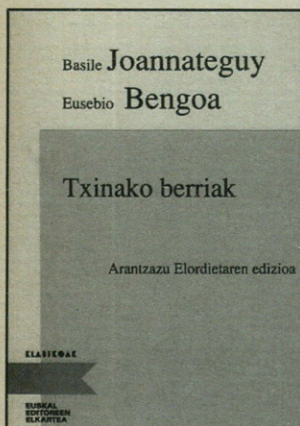
Gogoan txertatuta gertatu zaizkit liburu honetako hainbat orrialde, behin eta berri irakurri ahala gero eta gustokoago ditudanak: Olaso bere etxeko aulkiak Francok nola erabiltzen dituen kontatzen dueneko, Jose Antonio Agirre lehendakariaren hil-kapera, Angiolillok Cánovas hil zueneko (non Monzonek esaldi izugarri bat botatzen duen: Cánovas euskaldunen etsaia izanik ere, hipotesi ugarien artean inork ez zuela pentsatu hemengoek hil zutenik, «gizona bizkarretik hiltzen ikasiak ez gabela, orok baitakite»).

Umore fin eta dotorea isurtzen du beti, nahiz eta garai latzak tokatu eta gertaera hitsak kontatu. Horrekin batera, sentimenduen teklak edeki eta sakon jotzen ditu, irakurlearen hunkidura lortuz. Hitz batean esateko, altxor bat, nik orain arte bezala beste askok seguruenik ezagutzen ez duzuen. Eta politikari dagokionez, abertzaletasun eta gizalege-ikasgai on bat

«LANGOSTA BATEN
INGURUAN»
TELESFORO MONZON.
ELKAR

hartu nahi baduzue, alde batekoek nahiz bestekoek irakurri beharrekoa.

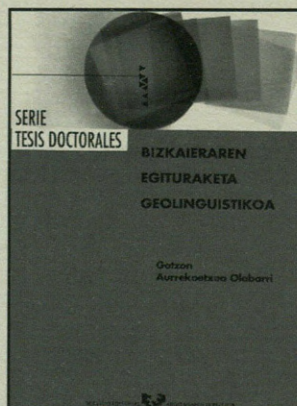
«TXINAKO BERRIAK»
 BASILE JOANNATEGUY
 ETA EUSEBIO BENGOA
 IBAIZABAL, KLASIKOAK,
 235 or.

Inoiz liburu bezala argitaratugabeak izan diren XIX. eta XX. mende hasierako bi apaizen aberastasun handiko testuak biltzen ditu lan honek. Lehen zatian Basile Joannateguy (1837-1921) Isturitzeko apaizaren testuak, Txinako eskualdeko misiolariak frantsesez bidaltzen zituzten berrien euskarazko itzulpenak, jasotzen dira. Bigarren atalean berriz, Eusebio Bengoa misiolariak (1873-1952) Txinan egiten zituen artikulak eta idazki guztien bilduma eskaintzen zaigu, bertakoen ohitura eta bizimodua agertuz ●

«URGAINERATU ETA HONDORATU»

MARIA GORDON
 ITZULPENA: ANTXIÑE
 MENDIZABAL
 IBAIZABAL, ZIENTZIA
 XUMEA, 32 or.

Zer dakite irakurle hasberriek uretan gertatzen diren fenomeno ezberdinei buruz? Zer dakite hondoratzen eta urgaineratzen diren gauzei buruz? Bainontzian sartzean zergatik egiten du ur mailak gora? Haurrentzako liburu honek hori jakiteko aukera ematen du. Esperimentu errazen bidez erantzunak aurkitzen lagunduko dizue. Horretarako testu eta marrazki atseginak, irakurketa eta ikerketa lanekin elkarbatzen dira. Zientzia Xumea saileko liburu hau etxean nahiz eskolan erabiltzeko egokia da, eta guraso eta irakasleentzat oharrak dakartza ●

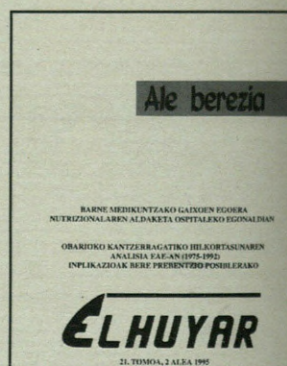
«BIZKAIERAREN EGITURAKETA GEOLINGUISTIKOA»

GOTZON
 AURREKOETXEA
 EUSKAL HERRIKO
 IBERTSITATEA, TESI
 DOKTORALAK, 288 or.

Tesi doktoralak sailaren barnean EHUK bizkaieraren azterketa dialektologikoa egiten du Gotzon Aurrekoetxea bizkaitarrak. Euskararen eremuan mendebaldeko hizkeren arteko hizkuntz distantziaren neurketa eta azterketa du xede ikerlan honek. Horretarako Bizkaia herrialde osoko 36 hizkera edo inkesterri eta Gipuzkoako mendebaldeko 9 hartzen ditu aztergai. Lan honekin euskal hizkeren arteko distantziak zenbakitan jartzen dira lehen aldiz ●

«BARNE MEDIKUNTZAKO GAIKOEN EGOERA NUTRIZIONALAREN ALDAKETA OSPITALEKO EGONALDIAN»
 M^aLURDES
 BARRENETXEA
 ELHUYAR, 130 or.

Zientzia eta teknika gaiak lantzen dituen Elhuyarrek ale berezia kaleratu digu. Iazko Jose de Begiristain sarian sarituak izan ziren bi lan aurkeztzen dira: lehena M. Lurdes Barrenetxea mediku donostiarrena, ospitaleko gaixoei beren aldaketa nutrizionalean jasan dako aldaketen ebaluapena eginaz eta bigarrena Xabier Elexpe eta Elena Aldasororena, EAEn obarioko kantzerrak izan duen eboluzioa eta banaketa geografikoa aztertzen dituztelarik ●

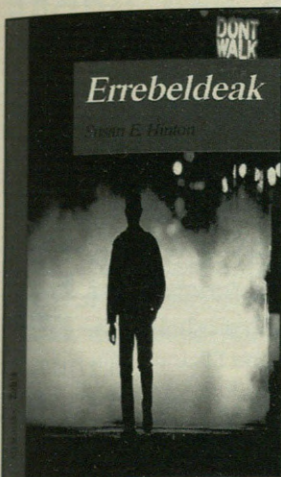

ARGITALPEN BERRIAK

"MIZINTXU, SAGU ETA MAGU, LEA BELEA" BILDUMA

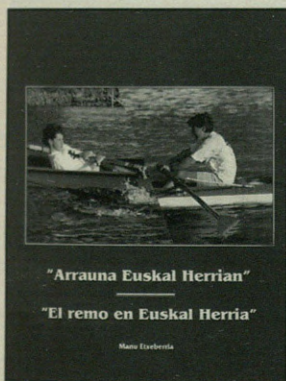
- FONEMAK-KARPETA
- FONEMAK-KASETA
- PAILASO SAIOA- FONEMA ETA GRAFEMEN BEREIZKETA BIDEOA

Pasiotarrak - 48290 ● EUBA ☎ 6308036 FAX: 6308028

ERREBELDEAK
SUSAN E. HINTON
ITZULPENA: JOSEMARI
NAVASCUES
ALFAGUARA, ZUBIA,
174 or.

Gazte delinkuentzia lotsarik gabe aztertzan duen eleberri bakanetarikoa, idazleak 17 urterekin sortu eta gero zinemara eramana izan zen ●

JON MARTIJAREN BELARRIZ

Lehen pausoa etxe aldera: badoa denbora

Hiru abestien izenburuak hartu eta badugu komentario honentzat izenburua, inpresio hori eman baitit Ruperran lan berri honek, etxe alderako pausoa, intimismora pausoa, rocka alde batera edo bigarren maila batean utziz: Badoa denbora?

«So'ik so'» izeneko disko hau grabatzeko instrumentista profesionalaz inguratu zaigu Ruper, eta hori nabaria da, maila oso altua da, baina abestiak grabatu eta interpretatzeko era ez zait guztiz zuzenena iruditzen. Ahotsak eta bateriak protagonismo handia dute nahasketan, handiegia esango nuke, eta Ben Monder-en gitarra jotzeko duen erak nahasketa horrekin ere galdu egiten du. Gitarra oso atmosferikoak, ambientalak, melodiarik eta armoniarik osatu gabe, aho-

tza kolokan dagoenaren sentsazioa ematen du.

Abesti gehienak lasaiak dira, baina denbora guztian abesti bera entzuten ari zaren sentsazioa ematen dit, musikalki noski. Instrumentazioak, bateriak ezik, presentzia eskasa du, ez da ondo definitua azaltzen.

Letretan ordea, bada zer irakurri eta zer ulertu; istorio eta esperientzia ugari, hiriko bizia batik bat, Ruperrak New Yorken pasa zuen denborak oraindik ere arrastoa utzi du abestietan («Crack», «Belauniko»), naturarekiko erlazioa («Etzanda», «Trikuarena»), azken hau Bernardo Atxagaren olerki ederra dugularik.

Rockean murgiltzen diren abesti bakarrak «Behera eta behera» eta «Lehen pausoa» ditugu, Ruperraren konposizio klasikoak. Abesti batzuekin

«SO'IK SO'»
RUPER
ORDORIKA.NUEVOS
MEDIOS, 1995

geratzekotan, «Xamurragoa zen orduan» (Olejniczak-en klarinetea) eta «Lehen pausoa» (Rory Mcleod-en aho-soinua) aukeratuko nituzke, baina entzun ondoren, lan borobila ez den sentsazioa ezin dut burutik kendu, zerbait falta da, hotza geratzen da: Hurrengoan beharko.

«ARRAUNA EUSKAL HERRIAN»
MANU ETXEBERRIA
KUTXA FUNDAZIOA, 89 or.
Arraun tradizio handiko Orion jaioa, gazte-gaztetandik ezagutu du arraun mundua Manu Etxeberriak. Orioko Arraunketa-Klubean

aritu zen eta Euskal Federakuntzaren entrenatzaile agiriaren jabe da. Hainbat artikulu idatzi ditu komunikabideetan arraunketaren gainean. Barrenetik bizi duen kirolaz mintzo zaigu autorea, beraz, liburuan. Aulki finkoa eta mugiko-

rreko arraunketak ukitzen ditu bere osotasunean: historiaren errepasoa dela, pertsonaia ezagunekin elkarrrizketak, arraunlarien prestaketa eta arazoak, erabiltzen dituzten esamoldeak eta beste hainbat xehetasun bilduz ●

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Elkanok egin zuenaren antzera, munduari bira eman ahal izango diote irabazleek

Elkanoren oinordekoak

Munduari bira eman zion lehena izan zen Elkano getariarra. «Elkanotarrak» saioko irabazleak ez dira ez lehenak ez azkenak izango, baina bai familia arteko lehiaketa baten ondoren joango diren lehenak. Anne Igartiburu eta Jon Andueza aurkezle ezagunak berriro telebistan ikusteko aukera eman digun saio honetan, astero astero euskaldun familiak lehia bizian ikusi ahal izango ditugu.

ELKANOK burua jasoko balu...«Elkanotarrak» lehiaketako partaide izango zen. Ziurrenez munduari bira neke gutxiagorekin emango zion «Elkanotarrak» saioko lehen saria irabazi izan balu. Senide eta guzti bidaiatuko zuen gainera. Baina zoriturrez edo zorionez ez zegoen telebistarik Elkanoren garaian. Orain, bestelako bidaiak eskintzen dizkigute izpi katodikoetakoek.

Bidaiak aitzakiatzat hartuz antolatu dute «Elkanotarrak» lehiaketa. Familia gi-

roan —lehiakideak sendi-tartekoak baitira— lehiaketa gehientsuenen modura une entretenigarria pasatzeko asmoz buruturiko saioa da. ETB eta Abasolo estudioen arteko elkarlanaren fruitua den lehiaketa hau. Jon Andueza, Anne Igartiburu, Ana Teresa Eskudero eta Lutxi Arregik aurkeztutako gidotik ateratako oinarrien arabera eraturikoa da saioa. Proiektua aurkeztu bakarrik ez, aurrera eraman dute beraien, jakina den bezala Jon Andueza eta Anne Igartibu-

ru aurkezle lanetan ari dira eta zuzendari lanetan Ana Teresa Eskudero dabil. Azken honek, zuzendariak alegia, azaldu digunaren arabera, «*antzekorik ez da egin telebistan, eta gutxiago ETBn, familien arteko lehiak ez ditut ezagutu. Hala eta guztiz ere, telebistan ezer gutxi geratzen da asmatzeko, gu saiatu gera abalik eta gauza berrienak planteatzen*».

Saioz saio partaide diren hamasei familiek izango dute protagonismoa, saio

bakoitzean bi talde izango dira eta hauetatik bat kalera joango da, kalera baina ez esku utzik ordea, finalerako txartela lortzen ez duenak. Nekazal turismoko etxe batean aste burua igarotzeko aukera irabaziko baitu. Txapeldun izatera heltzen den taldeak mundu osoari buelta eman ahal izango du, ez progamari izena eman dion Elkanok egin zuenaren modura, modu azkarrago eta errazago batean noski.

Lehiaketa guztietan bezala, hemen ere partehartzaileak oinarri oinarritzko gauza dira. «*Lehiakideak topatzeko ez dago arazorik, beno, berrialdre batzuetan arazoak ditugu. Familiako gazteenek euskaraz baldin bada-kite ere, nagusienek ez da-kite askotan, eta hor dago koxka*», dio Ana Teresa Eskudero. Orain arte erantzuna ona izan badute ere, Iparraldekoen hutsunea nabari dute. Ana Teresak deia luzatu die. «*Ea parte hartze-ra animatzen diren*».

Astero saioak dituen atalek erritmo bizitasuna eta mugimendua eman nahi diote saioari. Lehiaketan diren «Hitz ezkutua», «Nork daki gehien», «Mahai eroa» eta bestelako atalek buruhauste franko ekarriko diete lehiakideei. Arrakasta lortzeko oinarritzkoak izaten diren osagarri gehienak dituzte, aldezturik oso ezagunak diren aurkezleak, saio parte hartzailea, sari apartak, ordutegi ona, saio arina... Hirugarren saiora bidean doaz «Elkanotarrak»-eko kideak, eta lehenengo saioaren erantzuna kritikak ondo hartu zuen, orain falta dena ikusleen erantzuna ikustea da.

ARRITXU ZELAIA

Manu Gil: «Proiektu berri bati aurre egin diogu»

Pausoka produktoran «Txoko-latex», «Eguzkilore» eta beste hainbat lan egin dituen berrogeita bat urteko deustuarra ez da aspertzen saioen arrakastaren arrazoia Pausokako ekipoa dagoela esaten. Oraingoan «Goenkale» saioaren inguruan eraturiko «Arralde»-ren buru datorkigu.

Zer da «Arralde»?

«Goenkale»-ko pertsonaiak, gertaerak, «Goenkale»-ren inguruko iritziak, jendeak «Goenkale»-z dioena, txumutxuak... jasotzen dituen saioa da. Azken batean, laburbilduz, «Goenkale»-ren jira-biran dabilen solasaldia da «Arralde».

Liburua, asteroko saioa... Ez ote saio baten inguruan buelta gebiegi?

Agian horrelako zerbait gerta daiteke, baina hori horrela den edo ez jendeak esango du, «Arralde» edo inguruko saioak ez ikusiz. Guk gure aldetik ahalik eta saio txukunena eta onena egin behar dugu.

Zer berritasun eskaintzen du horrelako saio batek?

Berritasuna, ETBn bertako saio bati buruz hitz egitea

da. Jendeak bere iritzia emateko aukera du, bai «Goenkale»-n gertaturikoari buruz, bai gertatu beharko litzatekeenari buruz. Horretarako astero lau galdera egingo ditugu, ea pertsonaia batek halakoa edo bestelakoa izan behar duen, ea haurdun geratu behar duen eta horrelakoak.

Zer ekarri dio «Goenkale»-k Pausoka produktorari?

Oso garrantzitsua izan da alderdi guztietatik. Telebista proiektu berri bati aurre egitea esan nahi izan du. Era berean, lantalde indartsua osatu dugu, bai gidoigile, aktore, produktore aldetik. Orain dugun lantalde honekin gai gara beste proiektuei heltzeko. Baina ez da Pausokan egin dugun gauzarik garrantzitsuena, beste hainbat gauza ere egin baititugu. Hala ere esperientzia handia da.

Eta «Txoko-latex», «Es-kualdeak», «Eguzkilore» eta beste saio batzuk egin dituenarentzat zer esan nahi du?

Programa batek beste programa batekiko eskaintzen duen jolasa eskaintzen dit bai niri baita nirekin «Arralde»-n dagoen ekipa apartari ere.

Manu Gil ezkerretara bere ekipokoekin. (Arg: G. Garaialde).

TXORI BATEK

ESAN DIGU

Kixkur, Xabi Metal eta Trikiflashen orde-z Joxe Felipe Auzmendi

«Superbat» haurren artean horrenbesteko arrakasta lortu duen saioan aldaketa nabarmenak izan dira. Hain ezagunak ziren Kixkur, Xabi Metal eta Trikiflash pertsonaiek ez dute jarraituko haurren begirada erakartzen. Aurkezle hauen lekua «22ra», «Baietz barrez leheru» eta beste saioen aurkezle izan den Joxe Felipe Auzmendi beteko du. Oraindik gauzak zehazteko daude, momentuz asteburuetakoko «Superbat telebista» saioan izango da Joxe Felipe Auzmendi.

Uztailean lerro hauetan aurreratu bezala, Itziar Iraola «Kixkur»-ek beste norabide bat hartu du, Xabier Aranbururen zuzendaritzapean laburmetraia egiten dabil uneotan.

ETB satellite bidez ikusteko aukera

FORTAK (Autonomietako telebista kateen elkarte) lortu duen akordioa dela medio, Euskal Herrikan kanpo daudenek ETB ikusi ahal izango dute. ETBko zuzendaritzaren asmoa Espainian dauden euskaldunengana heltzea da, hauetaz gain Ameriketako eta Europan zehar dauden euskaldunek ere ETBko saioak ikusteko aukera izango dute.

Hau guztia ez da dohai-nik, satellite bidezko telebista katea sortzeak 300 milioi pezetako (12 milioi libera) kostua ekarriko die ETBkoiei.

ARRITXU ZELAIA

■ Pedro Harriketarra eta lagunak ETBn

«Wilmaaaaa» oihu ezaguna entzungo dute arratsaldeetan Euskal Telebistako lehen katea pizten dutenek. Hirurogeiko hamarkadan sekulako arrakasta ezagutu zuten marrazki bizidunetako pertsonaiak euskaraz hitz egiten entzun ahal izango ditugu laster batean. Iparrameriketako bizimoduaren prototipo diren Pedro Harriketarra, Pablo Atxurdin eta hauen emazteak diren Wilma eta Betty. (Astelehenetik ostiralera arratsaldero 19.40etan)

■ «Iparraldearen Orena» betiko legean

Iparraldeari -oso tarte txikia bada ere- egunero hamar minutuko tartea eskaintzen diote ETBn. Arratsaldero Iparraldeko erredakziotik Inma Alvarez eta Guillaume Irigoienek Iparraldean ger-

tatu diren berri garrantzitsuenak pantailaratzen dizkigute. (Astelehenetik ostiralera eguerdian eta errepikapena 18.50etan).

■ «64»koak intsumiso aste honetan

Ezagunak diren «64» saioko aiton-amonek zaharren egoitzan astero izan ohi dituzten gorabeherak oraingoan «Intsumisioa»-ren jirabiran ibiliko dira, agian intsu-

miso eguna hurbiltzen ari dela eta bertara joateko prestatuko zaizkigu «64»ko lagunak. (Irailak 3, asteartea gaueko 22.30etan)

■ «Suzko bola handia» larunbateko filmeen txokoan

ETBkoek lehenago ere telebistaz bota duten «Suzko bola handia» izango da larunbat gaueko luzemetraia. Jim McBridek zuzenduriko filme honetan Jerry Lee Lewis abeslari eta musikoa ezagunaren bizitzaren azaltzen digute. Filme hau izan zen gaur egun hain ezaguna egin den Winona Ryder ak-

torearen lehenengoetarikoa. Aktore ezagunaz gain Dennis Quaid ere tartean izango da Jerry Lee Lewisen paperean.

■ Juan Mari Lekuona euskalzaina «Ispiluan» saioan

Lehen emititu zuten eta berriro Euskal Telebistako lehenengo katean den «Ispiluan» saioan Euskal Herriko pertsona esanguratsuenei buruzko erreportaiak eskaintzen dituzte. Zazpigarren atalean Lekuona idazle eta euskaltzainaren ibilbidearen berri emango dute. (Asteazken 10.20etan)

Z A P P I N G

Zangotzako herri telebistak emanak ditu lehenengo urratsak

Zangotzako telebistari buruz hitz egin aurrez, herri honek duen berezitasunetako bat aipatu behar da. Herri hau —Euskal Herriko beste batzuk bezala— kable bidezko telebista edo zehazkiago, kableaturiko telebista dutenetakoa da. Ezagunak izan da hain zuzen, orain arte eginikoa bideratu duena. Izugarritzat dirutzarik gabe, kableak ematen dien aukera aprobetxatuz, moduladore eta ordenagailu batez, teletesto moduko bat eskaintzen zuten.

Benetako jauzia txistularien kontzertua zuzenean eskaintzerakoan egin zuten. Harrezkero zuzeneko kontzertu pare bat eskaini zituzten,

baina apusturik handiena herriko jaiekin eginikoa izan dute, herriko jaietan zuzeneko ekitaldi batzuk eta eguneroko laburpena eskaini zuten izugarritzat arrakasta lortuz.

Oraingoz proiektua besterik ez da eskuartean dutena, baina jaso duten erantzun ona ikusirik aurrera ekiteko gogoz dira Zangozako telebistako lagunak. Egia esan, oraindik ez dute ekipo finkorik, bultzatzailetako bat den Angel Navallesek agertu digun modura, «Gure asmoa ez da inondik inora ere telebista profesional sortzea, herriko jendeak parte hartzea nahi dugu». Horrela izan da orain arte, musutruk lanean ibili da jendea,

gogo onez bakoitzak dituen ahalbideez baliatuz aritu dira. Beraien proiektuak guztiz herritarra dela azpimarratzen du Angel Navallesek, berak dioen bezala, jaietan egin dutena bi egunetan antolaturiko esperientzia zoroa izan da, erantzuna ere horrelakoa izan dute, herritarrak guztiz zoraturik dituzte Zangozako telebistarekin.

Bidea oraindik egiteko dutela onartzen dute Zangoza telebistakoek, baina kableak ematen dien aukera ezin alde batera utzi eta hasi dira datorren urterako lanean buru belarri. Angel Navallesek dioen bezala, «Oraingoz ideiak jaso, gero bilerak egin eta denen artean aurrera atera». Herritarrentzat atea zabalik dute, era guztietako kolaborazioen zain dira Zangoza telebistakoak.

Denboraldiz denboraldi, gero eta gehiago

Euskalerria Irratikoek dioten bezala, gizar-tearen onarpena eta babesla lortu dute, falta zaiena erakunde onarpena da. Oztopoak oztopo, oraingoan ere gogo betez ekin diote kurtso berri honetan dituzten erronkei.

Iruñerri osoan 91.4 frekuentzian entzungai da Euskalerria Irratia. Ia zazpi urte dira hasi zirela, eta piskanaka badoaz bidea eginez. Irrati honetako kide den Kike Diaz de Ulzurronek adierazi digun bezala «Zazpi urte hauetan, baseran batzuk zalantzan jarri arren, Iruñerrian irratia euskaraz egitea posible dela erakutsi

dugu». Euskaldunen topagune izateko helburua lortzeko eginiko ahaleginaren fruituak, badoaz piskanaka piskanaka agertuz.

Aurtengoan erronka berriak dituzte, kolaboratzaile gehiago izateaz gain programazioan ere izan dute aldaketa, «Zokobetailu» sail anitzeko saioa, ordu bete luzeagoa izango da. Irrati

Euskalerria Irratiko langileak denboraldiz denboraldira, gero eta gehiago egiten saiatzen dira.

barneko erronkaz gain, kanporakoa ere badute, beraien seinalea toki zabalagora hedatu etaseinalea hobetzeko lanetan dabilta.

Berrikuntzez gain ohiko saioak ere mantentzen dituzte, «Bertatik Bertara», «Egunean Egunkoia», «Hitzordua», «Xingulu Mangulu» eta «Orobat» dira besteak

beste Euskalerria Irratikoek eskaintzen duten programazioa zabalaren atalak.

Beraiek dioten bezala gero eta jende gehiago berreginatuz, denboraldiz denboraldiz gehiago egiteko gogoz dira Euskalerria Irratikoak

ARRITXU ZELAIA

B A G A K

■ Zumalakarregi Museoaren eta Euskadi Irratiaren arteko elkarkidetzaren proiektua

Ormaiztegioko Zumalakarregi Museoak Euskadi Irratiarekin elkarturik gure historiaren nondik norakoen berri ematen du Zumalakarregiren garaian bizi izan ziren pertsonaien bitartez.

Elkarriketa eran egitako saioa, pertsonaia eta dagokion gaiari buruz bat datozen testu eta musikek lagundua izango da. Hala-nola Fernando Amezketa edo, Patakon lapur eskuzabaleren mitoak eta Zumalakarregi jeneral karlistaren anaia liberal ezezaguna-

ren kontuak izango dira. Esperientziak irailean hasi eta oraingoz abenduarara bitartean iraungo du, astelehenero arratsaldeko hirurak eta laurdenetan.

■ «Han da hemen» saio berria Gipuzkoako Herri Irratian

Joan zen astelehenean, irailaren 25ean hasi zen saio berria. Donostiako Herri Irratiak eta Loiolako Herri Irratiak bat eginik eskaintzen duten saio honetan, Gipuzkoako gaiak izango dituzte mintzaga. Musikaz lagundurik egunero tarte ezberdinak izango dituzte, genealogia, ekologia...

A U R P E G I A

Arantza Kaltzada (Herri irratia)

Ikasketak amaitu aurretik Donostiako auzo aldiakarietan eman zituen lehen urratsak. Irratien munduan Herri Irratian hasi eta Herri Irratian jarraitzen du oraindik. Festarik festako saioak, he-

rriz herri, asteburuetako saioak, produkzio lanak... denetarik egin du irratian. Duela hiru urte hartu zuen Donostialdearen berri ematen duen «Herriko Plaza» saioaren ardura. Ez da irratira bakarrik mugatzen denetakoa Arantza, «Irutxulo» aldizkariari ere eskaintzen dio hama-bostero tarteak.

Ahal izango balu, lizentziaturaren bat edo beste egingo luke «Bi eta hiru egingo banitu hobe», gaueko irratsaioren bat egitea ere gogoko izango luke, berak aitortu bezala irratian egiten den lanerako gaua polita baita.

IRAILAK 29 BERTSO SAIOA GAITZAN

ostirala

San Migel jaien barruan, gaur gaueko 23.00etan, bertso saio dotorea antolatu dute Gaitzan. Lau bertsolari handi izango dira bertan, hurbilduko diren bertsozaleen gozamenerako: **Andoni Egaña, Sebastian Lizaso, Angel Mari Peña-garikano eta Jon Sarasua**. Gai-jartzaille lanetan, berriz, Peio Urretabizkaia arituko da.

ANIMA BASAURI

Anima Basauriren hirugarren edizio honek bigarren eguna du gaurkoa, eta urriaren lehenengora arte iraungo du. Programa oso zabala osatu dute antolatzaileek, filmeez gain ere erakusketak eta hizatlditxoak prestatuz. Guztira, **42 orduko proiektzioa eskainiko da, 30 bat saio eta 240 filme ezberdin**, hamar herrialdeko jatorrikoak. Aurtengo honetan, bederen, denon gustuak ase-

tzeko moduko eskaintza jorratu dute antolatzaileek.

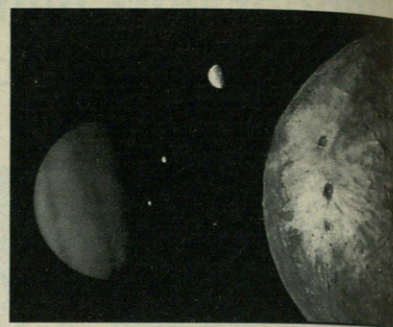
IRAILAK 30 KONTZERTUA DONIBANE LOHIZUNEN

larunbata

Gaur gaueko 21.30etan Donibane Lohizuneko Xantako polikiroldegian musika-jaialdi aparta izango dugu entzungai. Bertan izango dira **Tapia eta Leturia Band, La Polla Records eta Txingoma II**. Kontzertua Har Hitzak eta R Dizkak antolatu dute.

ARGENTINAR TANGO IKASGAI

Gaur eta biharko **Bilboko Muelle-3 Dantza Studioak** argentinarraren tango ikastaroa antolatu du. Prezioa 5.000 pezetakoa da (200 libera). Aldi berean, «Euskadiko Argentinarraren Tango Elkartearen» aurkezpena egin-

Donostiako Aranzadi Zientzia Elkarteko Astronomia Sailak, irailaren 29tik urriaren 4a bitartean, astronomiari buruzko hitzaldi zikloa antolatu du. Irailaren 29an Benjamin Montesinos zientzia fisikaria izango da hizlari, urriaren 2an eta 3an Oleg Atkov kosmonauta errusiarra eta urriaren 4an Anton Uriarte klimatologoa. Lau hitzaldiak arratseko 19.30etan hasiko dira, Kutxako Hitzaldi-Aretoa. 30ean eta urriaren 1ean behaketarako bi iteera egingo dira.

I H E S I

Puig Mone, bizikletaz ibiltzeko paradisia

Biel Mendietako (Zaragoza) punturik gorena dugu Puig Mone gaina, 1.300 metrorekin. Lerro hauetatik proposatu dizuegun ibilaldiari Biel herritik ekingo diogu. Bieleira iristeko, Sos del Rey Catolictik Aierberaino doan errepidea hartu beharko dugu.

Ibilaldia bizikletaz egiteko oso egokia da. Orotara 30 kilometro luze ditu, eta tontorrera heltzeko 575 metroko gain-behera gaitu beharko dugu. Bieleatik Uncastillora aldeko errepidea hartu eta bertakoek Puente Nuevo gisa ezagutzen dutenera joko dugu. Errepidea utzi eta eskuinera dagoen pistatik Gozopaño gainaren

(1.250 metro) mendi hegaletatik gora egingo dugu. Pista berari jarraiki, Gozopañoaren hegoaldera dagoen tontor zabalera helduko gara, mendi-tontor hau ekialderantz gurutzatuz boso batean murgildu, iparraldeko tontorrera igo eta kasik eroria dagoen ehiztarien borda batera iristeko. Hemen pistak perraren moduan egiten du bira iparralderaldera, Luesiatik datorren pista hartu arte. Pista hartuta, kilometro t'erdibar Puig Monen izango gara.

Tontorretik paraje bikaina ikusteko modua izango dugu: Santo Domingoko, Cantabriako eta La Demandako mendizerrak, Moncayo,

Guara...

Jaitsiera bide beretik egingo dugu, Gozopañoaren iparraldeko tontorrera arte behinik behin. Ezkerrera bide-zidorra pinu artean sar-

tuko da, azkenean ubide bihurtzeko. Basotik irten eta erreka aldera behera egingo dugu. Errekari jarraituz, hasieran aipatu zubia topatuko dugu, herrira iristeko ■

go da arratsaldeko 17.00etan, Muelle-3 Dantza Studioan bertan.

TXAPELKETA DANTZA SUELTOAN

**Gaintzako V. Txapelketa Dantza As-
katuan** jokatu da gaur 22.30etatik
aurrera herriko Plazan. Orotara, gehie-
nez hamar bikotek parte hartuko dute.
Bikote bakoitzak **arin-arin eta fan-
dango bana** dantzatu beharko dute.
Partehartzaile guztientzat egongo da
saria, eta irabazleek 16.000 pezeta (640
libera), txapela eta zapiak jasoko dituz-
te.

SOROTAN BELEREN EMANALDIA

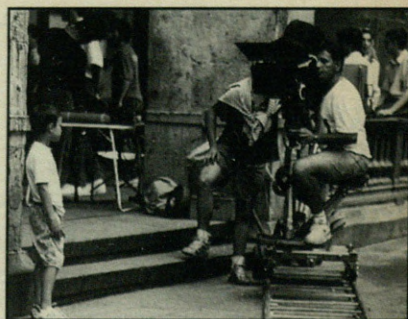
Arabako **Salinas de Añana** herrian
Sorotan Bele musika-talde hondarribi-
tarrak kontzertua eskainiko du gaur,
herriko enparantzan. Kontzertua goi-
zaldeko 01.00etan hasiko da.

«IMAJINA EZAZU EUSKADI»

Donostiako Central Hispano banke-
txeak «Imajina ezazu Euskadi»
Pintura, Argazki, Poesia eta Ipuin
Lehiketa antolatu du. Lanak aurkez-
teko epea gaur amaituko da. Parte
hartzeko asmorik duenak Askatasu-
naren Etorbidea 17ra jo beharko du.

IRAILAK 1 ZINEMA IKASTAROAK URNIETAN

igandea
Gaur hasi da Urnietako Zi-
ne Ikastaroetarako izena
emateko epea (urriaren 15era arte
dago zabalik). **Ikastaroek datorren**
azarotik ekainera arte iraungo du-
te. Ikastaro hauek Sarobe arte esze-
niko gunean izango dira eta denetarik
eskainiko da: **muntaia, ekoizpena,**
gidoilaritza, zinemaren teoria,
soinua... Ikasturte guztiagatik

Lekeitioko Euskal Zinema eta
Bideo Bilerak bere XVIII. edizioa
beteko du aurten. Bilera hau
abenduaren 6, 7, 8 eta 9an izango
da, baina izena eta filmeak edo
bideoak emateko epea urriaren
22an amaituko da. Filmeetan
jorratu beharreko arloak
argumentua, dokumentala edota
animazioa izango dira, eta
argumentua, dokumentala edota
gai libre bideoetan. Sariak
mardulak izango dira. Argibide
gehiago nahi izanez gero, hots
egin ondoko telefono zenbakira:
94-684 02 58.

M O K O F I N A

Udazkena heldu da

Depresioak ere bai, motibo
askorengatik: oporraldiak
amaitu, ikastolan hasi behar,
arropa astuna, hamaika libu-
ru, jostailu eta produktu ero-
si behar betiko soldatetik,
eguraldia goibeldu, eguna
moztu eta gaua luzatu...

Depresioarekin ahazteko
arrazoirik ere ez dugu falta-
ko, ordea: mendira irten be-
zain pronto eta hostoa lurre-
ra erori dela ikusi batera, lur
horretantxe ikusiko ditugu
onddoak, giltzurdinak, txan-
pinoiak, mingorriak, galan-
pernak, esnegorriak, tripa-
kiak, ziza horiak, gaztainak,
urrak, ezkurak... hau da,
zuk, erbiak edota hamaika
hegazitik gustura jateko mo-
duko gutizia. Dena jaki. Ba-
dirudi jakiaren mundu hori

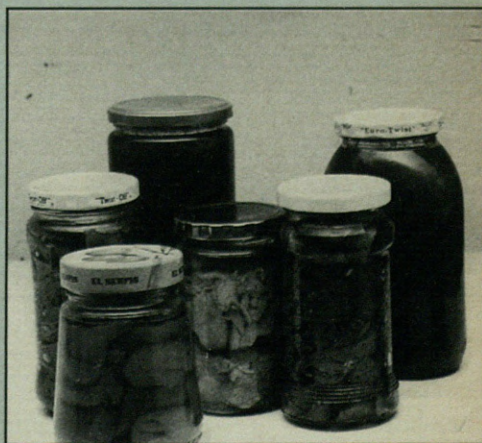
azeleratu egiten dela, ia gai-
nean dugun lozorro luzeko
neguari begira.

Denbora ez da alferrik pa-
sa eta, Euskal Herri honetan
bizitzen jarri ginen hastape-
netan ez bezala, duela lau
bat milatxo urte ikasi ge-
nuen nekazaritzan eta abel-
zantzan. Lezioa ikasi ge-
nuen, nonbait: kontua ez da
har-ta-jan bakarrik, gorde-
tzea baizik. Hortxe asmatu
genituen hurrengo kapitulu-
ren batean azalduko ditu-
gun kontserbak: dena gor-
deko dugu txarrotan, potot-
tan, izozkailuan, ilunpetan,
lehorrean, gatzetan, hes-
tean, gantza eta koipetan...
egiazko artea borobilduz,
batzuetan.

Oraitxe izango duzu au-

kera azokara
joan eta ne-
gu-udaberri-
rako pro-
duk-tu-a-k
merke erosi
eta kontser-
batzeko:
frutak (me-
lokotoiak,
sagar-rak,
irasagar edo
menbriloak,
masustak,
udazkeneko

udareak, magurdi eta basa-
ranak, pikoak, mahatsa...),
barazkiak (tomateak eta pi-
perrak, bereziki), ekosarie-
tan erregina den babarruna,
potxa oraindik; azkeneko
hegaluze eta atunak, olaga-
rroak; gaztainak, urrak, ehi-

zakiak, pateak... amaierarik
gabeko biltegia osatuko
duzu, hiru baldintza hauek
betez gero: toki, diru eta as-
tirik izatea. Ez da ez txori-
kaka ■

EDORTA AGIRRE

325.000 pezeta (13.000 libera inguru)
ordaindu behar dira.

LAPURTARREN BILTZARRA

Gaur jai egun ederra izango da **Ustari-tzen, Lapurtarren Biltzarra** egingo baita. Eguna ospatzeko ekitaldi franko: goizeko 11.00etan gurdi apainduen ibilaldia egingo da (herri bakoitzak gai propioa hautatuko du); 13.00etan muxikoak; 14.00etan bazkaria; 17.00etan Muskildiko taldearekin dantza ikusgarria; ondotik, «Ezpela» haur abesbatzak ekitaldia eskainiko du; 18.30etan, **Txa-kun, Muxikoak eta Zaldiboborekin** dantzaldia. Horrezaz gain, egun osoan animazioa nagusi izango da.

ERREENTERIAN MUSIKA IKASGAI

Euskal Musika Tresnen eta Teknika Bokalaren ikastaroa gaur hasiko da, datorren ekainera arte irauteko, astean

ordubetez. Txalaparta, alboka, panderoa, dultzaina edo gaita eta teknika bokalari buruzko ikastaroak izango dira, hain zuzen.

IRAILAK 2^a TAILA IKASTAROA ARETXABALETAN

astelehena

Gaur hasita, Nafarroa kaleko **Okila taldearen tailer**

lerrean taila ikastaroa antolatu dute. Astelehen, astearte eta astezkene-tan izango da ikastaroa, arratsaldeko 18.00etatik 20.00etara. Guztira, 60 orduko iraupena izango du. Izena emateko, Okila taldearen tailerrera, udal-letxera edota kultur etxera jo.

TAILER ETA ERAKUSKETAK

Getxoko Kultur Etxearen eskutik, bi ekimeni emango zaie hasiera gaur. **95-96 ekitaldirako tailerrak:**

Urriaren 1ean, Gipuzkoako ikastolen aldeko jai handia egingo da Donostian: Kilometroak 95. Urtero legez milaka lagun bilduko dira, aurten Donostiako Ulla aldean, euskararen eta Gipuzkoako ikastolen alde. Jaia alaitzeko, ekitaldi franko izango dira: musika, antzerkiak, kalejirak, dantzariak... Horien artean, Anoetako belodromoan arratseko 18.30etan «Iparragirre Hegalaria» musika-antzerkia eskainiko da, Gontzal Mendibil Iparrigerren paperean dela.

E T X E Z U L O A N

Udazkenaren sotoan, negua gainean

Landareen inguruan dabile-nak badaki kontuak aurretik atera beharraren berri eta udazkenaren sotoan edo eskaratzen garen honetan, nahi baino lehenago negua gainean izango dugula pent-satu beharra dago.

Negu gordin, luze eta askorentzat gogaikarrian etxe barrua lorez jantzi eta alaitzeko aukera bikaina dugu: **erreboilak**. Eta, zer dira erreboilak? Erreboilak, belar itxurako landare ahulek urtetik urtera irauteko lur azpian osatzen duten erreserba bat besterik ez da. Adibide ezagunena **idi-bihotza** edo **tulipana** da.

Landareon zikloa motza da. Lehengo urtetik erreboi-

lan pilatuta dituzten elika-gaien bizkar, udazkena eta neguko bizpahiru hilabete-tan hostaia eta lorea garatzen dituzte. Lorealdi ondo-ren hostaiak, hurrengo ur-tera arte iraunaraziko dion elikagai erreserba pilatuko du lurpean den erreboilan.

Beraz, neguan 'balizko olaz' gogoratzea nahi ez baduzu, ekin erreboilak landatzeari, haxe baita sasoi-a, eta... garaian, garaikoa, garaiz. Aukera zabala da, bai espezie aldetik (**idi-bihotza** edo **tulipana**, **hiazintoa**, **nartxisoa** eta abar), bai espezie bakoitzaren baitan (koloreak, garaiera...).

Erreboilak landatzeko, bi aukera dituzu:

* Lurrik gabe, dreñaia-zulorik gabeko beirazko edo lurrezko ontzian. Hauetan garbitutako harri txintxarra eta egur-ikatz puxka batzuk jarri, erreboila kokatu eta azpiraino urez bete.

* Lurrean, ohizko zulodun lorapotean. Erreboila bera

baino bi zm. gehiago lurrez estali eta maiz ureztatu.

Lurrik gabe landatzen badugu, hurrengo urterako ez du elikagairik pilatuko eta lorealdia amaitzean erreboila bota egin beharko dugu ■

JAKOBA ERREKONDO

ehungintza, komikia... Bigarrenik, bi erakusketa: Algortako Kultur Etxean, mikologia erakusketa, eta Erromokoan, Felisa Urracaren akuarela erakusketa.

ANTZERKI IKASTAROAK GASTEIZEN

Eszena Arte Tailerrak antolatutako antzerki ikastaroak gaur hasiko dira, eta datorren uztailaren 7ra arte iraungo dute. Izen emateko epea urriaren 6an amaitzen da.

IRAILAK 3 ESKULAN IKASTAROA

Gaurtik apiril amaierara arte **Jardun Elkarreak eskulan ikastaroa** antolatu du Bergaran. Ikastaroa, astearte eta ostegunetan, 15.30etatik 17.00etara, Gartzela Zaharrean izango da.

IRAILAK 4 «HARRIZKOA...» ERAKUSKETA ALTZAN

asteazkena

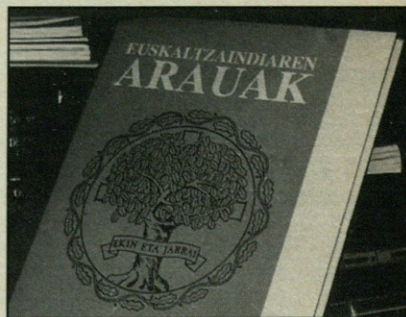
Altzako Casares Kultur Etxean **Julio Martinezen**

«Harrizkoa...» erakusketa dago zabalik joan den irailaren 21az geroztik, eta gaurkoa du azken eguna zabalik. Orotara, **harrian egindako 15 lan** ikusgai, guztiak ere egilearen harrirekiko maitasunaren adierazle. Erakusketa arratsaldeko 17.30etatik 21.00etara dago zabalik.

IRAILAK 5 ERLAZANTZA IKASTAROA

osteguna

Donostiako **Arteaga-Zabalegi fundazioak** datorren urriaren 7tik 28ra bitartean erlazantza ikastaroa antolatu du. Ikastaro honetan parte hartu ahal izateko izen emateko epea gaur amaitzen da.

«Itzulidatz» ikastaroa urritik aurrera astearte eta ostegunetan arratsaldeko 15.00etatik 21.00etara izango da, Donostiako Gros auzoko Zabaleta kalean, 44. zenbakian. Ikastaroaren helburua euskarazko idazkuntza eta itzulpengintza lantzen irakastea da, Euskaltzaindiaren arauen berri emateaz gain. Bereziki irakasleei eta komunikabideetan lan egiten dutenei dago zuzendua. Izena emateko epea urrian amaituko da. Informazio gehiago nahi izanez gero 29 29 31 telefono zenbakira deitu.

O S A S U N A

Endoskopia, mesederako den teknika

Endoskopia ospitaletan ia errutinazko teknika bihurtzeak aldaketa handiak ekarri ditu gastroenterologiaren mundura. Eta hori terapeutikan nabaritu da gehienbat, bi adibideok adierazten diguten bezala: odoljario digestibo altuak zituzten pazienteen heriotza-tasak asko gutxitu dira tratamendu endoskopikoa-ren ondorioz, eta hainbat patologiarren kasuan (behazuneko harriak, kasu) ospitaleko egonaldia 10-15 egunetik pare bat egunera jaitsi da.

Teknika berriaren abantaila nagusia bere agresibitate eskasetik dator: endoskopiak pazientearen sabe-

lari ia ez dakarkio agresiorik eta horregatik gaixoak egoera normala berreskuratzeko garai bateko kirurgia tradizionalarekin baino denbora laburragoa behar du.

Orain 20 urte endoskopia beste prozedura diagnostikoekin emaitza oso argiak lortzen ez ziren kasuetara soilik mugatu behar zela esaten zen. Gaur egun, ordea, bera da sistema digestiboko prozesu gehienetan lehen aukerako miaketaprozedura. Baina diagnostikorako oso baliagarria izan arren, tratamenduan ekarri du ikaragarritzko arrerapena: hestegorriko barizeak, behazun-bidee-

tako harriak, hestegorriko estuguneak, eta tumore-motak batzuk ere tratatzen dira endoskopiaz; orain 15 urte gastroenterologoen zatere pentsaezina zen zerbait, egun errutina bihurtu da.

Eta zer da, bada, endoskopia? Hodi digestiboa (hestegorria eta urdaila gehienbat) miatzeko aukera ematen duen teknika: ahotik sartzen diren aparatu eta tresna optikoen bidez es-

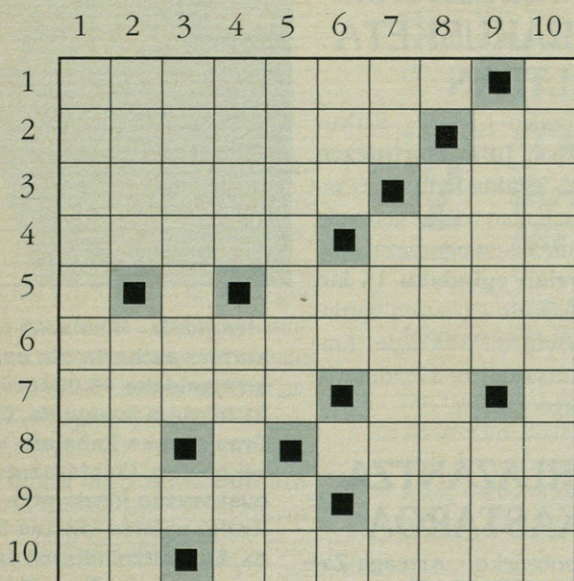

pezialista nahi duen lesio edo zokoraino iritsiko da, inolako ebakirik egin behar izan gabe ■

JABIER AGIRRE

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Bola-jokoan aritzeko instalazio. Bokala. 2.- Sakona ez dena. Ez eme. 3.- Iparraldean, kanpora. Ipar Euskal Herriko alderdia. 4.- Txori mota. Asiako estatua. 5.- Lehenengoa. Kontsonantea. Tuberkulo mota. 6.- Zaraitzuko. 7.- Arbasoa. Non atzizkia. Berrogeita hamar. 8.- Lutezioaren sinbolo kimikoa. Bat. Jakiak egosteko ontzi. 9.- Arrazak. Kontinente bat. 10.- Bokak bikoitza. Toka, noakio.

GOITIK BEHERA: 1.- Bale arrantzalea. 2.- Ozenki. Landare mota. 3.- Nafarroa Behereko udalerria. Bostehun. 4.- Soro. Zerbait egiten hasten. 5.- Tratamendu medikoa. Errepikatuz, fruitu tropikala. 6.- Betekada. Kanpo. Bokala. Bokala. 7.- Ukoaren erdian. Handiak. 8.- Iodoaren sinbolo kimikoa. Denborale. 9.- Itzal. Arrazoi. 10.- Erakartzen dutenak.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Etekinak
Ohiturak
Urraketa
Zaborrak

7 letra

Adierak
Errekin
Ezabatu
Ugaritu

4 letra

Ahia
Andu
Arau
Arin
Arra
Bake
Bera
Bero
Eria
Igel
Isun
Jaki

Leze
Lezo
Lika
Neka
Onak
Orai
Ortu
Otia
Sena
Tiki
Tiro
Xake

3 letra

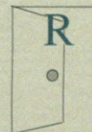
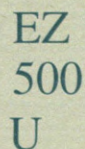
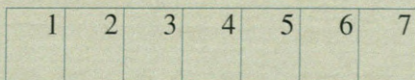
Aki
Era
Nik
Rik

2 letra

Ia
Na
Ra
Ri
Ro
Si
Ut
Xa

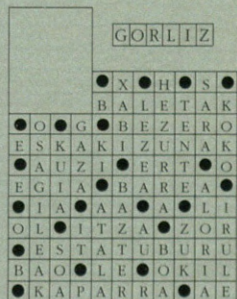

—Hieroglifiko a—

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama

Lau, R. Meak, 9. A. Noiznahi, 10. Kralak, Kin.

Kate hitzak

Hieroglifikoa:

Hargin

Bosteko ttipiak

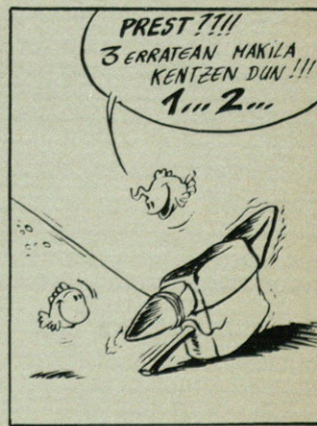
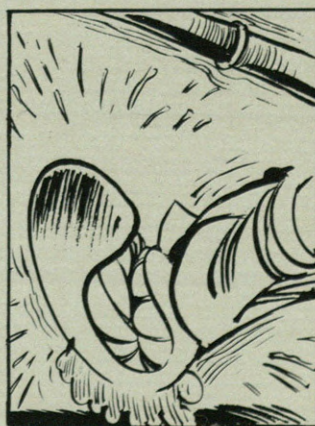
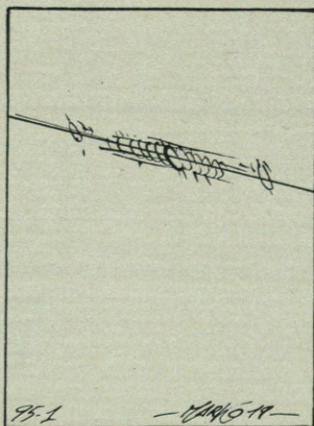
A 1. Amoral, 2. Oñati, 3. Anaiatz.

4. Ataka. 5. Elizak.

B 1. Iholdi, 2. Oscak, 3. Elorri.

4. Darin. 5. Zikina

Komikia

Berriketa gutxiago eta fundamenteu gehiago

BERE baitan bakean denak, bakea kutsatzen ditu denak» dio Joxean Artek bere poesia ezagunean, nire eritzirako giza gatazka ororen konponbiderako giltza nagusia emanez. Bakea, bakerik ez da. Kontzeptu abstraktu guztiaz bezala, zeharbidez hitzegin genezake bakeaz, justiziaz, askatasunez edo maitasunaz aritzen garen legez.

«Bakea bidea da» zioen Ganhdik. Ez helburua, ez utopia, ezta bitartekoa ere, bidea. Gatazka, sesio eta liskarretan oinarriturik ezin izan daiteke bakegile. Jarrera horietatik ultzerak ateratzen dira, giro guztiak lanbrotzen eta, azkenean, bazterrak erretzen. Gaur inoiz baino ozenkiago aldarrikatu beharra dago bakea bake-jarreratik eraikitzen dela edota gure buruak engainatzen dihardugula, ihesian, beti aurreraka ihesian, noiz-bait, batek daki noiz, arrazoi eman-gio digutelakoan. Bai zera!

Ez dugu kanposatuetako bakerik nahi, bizi egin nahi dugu eta aurrera egin edozein gizarte modernuk dituen kontraesanak gaindituz eta korapiloak askatuz. Baina, aldi berean, argi eta garbi izan behar dugu bake eskatologikoa ez dela mundu honetakoa, transzendentea baizik. Justizia eta askatasun osoa, ematekotan, Josafateko zelaian emango dela. Mundu honetan, teknologiak nabarmen aurreratzen ez badu behintzat, beti izango dela heldulekurik liskarretan bizi nahi duenarentzat.

BAKE-BIDEETAN barna abiatzeko indarkeriaren eta perfekzionismoaren haziak errotuegi daude gurean: fundamentalismoaren adar bel-

JOXE JOAN TXABARRI

EAJko diputatua

tzenak hazi zaizkigu, eta bertakoak direnez, ez ditugu ikusi nahi, baina, zinez, egon hor daude. Perfekzionismoa hutsala da. Hiperkritizismoa besterik ez du lantzen eta, ondorioz, konponbiderako indarkeriazko jarrerak bultzatu eta sendotzen, geroz eta okerrago geroz eta hobe delakoan. Bake-girorik ezin da, ordean, berdin pentsatzen ez dutenengan zauriak ireki eta etengabe bertan be-

hatza sartuz. Gatazkaren alde batean zein bestean hiritar gehiegitxo dago min eginez arazoaren amaierara iritsi daitekeela uste duenik.

Era berean, nire iritzirako, alde batera utzi beharra dago diskurtso ontologikoa: omen garen horrek jan eta irentsi egiten baikaitu. Bake-bideak baditu gurean bide alternatiboak, jarrera pragmatikoei lotuz. Esaterako, hain euskaltzale izan partez, euskaraz bizi, euskaraz hitzegin eta idatzi; 'Egunkariaren' alde egon partez, egunero erosi eta irakurri «Egunkaria»; superabertzalea izan partez, Aberria eraikitze aldeko egitasmoetan parte hartu, indarrak berriketa hutsaletan eman partez.

GEHIEGI hitzegiten da bakeaz, gizarte moderno zibilizatuen jainkosa berria baitlitzen. Segidan sutara egur gehiago botatzeko. Eskizofrenia sozial kolektiboan zeharo mugildurik gaudela iruditzen zait askotan. Alderdi, gizatalde, komunikabideek maila teorikoan duten diskurtsoa: su-etena behar da, giza liskarren maila jaitsi, bake bidean jarri,... guzti horrek zerikusi gutxi du gero euren eguneroko praxian alderdi, gizatalde edo komunikabideok egiten dutenarekin. Hemen ahal duenak ahal duenean sua pizten du, hori bai, beti auzoan, su-hiltzaileen jarrera kritikatu eta, jarraian, nor den suteon arduradunaz gogoeta sakonak eskaintzeko. Erotu egin ahal gara?

Bake-bidean jarrera baikorrak, ekimen ausartak, fundamentuzkoak, behar ditu gurean. Gezurra badirudi ere, bakegile izatea bera, esaterako. Fundamentua.

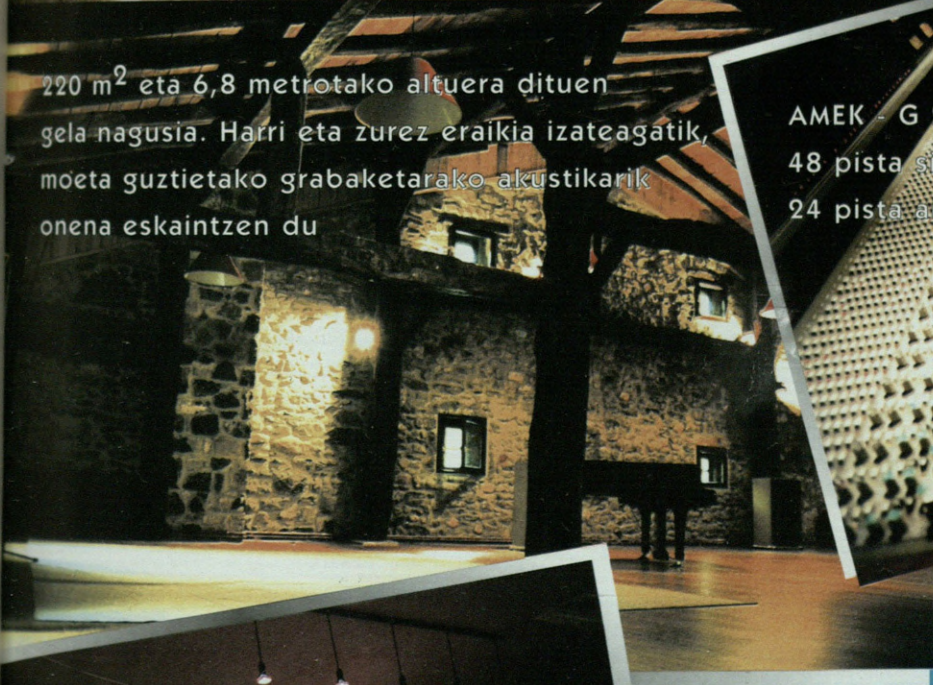

Estudioa

Etxezarreta Baserria
•AMASA•

220 m² eta 6,8 metrotako altuera dituen
gela nagusia. Harri eta zurez eraikia izateagatik,
moeta guztietako grabaketarako akustikarik
onena eskaintzen du

AMEK - G 2520 automatizatua den mahaia.
48 pista sinkronizatuak
24 pista analogiko + 24 pista digital

60 metro karratutako kontrol ROM bat

Disketxea

Paseo de los Arbustos 2
20.009 - DONOSTIA

Bulegoa 21.90.63 - 21.75.43 Faxa 21.93.22

Almazena: 46.29.64 Faxa: 46.29.64

IKASLE ETA UNIBERTSITARIAK

Zure neurriko aurrekontua eska ezazu.

Aste Zuriak elurretan, sky asteburuak, ikasketa bidaiak, aste berdeak, izadi-egonaldiak, aisialdiko udalekuak, goi mendiko kanpamentuak, hizkuntza ikastaroak, multiabentura-asteak, bela ikastaroak, eta abar. Egonaldiak aterbetan, kanpamentuetan, ostatue-

tan, hoteletan eta apartamenduetan. Nazio edo Nazioarte mailako "zure" bidaia prestatuko dizugu, zure atseginera eta zure sakelera egokitua. Gainera, zure bidaia ordaintzen lagunduko dizugu, kostu gehigarririk gabe.

zatoz gugana!

URRIKO ESKAINTZAK

Egipto:.....	(11 egun, 6 gau untzian) ...	117.900
Brasil-Rio-Iguazu	(8 egun)	137.900
Brasil-Salvador-Rio-Iguazu	(11 egun)	152.900
Brasil osorik	(11 egun)	209.900
Vietnam-Kanbodia	(15 egun)	299.500
Karibe Itasaso eta Cartagena de Indias ...	(9 egun untzian)	129.500
Costa Rica	(8 egun)	194.500
San Andres Irla.....		119.500
Margarita Irla		105.500
Cuba	(Gasteiztik)	89.900
Txina Milaurtekoa.....		219.500
Seychelles Irlak	(7 egun)	122.500
Maurizio Irlak	(10 egun)	175.500
Kenia Safaria	(7 egun)	169.900
Kenia eta Tanzania	(14 egun).....	315.000
Kenia eta Seychelles	(14 egun)	275.000

ARGIA

ASTEKARIAREN
GEHIGARRIA

KILOMETROAK 95

1.545. zenbakiarekin batera dohainik banatutako gehigarria / 1995eko urriak 1

Donostialdeko altxorrak

Javier Juanes

PUBLIZITATE
ARDURADUNA:
JOSU
MARTIKORENA

ERREDAKZIOA:
ARRITXU ZELAIA
JOSU TELLABIDE

ARGAZKIAK:
ARTXIBOA
ALBERTO ELOSEGI

DISEINU ETA MAKETAZIOA:
ANtza SAL

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA
ANtza SAL

Donostiako Gaztelupeko... ● **Oarsoko Oiartzun**
zaharra ● **Xenpelarren Erreterria** ● **San Juan,**
San Pedro: Pasaia ● **Santo Kristo Lezoko**
Hernani, Urumeako ataria ● **Astigarraga**
Urnietako lur oparoetan ● **Lasarte-Oria zahar hura**
Usurbilgo horma zaharrak

 Urrats
Euskaltegia

Katalin Erauso, 21 behea
Tel.: 46 55 93
AMARA BERRIA

ILazKI
Euskaltegia

Konstituzio plaza, 5 -2
Tel.: 42 49 10
PARTE ZAHARRA

HITZEZ
Euskaltegia

Kolon pasealekua, 5 behea
Tel.: 27 81 55
GROS

DONOSTIAN EUSKARA IKASI

DONOSTIAKO IKASTOLAK

PARTAIDETZA SOZIALEKO IKASTOLAK:

**HERRI AMETSA
ZURRIOLA
AXULAR
S. TOMAS
BARANDIARAN**

AUZOA
TELE. /FAXA
ZONA
Tel. /Fax

BIDEBIETA -1
39 35 20 / 40 06 49
GROS
27 25 87 / 32 00 62
AIETE
21 47 57 / 21 84 88
IBAETA
21 60 44 / 21 23 61
IBAETA
21 66 37 / 21 99 74

HAURTZAINDEGIA

GUARDERIA

3 hilabete - urte 1
3 meses - 1 año

HAUR
HEZKUNTZA
EDUCACION
INFANTIL

2 urte
2 años
3-5 urte
3-5 años

O.H.O.

E.G.B.

6-13 urte
6-13 años

B.B.B

U.B.I.

B.U.P.

C.O.U.

14-17 urte
14-17 años

ZERBITZU
OSAGARRIAK
SERVICIOS
COMPLEMENT.

Jangela
Comedor
Garraioa
Autobus

EKINTZA
OSAGARRIAK
ACTIVIDADES
COMPLEMENT.

Kultura
Cultura
Kirola
Deportes

IKASTOLA PUBLIKOAK:

**AMASORRAIN
AITOR
ARANTZAZUKO AMA
IKASBIDE
JAKINTZA
ORIXE
IBAI LIZEOA
MARTUTENeko L.H.I.**

AÑORGA
37 08 72 / 37 08 60
EGIA
28 21 32 / 27 56 25
AIETE
21 47 57 / 21 84 88
IBAETA
21 60 44 / 21 23 61
IBAETA
21 66 37 / 21 99 74
AIETE
21 47 57 / 21 84 88
IBAETA
21 60 44 / 21 23 61
IBAETA
21 66 37 / 21 99 74

* ERTAINEKO IRAKASKUNTZA LANBIDE HEZIKETA
B.T.I. - REM - FORMACION PROFESIONAL

GOIMAILAKO IKASKETAK
ESTUDIOS SUPERIORES

DONOSTIALDEKO ALT XORRAK

Gaur Donostialdea deitzeko ohitura sartua da gure artean, baina beti gure zaharrendik entzun izan dut gure lurralde txiki hau Beterri deitzen dela. Norbaitek esango du Beterri izenarekin eremu zabalago bat ezagutzen dela; batzuek Tolosaraino eramaten dute, beste batzuek Legorretaraino, baina zalantzarik ez dago gure ingurua Beterriko kostaldea dela. Lurralde zinez txikia eta bihurria da, hainbat mendi, mendixka, baso, erreka, ibai, bide, errepide, auzo edo kalez gurutzatua. Hain da nahasia ia ezezagunak direla zenbait txoko eta bazter. Badira hainbat alditan bertatik pasa izan garen zenbait leku, bista aurrean eduki edo ondotik pasa izan arren, arretarik jarri ez diegunak. Izan ere, hain presaka ibiltzen gara, beti ziztu bizian, lau gupil duten gure makina zatar hauekin, airea gasez kutsatzen, zarata egiten, batera eta bestera. Bizitzeko lana behar, eta gure altxorrak ahazturik, abandonaturik dauzkagu. Altxor hauek ezagutuz bakarrik maitatuko ditugu. Pertsonak atsedena behar du, bizitzeko, bere ingurua ezagutzeko eta maitatzeko denbora. Ezagutzen ez dena ezin da maitatu. Honela suntsitzen dira hainbat etxe eta paraje. Gizarte honetan badirudi gure ondarea zaintzeko eginkizuna duten agintariak berataz lotsatzen direla. Pentsatzen dut -pentsatu nahi dut- ondare hau ez dutela ezagutzen, eta honen ondorioz ez dutela maitatzen. Sarrera honetan adierazi nahi nuke lasaitasun handiz ezagutu behar direla leku hauek, poliki ibiliz, oinez, parajea dastatuz, ingurukoekin mintzatuz. Gure baserrietako aiton-amonek asko dute kontatzeko, beraiek beste garai batzuek ezagutu baitzituzten. Beraiek dira ohituraren gordailu. Beraiekin astiro astiro mintzatzen bagara hemen agertuko

JOSU TELLABIDE

Etnografoa

diren altxorrak baino gehiago ezagutzeko aukera izango dugu.

Oso bidaia luzea egingo dugu, bisitatuko dugun lurraldea txikia izan arren. Baina errepikatzen dut ingurua ongi miatzen badugu eta begiak argi ditugula ibiltzen bagara, hainbat ezusteko izango ditugula; sarritan atseginak, beste batzutan tristeak, ikusi dugunaren egoera sentituta.

Donostiatik hasiko dugu bidaia, gure hiriko Alderdi Zahar eta erdialdetik. Hauek jendearen gehiengoarentzat ezagunak dira; Antigua, Amara, Gros... Hiriko beste auzoak ere ezagutzen dira, baina Igeldo aldera abiatzen garelarik, zenbatek ezagutzen du Tximistarri edo Din-Din iturri?. Ziur aski, oso jende gutxik. Hauek bezala jende gutxik ezagutzen ditu Ibaeta, Lugaritz edo Amara. Eta Ulian, Egian, Loiolan eta zer esanik ez Altzan bada altxor ugari ezkutatua, aurkitua izateko zain.

Oiartzun izango da Gipuzkoako baserri-oinetxe gehien duen herria. Merezi du bere haraneko Altxibar, Iturriotz, Ergoin edo Elizalde

auzoetako sekretuak ezagutzea. Benetan dizuet eskertuko duzuela oinezko ibilaldi bat Iturriotz auzotik, Ozentzioko ermitatik gora, Goizuetako bide zaharra jarraituz Añarbeko oihanak ezagutzera.

Orereta hiri zaharrak, "Villanueva de Oiarso" deiturarekin sortu zen hiri hark, benetako altxorrak gordetzen ditu bere baitan, ingurune zatartu batez inguratua egonda ere. Pasaian, eta batez ere Pasai Donibanen paseatzek oroimen onak utziko dizkigu beti. Lezo bisitatzen dugularik, Santo Kristoren basilika ikusi gabe ezingo dugu alde egin. Lezoko Santo Kristori zitzaion fedea oso urrunera zabaldu da.

Hernanin begiak ondo zabaldurik bisitatzeak ere merezi du, ondoren Urumea bailaran zehar hamaika bazter ezagutzera abiatuz. Astigarraga herri txikia, berriz, oso gertu daukagu Hernani eta Donostiatik. Beterri guztian bezala, herri honetan ere sagardotegiak ezagunak dira eta jarraian proposatuko diren bisitek sagardotegietarako planak osatzen dituztela pentsatzen dut. Urnietako bisita Adarra mendira oinezko txango batez osatzea interesgarria delakoan nago.

Lasarte eta Orian, herri berria izan arren, ikusgarria da Brigiden Komentua, eta paisaia politak ikusteko aukera ere bada Oztaran auzoan paseatuz.

Usurbilen -eta Aginaga eta Zubietan- zinez ederrak diren etxeak dau-de, eta bertara inguratzen denak gauza ugari ikusteko aukera izango du. Bukatzeko, eta lasaitasun pittin batekin, Andatza mendira bira bat ongi etorriko litzaiguke, historian zehar Orreagako kolegiatarena izan zen Iri-sasi mendi oihantsuaren altxorrak ezagutzeko.

Kilometroak

egiten
gora eta behera
euskarara indartzen
egunetik egunera.

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

KULTURA SAILA

Hizkuntza Politikarako Sailordetza

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Viceconsejería de Política Lingüística

DONOSTIAKO GAZTELUPEKO...

Donostiako portua da Donostiako lekuri ezagunetarikoa

Nafarroako Antso Jakitunaren garaian, XII. mendean, Izurun izeneko herrixka zegoen lekuan sortu zen Donostia. Hernaniko lurrean zegoen hiri berrian, biztanle gune txikiak eratu ziren, gaur Antigua deitua den auzoan osatu zen hauetako bat. Hortik datorkio izena auzo honi, "San Sebastian el antiguo" deituratik alegia. Hiribildua sortzean inguruko biztanleak hiri berriara hurbildu ziren, Gaskoiak izan ziren hasierako biztanleak, biztanlego honen adierazgarri ditugu abizen eta leku izen zaharrak, adibiderako Aiete, Miramon, Morlas...

Donostia izena orain dela gutxira arte dokumentu ofizialetan idazten ez bazen ere, 1572ko grabatu baten izen horrekin agertzen da, horrela dio grabatuak: "Sant Sebastianum, vulgo Donostien ad marem oceanum insigne regni Guipuzcoa".

Urgull gazteluaren eta gaur egun Boulevard-a denaren bitarteko eremuan kokaturiko hiriak setio eta eraso ugari jasan zituen mendeetan zehar, baita suteak ere, abuztuaren 31n ospatzen dena adibidez. Joan

den mendearen erdialdera harresiak -duela gutxi parking baten eraikuntzan azaldu ziren horien arrastoak- bota ziren, eta honekin batera hasi zen Donostiako zabalkundea.

Donostiako harresi barnea zen hirian -gaur Alderdi Zaharra denean- aipatu beharrekoak dira, San Bizente Eliza, Santa Maria Eliza, San Telmo komentua (egun museoa dena) eta Konstituzio plaza.

Donostiako danborradak mundu osoan ezagun egin

GIPUZKOA ANBULANTZIAK. S. COOP.

- 24 orduko zerbitzua
 - 70etik gora ambulanzia
 - "MEDIKALIZATUTAKO" unitateak
 - Anbulantzia arinak
 - Anbulantzia hornituak
 - Elbarrientzat egokitutako unitateak
 - OSAKIDETZAekin akordioak
 - Aseguru pribatu eta partikularrak
 - Osasun-garraio arloko profesionalak
 - Egoitzak probintzia osoa
- Tel: 33 03 30* Tel. bulegoak: 55 60 66 Fax: 33 15 95

duen plaza hau Plaza Berria modura ere ezaguna zen lehen, plaza zaharra Boulevardeko erlojua deituan baitzegoen. Urgulleko gaztelua eta jira-biran dituen gotorlekuak bisitatu beharrekoak dira,

Igeldo mendian, Txubillo Dorrea aurkitu dezakegu

baita portu ingurua ere. Portua lau auzok osatzen dute, San Pedro, Pixepel, Mollako etxeak eta Kaiarribak. Portuan daude Untzi Museoa eta Aquariuma ere.

Erdi aldean Alderdi Ederreko lorategi ezagunak ikustekoak dira baita kasino izateko sortua eta gaur udaletxea den eraikuntza ere. Gehiegi urrutiratu gabe Askatasunaren hiribidea eta Artzai Onaren katedral neogotikoa daude ikusgai.

Erdi aldetik aldenduz, Donostiako lekuri prezia-tuenetarikoa bilakatu den

Kontxako pasealekua igaro ondoren, Antigua auzora heltzean, Miramar jauregia edo Erreginaren jauregia ikus daiteke. Jauregi hau mende honen hasieran hiriak Hausburg Lothringengo Maria Kristinari oparituriko lurretan eraiki zuten.

Antiguitatik Igeldora joan nahi duenak bi aukera ditu, bata kostako bidea hartuz eta bestea funikularra hartuz. Igeldo mendian edo Donostiarrek Txubillo deituan dago garai bateko itsas farola zaharra; gaur eguneko faroa beheago dago. Farola zaharraren inguruan dago atrakzio parkea: zaharkitua baina bere xarma duena.

Hemendik kostaldeko ibilbideak hartuz gero Tximistarri moduko leku paregabeak ikusteko aukera dago. Diotenaren arabera tximistak jo eta puskatu zen arkaitza da hau.

Igeldoko herria, Gipuzkoako beste askoren modura, baserriar herria da, nahiz eta etxe berriak egin, oraindik mantentzen du bere itxura. Bi auzotan zatitua dago, Arrokaldea (itsasaldea) eta Ibaetaldea (barnealdea).

Amoene baserriaren lurretan gotiko garaikoa den Din-Din iturri ikusgarria dago, dirudienez iturri honen harlanduak Igeldoko San Pedro Eliza zaharreko harriak dira.

Igeldoko Tximistarri deituriko harri ikusgarriaren inguruan hainbat mito ezagutzen dira

Din-Din iturritik Igeldoko plazara bidean baserri ugari daude, Bengoetxe, Habana... San Pedro Eliza dagoen plaza berean daude, pilotalekua, probalekua, ostatuak eta abar.

Plaza honetatik Mendizoz-

Amoene baserriaren lurretan dago Din-Din iturria

rotz aldera abiatuz gero, bide ondotik hurbil harrespila eta trikuharriak ikusteko parada aparta dago. Inguru hau utzi eta Ibaeta aldera jaistean hainbat baserri zahar eta eder dauden lekura hurbiltzen gara.

Inguru honetako ederretarikoa Ariztegieta baserria da, izen bereko sendi botereetsuaren oinetxe izanikoa da, botere horren adierazgarri delarik aurrealdeko armaria. Ariztegieta gain bada beste baserri ikusgarriak ere. Ganboa eta Baldazar besteak beste.

Ibaetan Iribar edo Munca moduko baserri zaharrak ikus daitezke. Iribar baserriak oraindik gordetzen du XVI. mendeko atalburu aparta. Portu etxe baserria ere Ibaeta auzoan aurki dezake-

LEGAZPI
euskaltegia

hau da zure aukera

Informazioa eta matrikula
Lasala enparantza, 3. behea
Tfnoa. 42 43 66
(BALE PROGRAMAK - HABEEN DITU BAKETIA)

ITSAS MENDI
Karabanak

- Autokarabanak:
HYMER, PILOTE, BENIMAR, RIMOR
- Karabanak:
KNAUS, ROLLER
- Erremolkeak:
- FURGONETEN ERALDAKETA

ANDOAIN 20140 Autobide ondoan
Tel: (943) 59 32 90

XVI.mendekoa da Zubietako Aliri baserria

gu, harrigarria bada ere ize-
nak dioen bezala: garai bate-
an portu izan zen lekuan da-
go etxe hau. Etxe honen on-
dotik, mendixketan barrena
Urretziko gainera joanez ge-
ro, Aingeru Goardakoaren
ermita ikus daiteke, autopis-
tatik hurbil: ermita hau Do-
nostiako bakarretakoa da.

Zubietako Donostiako ba-
rrendegia da, historikoki
Usurbilekin zatitua egon da.
1371.ean Usurbil hiribildua
sortzean, Zubietako base-
rrien heren bat Usurbilera

bildu zen, beste bi herenak
Donostiarekin jarraitu zute-
larik.

Zubietara Aliriko zubia
igaro ondoren heltzen gara,
zubiaren izen bereko XVI.
mendeko etxeaz gain, badira
baserri ederrak inguru hone-
tan. Hor ditugu adibiderako
Artzabaleta, Petritza, Iri-
goien, Berridi eta Aizpurua.
Azken hau, zalantzarik gabe
Donostia aldean izan den
etxerik boteretsuena. Aizpu-
ruan bildu ziren inguruko
jauntxoak Donostiaren 1813-
ko suntsiketaren ondoren hi-
ria berregiteko asmoz.

Zubietako herrian dago Gi-
puzkoan geratzen den erre-
boteke pilotaleku bakarreta-
koa. Pilotaleku honen aurre-
an dago Zubietako udale-
txea deitzen dioten Alaman-
degi Berri etxea, gaur egun

ostatua bada ere, lehen ikas-
tetxe eta gartzela izana da.

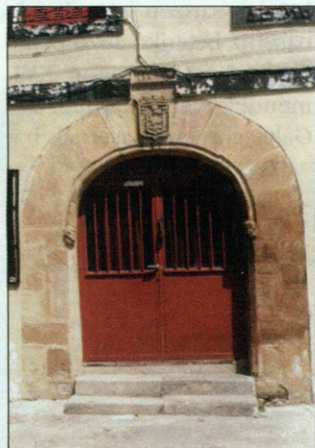
Zubietako mendi oihan-
tsuek aipamena merezi dute:
bertan hainbat trikuharri
egoteaz gain, Abalotz eta
Atxulondo moduko bazter
basati eta ezkutatuak, Lasarte
eta Andoainekin muga egi-
nez.

Añorga auzoa, porlan lan-
tegi baten inguruan eraturiko
auzoa da. Lugaritz auzo za-
harraren zatia zen auzo ho-
netan ezin dira aipatu gabe
utzi Unanue Zahar eta Ama-
sorrain etxeak. Unanue za-
har oinetxeak dituen leiho
gotikoak ikusgarriak dira;
Amasorrain etxea ere garai
berekoa da, baina zoritxa-
rrez bertaraino heltzea ezi-
nezkoa da, gaur egun milita-
rren Lore Tokiko finkaren
barnean baitago.

Ibaeta aldera itzuliz, Za-
patari inguruan leku izen bi-
txiak jarri izan ziren, Inper-
nua, Belen eta Jaungoiko
enea moduko izengoitiak
aurki daitezke leku honetan.
Zapataritik Aietera bitartean
dagoen bideak, Goiko Gal-
tzada deituak Amara eta Lu-
garitz auzoa zatitzen zituen.

Aiete auzoan izen bereko
jauregia eta lorategiak gal-
tzada honen ondoan daude.
Aietetik hegoalderantz joz
Oriamendi eta bertako go-
torlekuak ikus daitezke. Go-
torlekuaren azpialdean dago,

garai batean Donostiako sa-
rrera zen Bentaundi etxea.
Etxe hau, bertako gezi-zulo-
ek adierazten duten bezala,
etxe fortifikatua da. Ori-
amenditik, Aranburu eta

Urumea ibarrean, Amaran, dago Erbetegi baserria

Aranburu eta Basozabal ba-
serrietatik barrena Urumea
ibarrera jaisten da. Urumea
ibarrean daude Amarako zati
diren beste hainbat baserri,
hala nola, Txurriategi, Erbe-
tegi eta Okendotegi base-
rriak.

Baserri hauek igaro ondo-
ren ibaiaren bestaldetik, Al-
tzakoa den Sarrueta auzoa
dago, bazter honetan sagasti
eremu zabalak eta Barkaizte-
gi edo Gipuzkoako zaharre-
netarikoa den Gartziategi
moduko sagardotegiak aur-
kitzen dira.

Martutene auzoan Altza-

Añorga auzoko Unanue Zahar baserriko leiho gotikoak ikusgarriak dira

ITURGINTZA - BEROGAILUAK
Gaztelu

ERAKUSKETA:

Esteban Lasa, 7. Tel.: 88 80 29
20200 BEASAIN

Mendi-Ondo etxea. Tel.: 88 40 57
20247 ZALDIBIA

XARIBARI

Legazpi Bi
(943) 42 13 12
DONOSTIA 20004

koa zen Ubako Ama Birjinaren komentua ezezik, Ubegi eta Plazentzia bezalako baserri ederrak ere badira. Ibaira itzuliz, Espartxoko etxea eta zubian barrena Loiolan sartzen gera. Loiola baserriz beteriko auzo polita izana da. Gaur egun XVI. mendeko Patxillardegi eta Galtzagorriene baserriak ba-

Martutene auzko Ubako Amabirjinaren komentua

karrik geratzen dira.

Egiako Astiñene (Astille-ro ene) baserriaren ondotik igotzean, sartzen gera Egia baserri auzo izanikoan. Auzo honetan, bakan batzuk badira ere, mantzientzen dira baserriak, adibiderako XVI. mendeko Turkoene.

Egiatik behera Gros auzoa, auzo berria da. Urgull eta Uliia arteko itsas badia Zurriola deitua da, hortik da-

torkio izena inguru honi.

Uliia ingurua Donostiako auzo zaharrenetarikoa da, era berean txiroenetakoa ere bai. Bertan zeuden baserri pobreen artean bazen baserri aberats bat, Manteo oinetxea.

Uliian goi aldean, Pasaia aldeko paisaje ederrak ikusten dira, Platako farola, Ilurgitako badia edo senoa...dira bertatik ikus daitezkeenetako batzuk.

Uliatik, biztanle ugari dituen Bidebieta auzora bidean dago Bonea edo Moneda deituriko etxe ederra.

Ategorrietako auzoan, Uliako auzoa txikia zenean, baserri ugari egon baziren ere, egun gehienak desagertuak dira. Auzoaren izenak dioen bezala, Donostiako sarrera zen inguru hau. Atego-

Uliako auzo pobrean zegoen etxerik aberatsenetakoa dugu Manteo oinetxe ikusgarria

rrietako auzoan, dirudienez, Boneako oinetxeko armarría izanikoa dago.

Auzo honetan dagoen Intxaurren Haundi oinetxeak eman zion izena Intxaurren auzoari. Bidebieta eta Herrera aldera itzuliz, Herrerako auzotik gora Altzako herrigunera heltzen gara.

Altzako herria, XI. mendeko dokumentuan aipatua dago. Altza oso herri aberatsa izana da, orain dela mende bat ia 150 baserri zituen, baserri boteretsu eta aberatsak gehienak, hala-nola, Estibaus, Arzak, Larrerdi, Berra, Larratxao, Kasares, Kasanao edo Garbera.

Erro gaskoi eta euskalduna duten familiek sorturiko herria da Altza. Gaur lekuko dira oraindik gordetzen di-

Bidebieta auzoan aurkitu dezakegu Bonea edo Moneda deituriko etxe ederra

ren hainbat oinetxe eder, Kasares, Berra, Toma sene, besteak beste.

Altzako erdigunea, beste herri askoren antzerakoa da, bere udaletxe, pilotaleku, ostatu, eliza edo mediku etxearekin.

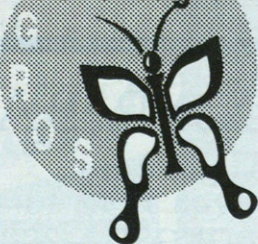
Altzatik Txoritokietarako bidean Pelegrinene ospe handiko baserria dago, diotenaren arabera Santiago Bideko erromesek bertan zuten ostatu.

Txoritekieta eta San Mariko inguruan Txipres deituriko dorretxe dotorea aurkitu dezakegu. Ooreretako mugatik hurbil dagoen dorre honen ikusgarriak ditu XV. mende bukaerako ojiba itxurako leihoak eta horma gotikoak.

ULIALDE
Euskaltegia

C/ Jose Maria Soroa, 10
G R O S
Telefonoa: 28 13 69

ULIALDE
Euskaltegia

BITEZ®
Itzulpen Zerbitzuak

EUSKARA
KATALANIERA
PORTUGESA
GAZTELERA
FRANTSESA
INGELES
ALEMANIERA
ITALIERA

Infante Don Jaime Hiribidea., 4 behe. Malate etxea
20008 DONOSTIA Tfnoa.: 31 01 20* - Fax: 31 01 20

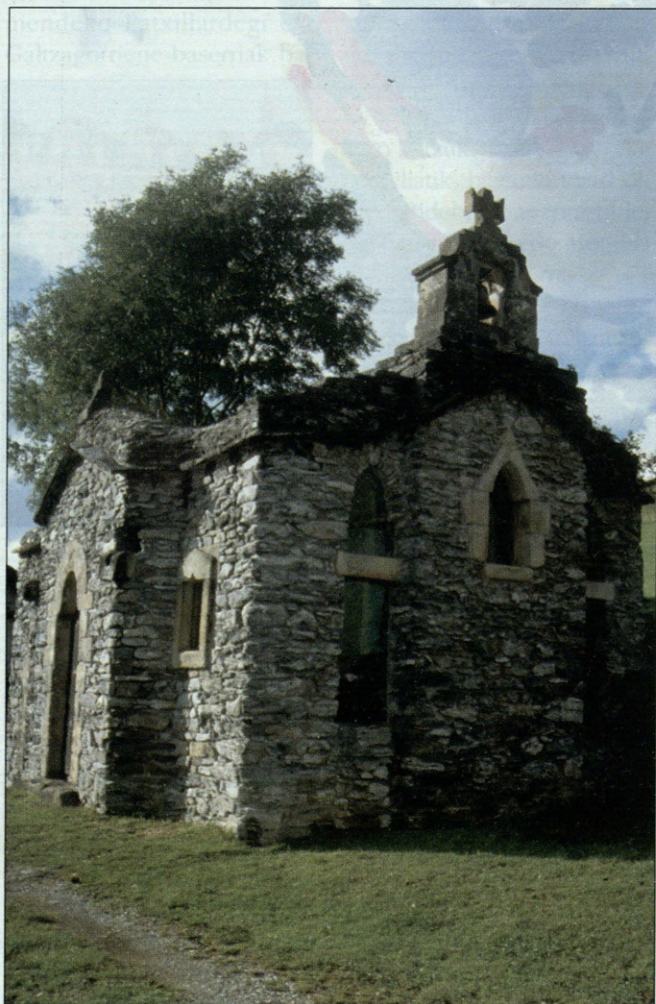
Bizi

Euskararen Udal Patronatua

DONOSTIA

OARSOKO OIARTZUN ZAHARRA

Oiartzungo ermita bakarretako da Ozentzioko ermita

Oiartzun herriaren jatorria erromatar garaian ezaguna zen meatzegune topatu behar da. Arditurriko meatzean eniko lanen ondorioz garatu ziren ertar bertako burdinolak, eta hauen foru bitar Gaztelako Alfonso XI.ak Oarsoko lurrei b dinarien berezko lege araudia eman zien

XV. mendera arte Erretereria-Oreretari tua, 1453an lortu zuen Oiartzunek buru betasuna. Erregebideko gune garrantzits izan zen hau ez da hiribildu erara eratu koa, haranean zehar sakabanaturik da herria. Sakabanaketa honen ondorio d gaur egungo Oiartzungo auzoak: Arrago Iturriotz, Altzibar, Karrika, Ergoien, Gurut eta Elizalde.

Elizalde, izenak dioten bezala, elizaren inguruan eraikirik gunea da. San Esteban Parroki Elizak, XVI. mendean eraikiak, mendeetan zehar hainbat eraldaketa eta berrikuntza jasan ditu, azken berrikuntza mende honetan izan delarik. San Juan Bataiatzailearen Basilika herriko ospitale izan zen XVI. mendean. Eraikuntza ikusgarria da Basilika, baina zerbait az-

pimarratzekotan aurrealde duen armarrria azpimarr behar da.

San Esteban plaza eta guruko etxeak osotasune ikustea merezi dutenetak dira. Harlanduz eginiko multzo hau eta San Juan Mendiburu kaleetako etxe osatzen dute usadiozko kuntzen sail ederra.

Erretereria-Orereta alde bidean dago Arragoa auz

Kaskazuri Kalea

Tel. 49 32 26

OIARTZUN

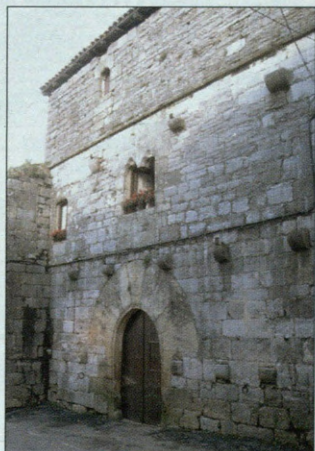
Zuaznabar etxeko gotiko garaiko iskrizioa

Auzo hau da Oiartzungo benetako sarrera. Auzo honetan ez dago leku nabarmengarriarik, baina aipatzekoa da Arragoako Parroki txikian dagoen Salbatoreko Kristoa. Kristo hau Lezo, Errenteria-Oreeta eta Oiartzun herrien mugan zegoen Salbatoreko ermitan zegoen; ermita hau gaur egun desagertua da. Auzo honetan Arragoa Parrokitik gora ospatzen da urtero Donostia aldeko erromeria bakarra. Arragoan ikustekoa da Arizabaleko oinetxea. Gaur egun ere mantentzen du lau uretako teilatua jauregi eder honek.

Ugaldetxo auzoa ere, Errege-bidearen inguruan eraturako auzoa da. Auzo honetan daude Zuaznabar eta Garro jauregiak, biak dira eraikuntza aipagarriak. Garro jauregiaren arkuak apartak dira, arku hauetako batek, sarrerako arkoak, Oiartzun aldeko etxe askok duten modura atal-buruan J.H.S anagrama du. Zuaznabar etxeko atal-buruak ere badiu berezitasunak, gotiko garaiko hizkiak

ageri dira bertan, "Joannes de Zuaznabar y su mujer Pascuale" diote hitzek.

Gipuzkoako etaroko arkitekturarik adierazgarriena gorde du Iturriotz auzoak. Arkitektura honen adibide da Iturriotzko Dorrea deituriko etxea, bere sarrera eta harlandu bikainekin Donostia inguruko ederrenetariko bat da. Dorre honen inguruan daude XVI. mendean eraikiri-ko beste hainbat etxalde, Arbide, Oiartzabal Haundi, Makutso, Torre, Garbuno (gaur egun Zuberora jatetxea dagoena) beste batzuen artean. Garmendi Haundi baserrian gordetzen den altxor ederra aipatzekoa da, gotiko garaiko dolarea dute bertan.

Zuberora jatetxearen alboan, XVI. mendean eraikia izan zen Iturriotz Dorrea, berau, izen bereko auzoan aurkitzen da

Goiko argazkian ageri dena, Altzibar auzoko Ugarteko zubi ikusgarria dugu

Iturriotz auzotik abiatzen zen Goizuetako bide zaharra, mendi bide horrek Ozentziotik zuen pasabidea. Ozentzioko ermita da Oiartzungo bakarretakoa. Eraikuntza berezi hau izen bereko baserriaren ondoan aurki dezakegu. Ermita honetan eman izan zituen mezak Santa Kruz apaiz ezagunak II. Karlistadana.

Altzibar auzoan Etxeaundi oinetxea eta Ugarteko ingurua dira aipagarri. Ugarteko baserria, zubia eta hargurutzak politak dira ikusteko. Altzibartik Karrika auzo txikiantza, Altzibargo erreka txokoan Etxeberri eta Bidasoro etxeak daude ikusgai bertartzen direnentzat.

Ergoiengo auzoan daude lekutuak beste hainbat etxe

eder, Aldakozar, Simone, Pagua, Azkue, Isasea... Auzo honetatik gora dago Gipuzkoako meategi ezagunena izan zen Arditurriko meategia. Hemen dago Tornolako auzo menditsua. Tornolatik gora mendi paraje oso ikusgarriak daude. Oianlekun ere pagadi ederrak daude, harrispilak ere aurki daitezke inguru honetan. Artikutza aldeak ere merezi du bisitaldia, bertako trenbide zaharretatik Añarbe aldera abiatuz gero Berdabio deituriko gunea, izen bereko kanta zaharrea aipatzen den lekua dugu.

Gurutze auzoan Andrea-riagako hilarria da aipagarri, gaur egun ordea ez dago bertan egiazkoa, kopia baizik. Egiazko Andearriagako hilarria San Telmoko museoan dago.

Andreharriagako hilarriaren kopia da Gurutze auzokoa

ZUBEROA
Jatetxea

OIARTZUN, GARBUNO, Iturriotz Auzoa.
Tel: (943) 49 12 28 - Faxa: (943) 49 26 79

GOIHERRI, S.A.

Paperaren zerbitzua

San Miguel, 7. 20250 LEGORRETA

Tel: 80 61 90 Telefax: 80 64 42

Apartado 96 - 20400 Tolosa

OIARTZUNGO

UDALA

TELEFONO INTERESGARRIENAK

EUSKARA BATZORDEA.....	49 01 42	UDAL IGERILEKUA.....	49 37 45
BULEGOAK.....	49 03 77	ITURBURU Haur Eskola.....	49 00 37
.....	49 13 77	MADALENSORO Pilotalekua.....	49 09 21
UDALTZAINGOA.....	49 33 11	JUBILATUEN ELKARTEA.....	49 00 02
UDAL LIBURUTEGIA.....	49 38 64	ZAHARREN EGOITZA.....	49 05 38
NEKAZARI KAMARA.....	49 03 47	ANBULKATEGIA (Arraskularre).....	49 11 01
ELIZALDE Herri Ikastola.....	49 01 93	ANBULATEGIA (Lartzabal).....	49 69 14
HAURTZARO IKASTOLA.....	49 16 59	INTXISU EUSKALTEGIA.....	49 39 57

Oiartzunen euskaraz, bai noski

XENPELARREN ERRETERIA

Goiko kalean Morrontxo Dorretxe aparta topa dezakegu

Orereta-Erreteria Oiartzun haraneko lurretan eratu zen XIV. mendean, Orereta izenarekin ezagutzen zen lekuan, "Villanueva de Oiarso" izenarekin. Marea helitzen den gunean, bertan zeuden biltegiei "renterías" deitzen zieten, errentak jasotzen diren lekuak alegia, hortik datorkio Erreteria izena. Erreteria-Oreretako alderdi zaharra Euskal Herriko herri askoren modura, bastida eran antolatua da. Baditu beste herri asko bezala ere Beheko kalea, Goiko kalea, Erdiko kalea eta Elizako kalea, baina baditu beste herri askotan ez dauden altxor ederrak ere.

Erreteria-Oreretako kaleetan barrena doanak hirigune historiko apartaz gozatzeko aukera du. Goiko kalean, esaterako, bi dorretxe aipagarri daude, Torrekua eta Morrontxo. Etxe hauen artean aspaldian egon zen sarrera gaur egun desagertua da.

Beheko kalean ikus daitezkeen galeoien atalburuak, antzina Erreteria-Oreretako izaniko itsas herri garaia dakarkigute. Kapitaneia kalean kapitangoa etxe

barrokoa eta Santxoenea kalean Tolare etxea dira besteak beste herri honetako hirigunean topa ditzakegun altxor ederrak. Hirigune historikoa aipatzerakoan ezin ahaztu herriko plaza eta bertan dauden XIV. mendeko Andra Maria Parroki Eliza eta XVII. mendeko udal-etxea.

Erdiko kaletik Frantziako bidea zeritzona hartuz gero Fanderiako ola zaharra batetik eta oso boteretsua izana eta Olalde baserria bestetik

Harriak eta loreak
hondartza eta zelaiak
Bidasoatik Guadalupera
Arkolla auzoan Endanea Baserria
Etzerako, lorategirako,
lantokirako...
Lore eta landareak opari biziak

Zatoz Hondarribira

Endanea Loregintza Elkartea

Endanea baserria 20280 HONDARRIBIA ☎ 64 17 10 Faxa: 64 55 36

Izena Fonderietik datorkio
Fanderia etxeari

dauzkagu. Bitxia da Fanderia etxe honen izenaren jatorria, frantsesezko Fonderie-tik baitator.

Herritik aldentuz, Madalena kalean barrena Xenpelarren etxea ikusteko aukera dugu. Bertan hil zen Xenpelar bertsolari handia, baztanga gaitzaren izurritea zela eta isolaturik.

Izen bereko kalean dago Madalena ermita, XVI. mendekoa, ermita izatetik ospitalea, hau da, ostatu ere izan zena.

XVI.mendekoa da Madalena
Ermita

Zamalbide edo Zamarbide auzora bidean Txirrita bertsolariari izena eman zion baserria dago, alegia, Txirrita baserria. Ez daude Zamalbide auzotik urrun San Marko eta Txoritokietako gotorlekuak, XIX. mendeko gotorleku hauek estrategikoki ezin hobeto kokatuak daude mendi gailurrean.

Bi gotorleku hauen artean Aritzeta Txabalako trikuharria aurkitzeaz gain, bertan ikusmira apartak dauzka bertarutzen denak.

Aritzeta Txabalako trikuharritik hegoaldera jarraituz Landarbaso edo Aizpitar-te deituriko koba ezagunak ditugu. Izen bereko errekek egiten du muga Donostia eta Oreretako lurren artean. Landarbasoko koba hauek Donostia inguruko aztarnategi garrantzitsuenak ditugu.

Koba hauetaz gain hemen, Igoien mendiaren magalean, bederatzi trikuharri daude. Antzina-antzinako aztarnategi hauek izateaz gain ere badu berezitasunik Landarbasoko barrendegi honek; garai batean Landarbasoko errepublika independentea zela esaten zen, ez baitzuen inongo epaile edo jurisdikziorik eta bertako aitonek eramaten baitzuten administrazioa joan den mendera arte: harezkero ezaguna eta entzu-

Antzinako arbasoak utzitako aztarnak ikus daitezke Aritzeta
Txabalako Trikuharrian

na da Landarbasoko Errepublika.

Mitologiaz beteriko Urdaburuko tontorrean hiru herririk egiten dute muga, Hernani, Erreterria-Orereta eta Donostiak. Kontu zaharren arabera mendi tontor honek ezkutaturik dago altxor eder bat. Altxor eder hau ia ia azalean omen dago, ardi batek hankarekin ateratzeko moduan.

Honetaz gain bada besterik ere, haurra galdu zuen harriaren istorioa. Aspaldi batean, emakume bat errekan gobara egiten ari zela, arrano handi bat etorri eta umea harrapatu omen zion. Arranoak umea Urdaburuko tontorrera eramane eta bertan jan zuena.

Gertaera honi buruz, hain zuzen ere, egin zituen Txirri-

tak bertsoak. Urdaburu tontorretik begiratzen duena ikuspegi zoragarria dauka. Goizueta aldera begira Goizuko harizirik ederrenak diren Añarbeko basoak ikus baitaitezke bertatik.

Landarbasoko kobazulo
ezaguna

SYSPERREGI

MERENDALEKUA

•Asteartetan atseden eguna.

MALMA - ZAHAR BIDEAN

IDOIA ETXEA

☎ 58 00 55

ORERETA - ERRETERIA

PASAIA :

Portua, Arrauna, Itsasoa....

PASAIKO UDALA

San Juan kalea, 108

20110 PASAIA

Tel: 52 26 62 Fax: 51 54 47

SAN JUAN, SAN PEDRO: PASAIA

Betidanik arrantzari loturiko herria izan da Pasaia

Gipuzkoako herririk berezi eta bakarrenetakoa da, hiru herrik osatzen baitute, San Pedro, Pasai Donibane, eta Pasai Antxo herriek alegia. Garai batean "Pasages de Allende" (Pasai Donibane) eta "Pasages de Aquende" (Pasai San Pedro) izenekoak Donostia eta Hondarribiko portuak ziren. Bi Pasaia batu eta 1805ean sortu zen herri berria. Mende honen hasieran, Molinaoko zingiretan, Altzako lur eta uretan eratu zen beste Pasaia berri bat, Pasai Antxo. Azkenik, piskanaka-piskanaka Trintxerpe sortu zen San Pedroko lurretan.

Pasai Donibane

Gipuzkoako azken komunitate gaskoia izan zen herri hau -azken urteotan beste ezeren gainetik estropada kontuek modan ipini dutena- oinez eginiko bisita merezi duenetakoa da.

Bizkaia deituriko parajeetatik barrena (egun Borda-laborda auzoa deitua) oinez joanez gero ibilaldi polita egin daiteke.

Kale bihurri bakar baten inguruan egituratutako herri honetan dagoen Parrokia,

San Juan Parrokia bere garaian Lezotik banandu zen.

Kale nagusian aurrera joanez gero, autoak nekez sartzen diren pasabide eta arkuetan zehar pasa behar du bertatik doan ibiltariak

Bidean jarraituz Santa Ana basilizaren azpian Pietateko Santutxoa dago, hemen ageri da pasaitarrak Orreagan borrokatu zutela istorioaren idazkia. Santutxotik hurbil dago Gabiria etxea, etxe honetan egon zen Victor Hugo idazlea 1823ko udan.

ANTZA

Grafikagintzako
soluzio osoak

Teknologia berrietara

Gure berri

Zirkuitu ibilbidea, 2 • 20.160 Lasarte-Oy

Pasai Donibaneke plazan dago XVIII.mendeke
Pasaiaiko Udaletxea

Herriko plazan XVIII. mendeko udaletxea dago Etxebestetarren armarrarekin, antzina Etxebestetarren etxea izanikoa baita.

Udaletxearen alde batera eta bestera arrantzaletxe etxe politak ikus daitezke, antzi-

nako arrantzaletxe herri bateko giroa atxiki dutenak, eta Victor Hugo hain sakonetik hunkitu zutenak..

Portuaren ertzetik, arraunlari sanjuandarren historian hainbeste garrantzia izan duen Bonantzako Santo Kristoren elizatik aurrera jarraituz, Santa Isabel gaztelua, Pasaiko sarrera gordetzen zuen gotorlekua dago.

Kalabortzaraino joanez gero, Pasaiaiko itsas sarrera ezin hobeto ikus daiteke. Itsas sarrera honetako eskuin aldeko muturra Arando Haundi eta ezkerretakoa Arando txiki deitzen dira.

Ibilbide polita egitea nahi duenak, jo beza bertatik Jaizkibel aldera eta han ikusiko dituzten paisaje basati eta Azabarratza moduko kala ederrak.

Puskazarreta baserriaren

ondotik aurrera jarraitzean inguruaz gozatzeko aukera ematen diguten Arrokanrietako atsedeenlekua eta gotorlekua daude.

Pasai San Pedro

Hiria, dirudienez, antzina Parrokiaren inguruan eratua izan zen, baina geroago Parrokia lekuz aldatu zen, eta gaur egungo lekuan XVIII. mendez geroztik dago kokatua.

Pasai San Pedron, Pasai Donibaneke kalean gertatzen denaren antzera, igarobidez beterik dago San Pedro kalea. Ikusgarriak dira kale honetan dauden Aizpurua etxea eta Blas de Lezo pirata ezagunaren etxea.

Portuaren sarrera babes- ten egon zen antzinako dorrea egun desagertua bada ere, herriko hainbat tokiri eman zien izena, hala nola, Torreko plaza, Torreatze arrantzaletxe auzoa...

Trintxerpe

Trintxerpe, Trintxer deituriko jauregiaren pean egin zen, eta hortik datorkio izena.

Biztanle ugari dituen ingurune honetan -Pasaiko portuak eta bertako arrantzun- tziek ezagutu zituzten urrezko urteetan eraiki ziren etxe-

Igarobidez beteak daude
San Pedro eta Donibane

ek birrinduta- ez da gorde bisitariari begiak alaitzeko antzinako altxorrik.

Pasai Antxo

Antxo izena, gaur Donostiako Buenabista auzoa dagoen lekuan zegoen Antxo baserritik hartu zuen. Mareak harrapatzen zuen lekuan betelanak egin ondoren, Molinaoko zingiretan eraiki zen herria mende honen hasieran.

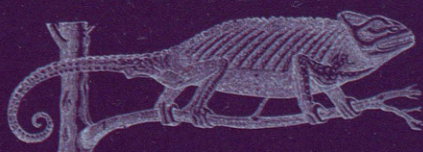
Herrian zehar daude ohiko
arrantzaletxeak

Blas de Lezo pirata
famatuaren etxea

beharretara

Merkatuak eskatzen duenera

EGOKITZEN
G A R A

(943) 37 15 45 - Faxe: (943) 34 34 03

SANTO KRISTO LEZOKO

Betidanik bere portuari lotua egon den Lezok hiriburu historiko polita du: bi eliza ditu, San Juan Parrokia eta Santo Kristoko santutegia. Santutegi hau da, Donostia inguruko santutegirik bisitatuena eta ezkontzetarako ere oso preziatua izan zen bere garaian.

Santo Kristok, kondairaren arabera, XVI. mendean hainbat mirari egin zituen. Irudi honekiko fedea Baionatik Bizkaiaraino heldu izan da: Donostiako Miracruz auzoa

Lezoko San Juan parroikiko gurutzeari begira dagoen auzoa da.

Lezoko plazan dago dago udaletxea ere: Gipuzkoako beste udaletxe askoren modura XVI. mendekoa da eta hareharriz eginiko harlandua du aurrealdean. Ezin dira aipatu gabe utzi Indiano Enea, Zabala etxea eta gaur egun oraindik dorrea amaitu gabe duen San Juan parroki eliza.

Plaza polit honetatik ateratzen dira herriko hiru kale nagusienak, San Juan kalea,

Lezori buruzko lehen berriak XIII. mendearen hasierakoak dira. Garai haietan Lezo, Pasai Donibanerekin batera, Hondarribiari lotua zegoen. Lotura hau zela eta, XVI-XVII. mendeetan nahiko tirabira izan zuten Hondarribiarekin. Tirabira hauen ondorio, antzeko interesak zituen herri batekin elkartu zen, Pasai Donibanerekin. Pasaia-koekin ere izan zituzten eztabaidak banandu ziren arte. XVIII. mendean lortu zuen Hondarribitik banandu eta burujabe izatea.

Kale Nagusia eta Zubitxo kaleak. Azpimarragarriak dira Kale Nagusiko eraikuntzak: Jamot enea, Andreonea, Arpire enea etxeak ikustekoak dira eta beste hainbat eraikuntza eder ere bai.

Zubitxo kalea hartuz gero maldan behera dagoen Txerrimuño etxea: baserri pobrea da, gaur egun Gaztetxe bilakaturik. Herritik Altamira aldera dago Darieta Zahar baserria, baserri honen behe aldean dago Minkura etxea. XVII. mendeko etxe honek aurrealdean zura landu oso polita du. Gaintxurizketan aipatzekoa da Apaizartza baserria.

Itxua Goikoa baserria, komentua izana, gaur egun eroria dago. Gaintxurizketako trenaren subestazioaren gainean zegoen baserri hau duela berrogei urte inguru tximistak jota erre zen. Itxua Goikoa desagertua baldin badago ere Itxua Behekoa bada. Beste baserri ikusgarribatzuk Juanmartindegi, Bordatxo eta Torrejl dira.

Auzo honetako baserri

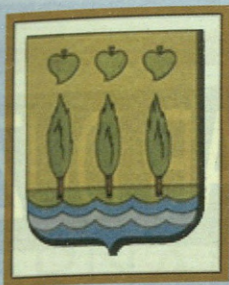
Lezoko Santo Kristo ezagunak jarraitzaile ugari ditu

hauek utzi eta Jaizkibel mena ezagunerantza joanez gero, errenkadan dauden Jaizkibelgo Dorreak deituak ikusteko aukera izango dugu.

Lezoko herriak tontor honetan du -Allerruko punta modura ezagutuan- Hondarribia eta Pasaia herriekin muga. Mendi honetatik nahiko eta antenaz josirik dagoen ingurunea izan, hainbat paisaia zoragarri ikusteko aukera ederra dagoela eta, bertan no joateak merezi du.

Lezoko hiriburu historikoan dauden elizetako bat dugu San Juan Parroki Eliza

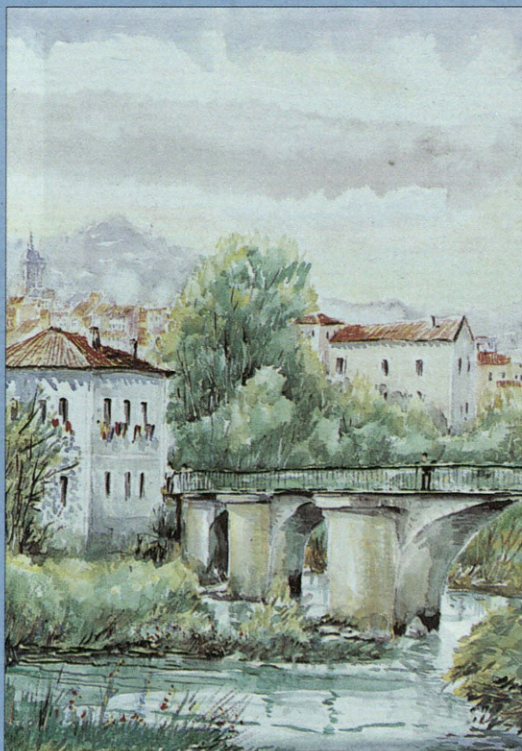
LEZOKO UNIBERTSITATEKO UDALA

TELEFONO INTERESGARRIAK

UDALA	52 46 50 / 54
GIZARTE ONGIZATE BULEGOA	52 10 94
UDALTZAINGOA	52 40 03 / 908 77 06 45
BAKE EPAITEGIA	52 12 58
ANDREONE KULTUR ETXEA / LIBURUTEGIA	51 95 92
ZERGA BILKETA BULEGOA	52 78 40
JAIZKIBEL AZPI ESKOLA	52 62 52
JOANES ETXEBERRI ESKOLA	51 12 08
PASAIA - LEZO LIZEOA	52 68 50
HAURTXO HAUR ESKOLA	52 73 42
OROITZENE AEK EUSKALTEGIA	51 91 44
UDALAREN MUSIKA ESKOLA	52 99 99
ANBULATEGIA (txanda eskatzeko)	52 45 16
TAXI GELTOKIA	52 79 90

HERNANI: EZAGUTU BEHAR DUZU

**HERNANIKO UDALA
EUSKARA BATZORDEA**

**Gau eta egun nere buruan
buelbaka dabilt euskera,
jaio ta iru urte baño len
ikasi nuen izkera;
altxa gogotik, kuido gabe
gu zure kontra ez gera,
lenago maite izan zaitugu
ta orain ez guaz uztera.**

TXIRRITA

**(J.M. Lujambio «TXIRRITA» Hernaniko Ereñozu
auzoan sortu zen 1.860ean.)**

**ZURE ZERBITZURA GAUZKAZU
UDALETXEA - Gudarien Plaza
Tel: (943) 55 59 50**

HERNANI, URUMEAKO ATARIA

Donostia inguruko herririk zaharrenetarikoa da Hernani, Manuel Lekuonak aipatutakoaren arabera, Donostia hiribildu bezala "Hernaniko lurrea"n fundatu zen. Hernani bastida modura egina da: oraindik ikus daitezke garai bateko herriko sarrerak, Atzietako Portala adibidez. Historian zehar sute nahiz erasoaldi ugari jasan behar izan ditu, 1512an aipaturiko erasoaldi batean Udal Aginduak galdu ziren, eta lehen Gerrate Karlistan Udal artxibategiari su eman zioten. Sute eta erasoaldi hauek ez zituzten Hernanin dauden altxor guztiak suntsitu.

Hernaniko Gudarien plazen edertasuna aipagarria da, bertan aurkitzen dira San Juan parroki eliza eta udal-etxea elkarki atxikiak, udal-etxearen azpian atarian aipaturiko antzinako sarreretako bat dago ikusgai.

Eliza Gipuzkoako ahaide nagusi garrantzitsuenetakoen lurretan, Altezagarren lurretan eraiki zen, baina dirudie-nez hasiera batean eliza gaur San Agustin komentua dagoen lekuan egon zen.

Herriko bi kale nagusie-

netan Kardaberaz eta Kale Nagusian hainbat eraikuntza eder ikusteko aukera dago. Eraikuntza hauetako bat dugu Aierdi etxea, berau Urnietako Aierdi oinetxekoek egi-na da.

Aierditaz gain aipagarriak dira alde batetik XVIII. mendeko Eginio etxea eta bestetik Portalondo etxea, azken hau XVI. mendean eraikia, Jentillen Dorretxea izenarekin ere ezaguna da. Plaza Berri-n dagoen etxe honetaz zerbait azpimarratzekotan,

bere harlandu gotiko ederrak eta bere leihoak azpimarratu behar dira. Jentillen Dorretxea edo Portalondoren bestaldean, hots, Plaza Berriren bestaldean, modernismo garaiko Zabala-Jauregi etxea dago.

Ikus daitekeen bezala, Hernanin historiako aro ezberdinen adierazgarri diren etxeak ditugu.

Zinkoeneako plaza edo bidegurutzearen ondoan, sarrera erromaniko-gotiko ikusgarria duen San Agustin komentua dago. Etxerreaga aldatatik edo gazteleraz "cuesta de la muerte" deitua den honetatik Jauregi auzora bidean Koronel Harria deiturikoa dugu, diotenaren arabera harri hau XIX. mendearen hasieran jeneral ingeles baten oroimenez jarritako hilarria da.

Aurrerago Pittikar baserri ederrarekin egiten dugu topo, garai batean herriko etxea izan zela dioten baserri

honen harlanduz eginiko atari eta arku apartak, ikustea merezi dutenetakoak dira. Ikusmira bikaina ikusteko asmoa duenak jarrai beza Pittikar baserritik Santa Barbara mendi tontorrerantza, eta han paisaje politez gain Santa Barbarako gotorlekua eta ermita daude.

Leokako garbilekua herrian aurki dezakegun gauza bitxietako bat, neoklasiko estiloko garbileku estalia antzina herriko gune garrantzitsua izan zen.

Gune garrantzitsua izan zen Portu auzoa ere, bere izenak adierazten digun bezala ibaiko portua izana: Urumea ibarretik eta inguruetatik bertaraino heltzen ziren merkatal untiak eta inguruko burdina eta egurra garraiatzen zuten bertatik. Garai haien adierazgarri dugu oraindik bertan geratzen den Lonja baserria.

Ibaiari loturik dagoen beste auzoa, Zikuñaga auzoa da.

DonostiGas

Zure etxerako, energia natural bat.

Donosti Gas	Tolosa Gasa	Gas Hernani
Errondo gaina, 2 Tel: 45 02 00 DONOSTIA	Nafarroa Hirib, 10 Tel: 65 07 82 TOLOSA	Gudarien Plaza, z/g Tel: 33 09 28 HERNANI

Zikuñaga auzoan orain dela gutxira arte Altxega oinetxea eta Zikuñagako ama birjina-
ren ermita, industri uneak di-
rela eta, biak desagertu dira.

Desagerturiko beste to-
kien artean Epele auzoko do-
rretxea dago; hala eta guztiz
ere, oraindik bederen Epele-
ko errota gordetzen da.

Portalondo edo Jentillen
Dorretxe ezaguna

Gaur egun mantentzen ez
diren lekuekin jarraituz Fago-
llaga auzoko burdinola fama-
tua aipatu beharrean gara,
baina burdinola desagertu
bada ere, auzo bereko An-
tonkale baserriak bere jato-
rrizko hormak ondo gorde
ditu.

Fagollaga eta Epele bitar-
tean Larrain alderako bidea
hartuz gero, Akolako inguru-
ne zoragarria ikusteko para-
da dugu, Akola baserriaz

gain, artzain en barrutia, sa-
robe edo saroia deitua dugu.
Inguru hauetako sarobeen
erdian artamugarria edo
eguzkiharria deituriko muga-
rria egon ohi da bertaritzen
denarentzako ikusgarri. Era
berean, hemendik artamuga-
rria eta baserriaz gain Sara-
tsetako trikuharria ere ikus
daiteke.

Auzo politen multzoan
sartzeko modukoa da Ereño-
zu. Ibaiaren alde bakoitzean
burdinola zaharren aztarnak
ageri zaizkigu. Burdinola
hauetako bat Ereñozu izene-
koa da, baina jende gehienak
Txibilita deitu ohi dio. Diru-
dienez olako nagusien etxea
izan zen Txibilita baserriak,
bizki itxurako leiho bitxiak
agertzen dizkigu.

Ibaiko bazterretik alden-
du gabe gorantz jarraituz,
Latseko alkohol lantegi izan-
dakoaren aztarnak ikusteko
aukeraz gain, honen atzean

Neoklasiko estilokoa da
Leokako garbilekua

eta errepidetik ez urrun Ma-
nuel Lujanbio "Txirrita" ber-
tsolari handiaren jaiotetxea

Ereñozu auzoan dago
Txilibita baserria

izan zen Latse baserria eta
bere irudia ikusteko aukera
dauka bisitariak. Urumeako
olak XV. eta XIX. mendeetan
izandako metalgintza indar-
tsuaren adierazgarri dira.

Urumea inguruan egon zi-
ren burdinolen arrasto ugari
dira ikusi dugunaren arabera,
eta lehen aipatu ditugunez
gain badira Ubarroto, Piko-
aga, eta Beheko Urruzuno
besteak beste, Goizuetarako
bideari jarraiki. Azken honen
zati bat gaur egun Urnietako
Olazar baserria da.

Urumea ibaiatz gain Ola-
berri erreka ere Hernaniko
altxor ugariren gordelekua
dugu. Hauen artean Olaberri-
ko zubiek, eta beren inguru-
ko paraje zoragarriek. Zubi
hauek, eta hau da beren bi-
txitasuna, inguruan aurki-
tzen ez den materialez daude

eginak, hareharriarekin ale-
gia. Zubi hauetatik hurbil
Hondorik Gabeko Osina du-
gu. Badu bere ipuina osin
honek: inguruko esamesen
arabera, hondorik ez duen
putzu sakon honetan mui-
gilduz gero infernura hel
zitezkeela diote.

Errekatik gora jarraituz
gero, nahi duenak Etxolabe-
rriko meategiak ikusteko pa-
rada ere badu. Olaberriko
zubien inguru hau bertara o-
nez ibiladi bat egitea nahi
duenarentzat leku aparta da
hiritik eskueran dagoen zo-
kone salbaia.

Urumeako Zillegiak deitu-
riko mendiak, Donostia, Her-
nani eta Urnietarenak ziren.
Hauek ziren Donostia ingu-
ruko oihanik aberatsenak eta
ederrenak, bertatik ateratzen
zuten burniolatarako egur
beste gauza batzuen artean.

Gaur egun Urnietak eta
Hernanik bere zatiak man-
tentzen dituzte, baina Dono-
tiakoa zen baso zatirik han-
diena, gaur egun Hernanire-
na da.

Latse auzoko Txirrita
bertsolari famatuaren irudia

La Casa del Café

- Juan Iriondo S.A. -
DONOSTIA

ASTIGARRAGA

Astigarragak XIII. mendean jasotako eliza bat dauka, Jasokundeko Andra Mariarena. Murgiatarren jauregiaren ondoan dago, eta honek XIX. mende amaierako itxura badu ere, bere sorrera ertarokan kokatu behar da.

Herriko plazan dagoen udaletxea beste asko bezala XVIII. mendean eraiki zen bere arkupe, balkoi eta guzti. Astigarragako aurrenengo kale zaharra izan zena Santiagomendi auzoan dago. Santiagomendin dago Iriarte baserria, diotenaren arabera eli-

za izanikoa. Bertan dago Plazaetxe baserria ere, hau ere, orain ez bezala garai batean udaletxe izanikoa. Auzo berean badira Zabale, Goikoe-txea, Bortane eta Alorre moduko baserri ikusgarriak. Santiagomenditik ez urrun, hegomendebaldera, Arraspi-ne baserri bitxia ikus daiteke, bitxia bere horman dituen kontxa fosilizatuak direla eta, batek baino gehiagok lotu dituz kontxa hauek Santiagomendi izenarekin, baina hau argituko duenik ez da. Santiago izenekoa da bertako

Urumearen ertzean kokaturiko herria, biztanlez Donostia aldeko txikiena da. Baserritarren herria, lur emankorren inguruan eratua da Astigarraga, baita bere hiru auzo nagusiak ere (Santiagomendi, Galtzaurreta eta Ergobia). Lur emankor hauek dira sagasti eta sagardotegi ezagunak. Erregebidearen ondoan izana, bere historia Murgiako jauntxoari lotua da. 1939. urten dekretu bidez Donostiari lotu zitzaion. Orain dela gutxi lortu zuen berriro herri izaera, eta berrikitan eskuratu ditu udalak Murgiako jaunaren lurretako batzuk.

baseliza ere, honek ezaugarri berezirik ez badu ere, bai bertan zegoen Santiagoren alabastrozko tailak. Ertaroko taila hau gaur egun ez dago Santiago ermitan, Donostiako eliz barruti museoan baizik.

Santiagomenditik behera, sagardotegietako bidetik Oilalumeraino heltzen gara. Garai bateko "billera" eta erromeriei jarraipena eman die, gaur ere gazte asko bilduz. Oilalume eta Ergobi artean dagoen Nobleza edo Lonbresa deituriko baserria

aipatu behar da: harmarria du aurrealdean, markesaren menpeko inguruan, harmarri bakanetakoa. Aipatu beharreko beste baserri bat ere bada, Txalaka baserria alegia, aipagarri Txalaka sagarrari izena eman zion baserri hau izan zelako.

Berriro Astigarragako kaxkora abiatuta, azkenik Ergobi baserritar auzoa dugu. Bertan dago Ergobiko zubia: zubi hau egin arte ibaiaren bestaldera pasatzearen markesak bidesaria kobratzen zuen.

Kale Nagusia, 32
ASTIGARRAGA

Tel: 55 49 89

IKATZA
TABERNA

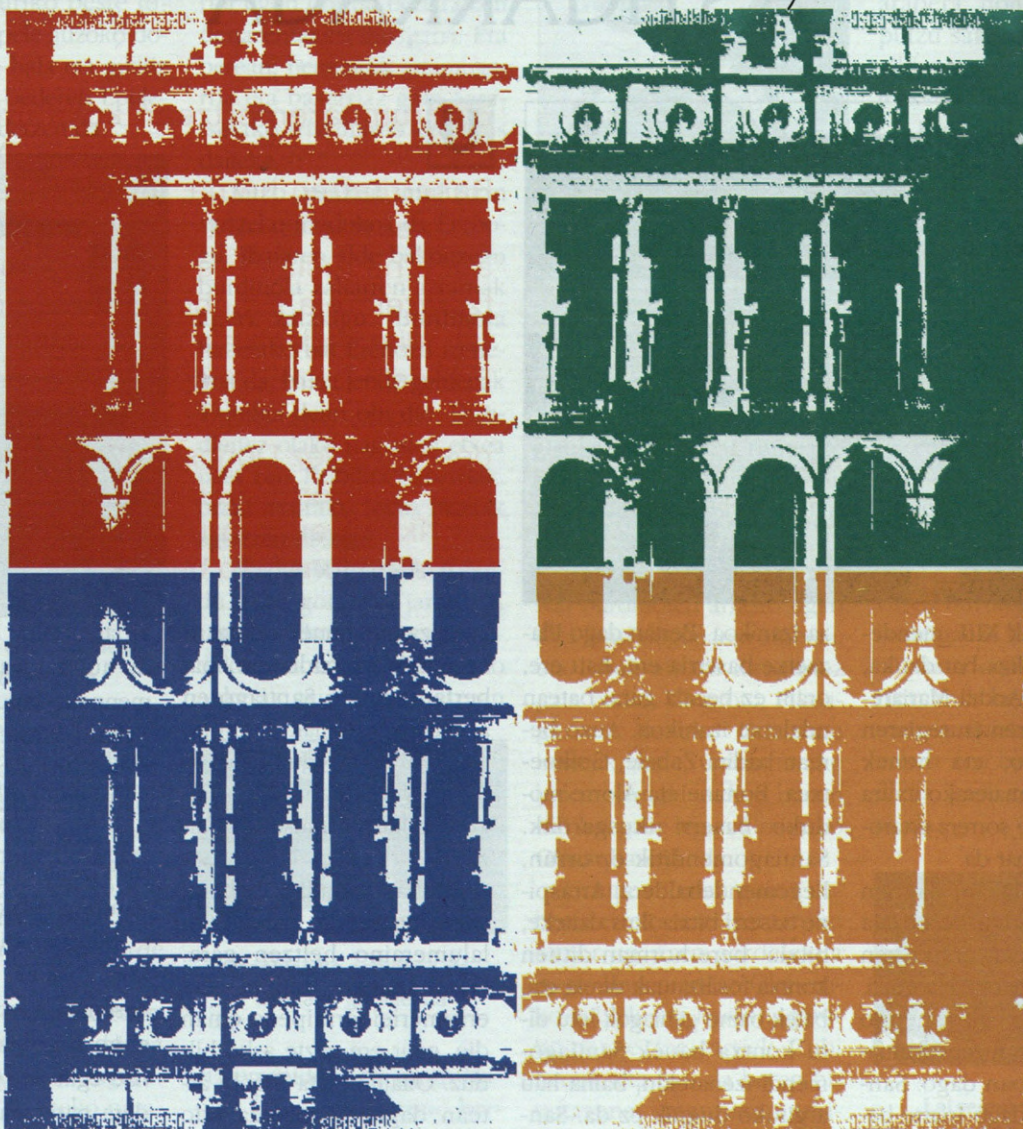
Astigarragako Udala

Foru Enparantza z/g Tfnoa: 33 07 07 Fax: 30 03 50
20115 ASTIGARRAGA

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura eta Euskara Departamentua

Altxorrik haundiena: Zu zeu, euskaltzale

TXAKEL & ASOCIADOS

ARTELEKU

Zuzenbidea: Kristobaldegi bidea, 14 beh.
20014 - DONOSTIA-SAN SEBASTIAN
Telefonoa: 45 37 44
Ordutegia: 8:00 - 20:00
(astelehenetik ostiralera)

KOLDO MITXELENA KULTURUNEA

Zuzenbidea: Urdaneta, 9
20006 DONOSTIA-SAN SEBASTIAN

Liburutegia

Telefonoa: 48 27 60
Ordutegia: 8:30 - 20:30
(astelehenetik ostiralera)
8:30 - 14:00 (Larunbata)

Erakustaretoa:

Telefonoa: 48 27 50
Ordutegia: 12:30 - 20:30
(asteartetik larunbatera)

UNTZI MUSEOA

Zuzenbidea: Kaia pasalekua, 24
20003 - DONOSTIA-SAN SEBASTIAN
Telefonoa: 43 00 51
Ordutegia: 10:00 - 13:30 / 16:00 - 19:30
(astelehenetik ostiralera)

AGORREGI

PARKE HISTORIKO-MONUMENTALA

Zentroa bisitatua ahal izateko,
aldeztu aurretiko zita eskatu behar da
Enara entresan.
ENARA TALDEA: 42 88 43

BISITATZEKO ORDUTEGIA:

Urriatik Ekainera:

•Gipuzkoako Irakaskuntza Ertainetako
Zentruetara zuzendua eta aurretik ordua
eskatuz, asteazken eta ostiraletan.
10:00 - 14:00

Uda:

- Uztaila: Ostiral, larunbat eta Igandeetan.
10:00 - 14:00
- Abuztua: Asteartetik Igandeetara.
10:00 - 14:00
- Iraila: Ostiral, Larunbat eta Igandeetan.
10:00 - 14:00

Jendearentzako bisitaldi gidatua
goizeko 11:30etan hasiko da.
12:00etan martxan jarriko dira
errotak eta burniola.

URNIETAKO LUR OPAROETAN

Urnietako plazan, San Migel elizaren parean XVIII. mendeko udaletxe ederra aurki dezakegu. Honetaz gain plazaren bestaldean garai batean ostatu izaniko Santa Leokadia ermita topa dezake bertaratzen denak.

Urnietako muino leunak bertatik pasa izan diren guztiek mirestutako laborantza lur gozoak ziren. Azken urteotako industrialteak eta etxegintzak asko aldatu du herriaren irudia. Baina Urnietak oraindik badu altxor ugari bisitariarentzat.

Hauetako bat ezagutzeko aukera herriko plazatik ha-

biatuz Buruntzarako bidean dago: bertan dago Azkorte-ko Santa Krutzeko ermita.

Ermita hau nahiko berria da, ondoko harrobi batek suntsitu ondoren berreraikia baita. Bertan gordetzen den XVI. mendeko gurutzearen irudia, Azkorte-ko Kristoa deiturikoa ikustea merezi dutenetakoa da.

Santa Krutzeko ermitatik hegoalderantza segituz Erauso aldera, baserrietatik jaistean XVI. mendeko Urdaneta baserriaren ataritik pasatzen gara, baserri honek, inguruko asko ez bezala, harmarria du.

Urnietaren izena XIV. mendean ageri da lehendabizikoz. Hasieran oso herri sakabanatua izanik, are eta gehiago banandu zen Donostia, Hernani eta Aiztondoko alkatetzen artean. Lehen Karlistada garaian Urnietaren liberelek suntsitu egin zuten: karlisten aurkako mendeku honen ondorioz, herri guztian hiru baserri bakarrik geratu ziren osorik. Hiru baserri haietatik osorik gaur bat bakarrik geratzen zaigu, Aierdi baserri-oine-txea.

Xoxokatik gora Besabi eta Marizulo moduko baserrien edertasunaz jabetzeko aukera izango dugu. Eta Marizulon baserriaz gain izen bereko koba, aztarnategia ere bada.

Bazter polit eta atsegin honetatik abia gintezke Adarra mendira eta han trikuarri eta harrespila bat baino gehiago ikusteko aukera izango dugu, esaterako hor dugu Agerreko Zabalan dagoen brontze garaiko harrespila.

Donostialde honetako ikuspegi ederrenetako bat eskaintzen duen Adarrako

tontorrera bidean, Adarrako Sardia deituriko tartetik igaro ondoren, mendi honen hegian, mendiaren izen bereko elurzuloaz eginen dugu topo: gaur egun baino elur gehiago egiten zuen garai batean, uda partean bertatik banatzen zitzaizen elurra Donostiako bezeroei.

Besabira itzultzerakoan Aierdiko oinetxea aztertze-ko astia hartuz gero, bere edertasunaz jabetzeko aukera ematen digu. Etxe honek ezin hobeto gordetzen ditu XVI. mendeko ojiba itxurako arkuak, horma gotikoak eta paregabeko zurezko egitura.

Urruzola'tar Prantxixku
Ansa'tar Miren

ELUTXETA
Sagardotegia

OZTARAN
BAILARA

55 69 81

20.130 URNIETA
(Gipuzkoa)

Ez dio Haziendari ordaintzen.

Haziendari ordaintzen dio.

z da bidezkoa betikoak ordaintzen ibili behar izatea. Errentaren gaineko Aitorpena ehar den bezala egin nahi izanez gero, baina zergei uko eginez, zatorz Euskadiko Kutxara. Abantaila fiskal andiak lortzeko, dirua aurrezteko formularik erraz, seguru eta errentagarriena bilatzen lagunduko dizugu. atoz ahalik eta azkarren. Horrela, zure hurrengo Aitorpenak bukaera ezitsua izango du.

Informa
Euskadiko
Kutxaren
sukurtsale
goizez zen
arratsalde
901-333 44
telefonoz
gaueko 10

CAJA LABORAL
EUSKADIKO KUTXA

abantaila fiskaleko
perako aurrezkia

LASARTE-ORIA ZAHAR HURA

Gaur hiri itxura duen herri honen antzinako irudia nolakoa zen pentsatzea ez da errez egiten. Urte gutxitan, eta Michelin enpresaren babesean, sekulako hazkuntza ezagutu baitzuen.

San Pedro du patroia Lasarte-Oriak eta izen bereko XVI. mendeko elizaren inguruan dago antolaturik udalerria.

Eliza honen ondoan Brigiden komentu ospetsua ikus liteke. Komentu hau Donostiako Okendo eta Zizurkilgo San Millan ahaide nagusien sendiak fundatua, XVII. mendean eraiki zen. Hain zuzen ere, sendi hauetako

hiru alaba izan ziren bertako lehenengo monjak. Badirudi Lasarte izena ere San Millandarren abizenetik hartua dela. Gaur egun sendi hauen etxeetatik geratzen zaigun bakarra Lasarte Garaikoako etxe zaharra eta bertan dauden harmarriak dira.

Lasartetik Urnietarako bidea hartuz, Oztaran bailara aldera heltzean hainbat baserri eder aurkituko ditugu, Lartxabaleta, Telleria, Buenabista, Mirakanpos besteak beste.

Baserri multzo honen artean bere edertasunagatik Elkezabal handi nabarmendu behar da.

Herri berri eta gaztea da Lasarte. Oria ibai inguruko lurrik emankorrenak izan zirenak hartzen dituen herri hau, udalerri bezala 1986ko otsailean sortu zen, ordura arte bereziki bi auzotan zatitua egon zen, Bekokale Hernaniko zatia zena eta Goenkale Urnietako zatia zenaren artean, auzo hauetaz gain Andoaingo zenbait mendi zati eta Oztaran auzoaren erdia ere bereganatu zituen Lasartek herri nortasuna lortzean.

Hasieran aipatu bezala lur aberatseko bailara izana, bertako baserrien egitura landu eta sendoetan ere nabari da ezaugarri hau. Harri-garria bada ere Lasarte herrian gaur egun oraindik bostehun behi inguru topa daitezke, hala eta guztiz ez da ahaztu behar herri honen izaera industrial eta honetarako adibide garbia ditugu Oria auzoan aurkitzen diren langile etxeak.

Etxe hauek joan den mendeko bukaeratik aurrera hasi ziren eraikitzen Brunet oihal lantegiko langileentza, Inguru hari zerion talo usain zela kausa, Talokale izen

goitia ezarri zioten auzo honen sarreran dagoen etxe zaharrenari.

Lasarte erdian aurkitzen da Brijiden komentua

TXITXARDIN
BELTXA

PELIX SARASOLA

Laister Lasarte - Orian
Oria Etorbidea, 12
Tel: 37 03 04

ARAETA
SAGARDOTEGIA

Tel.: 36 20 49 - 33 66 04
Fax: 36 60 73

Arbitza bidea
20160 ZUBIETA

USURBILGO HORMA ZAHARRAK

Salbatore Parrokiaren jatorria ertaroko beste batean dago

Donostiatik 12 kilometrora, dagoen Usurbilen historia hiribildu bezala 1624ean hasi zen, Enrique II. Gaztelako erregeak emaniko izendapenarekin. Haseran "Belmont de Usurbil" izena hartu zuen herri honek, Aginaga auzoarekin udaletxearen kokalekua zela eta ez zela XVII. mendaraino iraun zuten tirabirak izan zituen. Gaur egun Kalezar (hasieran Belmont zena), San Esteban, Elizalde edo Kaleberri, Aginaga eta Zubietako zati batek osatzen dute Usurbilgo herria. Angulak eta sagardopak ezagutarazi badute ere, Usurbilek badu bere baitan beste hainbat aberastasun.

Usurbilgo kaxkoan edo Elizaldean topa ditzakegun gauzen artean aipagarriena Salbatore parrokia dugu. Ertaroan izan zen beste eliza batean ezarri behar da eliza honen jatorria.

Honetaz gain bertako nagusi izan ziren Atxegataren dorre zaharreko harlanduak ere erabili zituzten hau eraikitzerakoan, toki berekoak dira oraindik gordezen dituen XVI. mendeko ojiba itxurako arkuak. XVIII. mendean garai hartan oso

ezaguna zen Francisco de Ibero maisuak egin zion dorrea elizari. Eliza honek Gipuzkoako askok bezala oraindik mantentzen ditu barneko hilobiak.

Eliza alde batera utzita, plaza eta inguruetan ikustea merezi duten bi ondare ditugu. Saroe jauregia -Markesarena- herrian bertan dago, eta Atxega jauregia, berriz, gaur errepide ondoan dago, industri gune txukun baten aldamenean.

Atxega jauregitik aurrera

Sagardozaleen
t a b e r n a

IRAZU KALEA, 9 - USURBIL
Tel: 36 02 17

AITZAGA
.....
USURBIL

eta Kaparotz baserri politetik gora Udarregi baserria dago. Aurten bere mendeurrena ospatzen den izen bereko bertsolariaren bizileku izan

Santiago bideko ostatu izana da Ospitale Txikia

zen XVI. mendeko baserri hau, gaur egun Usurbilen dauden baserrietatik bere antzinako izaera ondoen gordetzen duena da.

Bastida antzera egina dagoen Kalezaharra, itxura klasikoa duen kalea da.

Bertan dugu Kontzeju zaharra edo Makatzania deituriko dorretxea. Zaharren araberaren jentilen dorrea omen zen hau izan zen Usurbilgo administrazioari hasiera eman ziona, Belmont zeritzonari alegia.

Makatzentiatik Donostiako galtzada zaharra edo kostako bide zaharrari jarraituz Kalezaharreko ipar ekialdera, Kalbarioko gurutzea eta Ospitale txikia aurkitzen ditugu.

Ospitale txiki hau, egun etxe arrunta da, baina garai batean Santiago bideko ostatu garrantzitsua izana dugu.

Hemendik Oria ibaiaren ertzerantz jaistean - bertakoek dioten bezala, ugalderean jaistean- Txikierdi auzoan XVI. mendeko Troia eta Babiloni baserrien ondorengo pasako gara eta bertan aurkituko dugu Astiasuaingo elektrika zentral zaharra, garai batean izen bereko Gipuzkoako errotarik garrantzitsuenetarikoa izanikoaren leku berean.

Aliriko zubitik igaro ondoren, Donostia eta Usurbilen artean zatiturik dagoen Zubietan herrian, erredutzat diren Zugasti eta Lertxundi baserriak ditugu.

Hemendik Oriako ezker ugalderean barrena jarraituz San Estebango Santueneraino heltzen gara. Bidean Zorrotzako zubia, Donostia inguruko zubirik ederrenetarikoa dena, alde batera uzten dugu.

Urdaiaigoko San Esteban ermitako zuloa

Andatza aldera abiatzean, gure gainean Urdaiaigako San Esteban ermita ezaguna dugu. Bertan abuztu hasieran egiten diren erromeriek

Orreagako jabegoaren aztarna da Igartza zabaleko mugarrria

ezaguna egin dute eta inguruetan famatua da barruan dagoen aldarearen zuloa: bertan burua sartuz gero besteak beste buruko minak kentzen omen ditu.

San Estebandik ikus daiteke ikuspegi panoramiko eder batez gain Andatza eta Irisasi mendia. Mendi hau Gipuzkoako harizti aberatsena izanikoa da orain dela gutxira arte. Estatuaren jabe goa da XIX. mendeko desamortizazioetatik.

Irisasi mendian, Oria ibai-ko ugaldetik eta Itzao baserrietik ez hain urruti -ia Oriorekin muga eginez- mende honen hasieran bota zituzten arte, "Haritz errege eta erregeinak" zeuden. Aipagarriak dira mendi honetan dauden trikuharriak, Lapurtoki eta Etumetako trikuharriak direlarik ezagunenak.

Irisasi mendia joan den mendearen erdira arte, desamortizazio garaira arte, Orreagako jabegoa izan zen, oraindik badira hau adierazten duten aztarnak, esaterako hor dugu Igartzazabaleko

Ikustekoa da Urdaiaiga jauregiko leiho gotikoa

mugarria. Mugarri hau izen bereko baserrietik ehun metro mendebalderantz jo eta bertan aurki dezakegu.

Igartzazabaletik San Estebango Txokoalderako bidea hartuz, erdi bidean Urdaiaigako jauregia zegoen; hau izan zen Usurbilen aurkitzen zen etxe ederrenetarikoa. Bere garaian garrantzi handia izan zuen jauregi honen arrastoa baserri bihurturiko izen bereko gotiko garaiko eraikuntzan topa dezakegu, Urda baserrian.

Txokoaldan zubia igaro ondoren, Aginaga auzora heltzen gara. Aginaga auzoa Zubietaren modura auzo zaharra da, sortu zen garaian Belmonti atxikia. Dena dela, Aginagak, nahiz eta Usurbilen barne egon, mendeetan mantendu ditu bere muga-

USURBIL-go UDALA

JOXE MARTIN SAGARDIAREN PLAZA 20170

Tfnoa: 37 19 51

Arrillaga Haundi baserriko zutabea ageri den egurlan bitxia garai hartakoen artean Gipuzkoan dugun adierazgarrienetarikoa da

rriak, Donostian Igeldorekin gertatzen denaren antzera.

Aginagako eliza zaharra aipatu beharrekoa da: gerora angularen museoa izateko suntsitzetik salbatu duten eraikuntza honi tamalez an-

tzinako zimitorio zoragarria birrindu egin zioten, gaurko eliza den eraikuntza jasotzeko.

Oriorantz abiatuta, errepi-de ondoan baserri ikusgarri bat bada, Urruzmendi.

Garai batean Gipuzkoako garrantzitsuenen izan zen Mapil untziola Oriaren ugaldean aurki dezakegu

Oria bazterrean, Mapil untziola ikus daiteke. Mapil untziola Gipuzkoako garrantzitsuenen izan zen, Espainiako Armadako hainbat untzi egin ziren bertan. Mapil baserri zaharra oraindik zutik dago, eta mende honetan barrena Orioko bokaletik hondarra ekarri eta lehorre-ratzeko kaia ere ikus daiteke. Mapiletik gorantza eginenez, egutera aldera Arrillaga Haundi baserrirainoko bidea egiten dugu: 1740 urtean Mapilen zeuden ontzi armadore aberatsen batek eraikirikoa baserri hau, bere zutabe

labratu bitxiekin garai hartakoen artean Gipuzkoan dugun adierazgarrienetarikoa da.

Arrillaga Haunditik ekialdera jo eta Arratzaingo benetara heltzen gara. Paraje honetatik, Donostia eta inguruko paisaje ederrak ikus daitezke. Oraindik ere bertan diraute Arratzaingo gotorlekua deitutakoaren aztarnak. II. Karlistadan bertan karlistek zituzten kainoetakoa bala batek eragin zaurier ondorioz hil zen Bilintx bertsolari donostiarra 1876ko urtarrian.

3.Kategoria

**PATRI-ENEA
JATETXEA**

**Kale Nagusia, 6. Tel: 36 27 25
USURBIL**

**Zumeta
Jatetxea**

*Txoko - alde auzoa, z/g. Usurbil
Telf. zkia: 36 27 13*

Fagor: goreneko Teknologia gizatzen.

JJK

39 urte haundi aurrerapenari
amasa ematen

Fagor-en seme zaharrena
petroliozko estufa bat izan zen.

Gaur egun museorako balio
duen aparailu arrunt honek
funtsezko bi helburu bete zituen:
familiarako bero gozoa sortu eta
bere egileei enpresa-indarra eman.

Lurralde hontako industria
talderik indartsuena Fagor da.
Eta berak sortzen dituen
produktuak guztiz ospetsuak dira
nonahi ere, eta munduko bost
lurraldetan saltzen dira.

Alabaina, bada zerbait aldatzen
ez dena Fagor-en: aurrerapen
teknologikoak pertsonen bizitza
maila hobetzen erabiltzeko duen
gogo osoa, alegia.

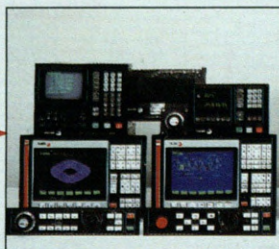
Eta horretarako ikuspegi
humanista bati eusten dio ikerketa
zientifikoan eta bere iharduera
enpresarial guztian.

Eta gainera teknologia aldetik
etorkizun fantastiko sendatzen ari da.

FAGOR

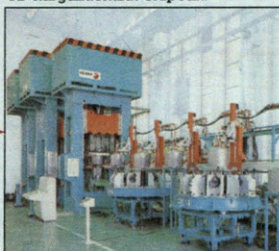
Teknologikoki fantastikoa

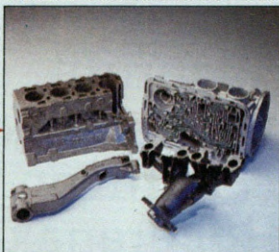
Kontrol Numerikoak.

TB hargailuentzat ekipak.

Produktzio automatizaziorako lineak.

Autoarentzat osagarriak.

Elektrogailuak.

130 edo gehiago produktu
egiten ditu Fagor-ek,
34 langintza desberdinetan.
Bere 10 enpresatan 7.500
lan-kide ari dira buru-bihotz.
128.000 milioi pezetan eta
gehiagoren salmentak egiten
ditu urtean %30 atzerria
salduz.

MONDRAGON
CORPORACION
COOPERATIVA

AUTO ASEGURUA

- Segurutik zuregandik hurbilago gaude, zu hobeto zerbitzatzeko
- Segurutik noranahi joanda ere, Laguntzarako Telefonoa izango duzu
- Segurutik Bidaietarako Laguntzan Estaldurarik Hoberenak izango dituzu
- Segurutik Peritazioa Azkar baino azkarragoa izango da
- Segurutik zure Hobariak kontuan hartuko ditugu
- Segurutik gure prezioen truke ez duzu estaldura hoberik aurkituko

SEGUROS LAGUN ARO
ASEGURUAK

Euskadiko Kutxa Taldekoa